

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

KRONIKA MĚSTA RABŠTEJNA NAD STŘELOU

1836-1846

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Markéta Romanuttiová

Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Kilián, Ph. D.

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 20. dubna 2023

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji panu doc. PhDr. Janu Kiliánovi, Ph. D. za cenné rady, které mi při tvorbě této práce poskytl. Dále děkuji slečně Květě Šteflové za odborný dohled při překladu písma kurent a paní Jarmile Červenkové za kontrolu překladu textu z německého jazyka.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá kronikou města Rabštejna nad Střelou vedenou v letech 1836-1846. Práce nejprve seznamuje s obecnou charakteristikou města, přes jeho geografii, demografii, či stručný historický vývoj. Větší část textu je věnována období 1. poloviny 19. století v tomto městě, přičemž hlavním zdrojem informací jsou zápisky ze zmiňované kroniky a další archivní prameny. Nejobsáhlejší kapitolu tvoří edice samotné kroniky, jež je uvedena v simultánní bilingvní podobě.

Annotation

The bachelor's thesis deals with the chronicle of the town of Rabštejn nad Střelou kept in the years 1836-1846. The work first introduces the general characteristics of the town, through its geography, demography and brief historical development. The greater part of the text is devoted to the period 1st half of the 19th century in this town, while the main source of information are notes from the aforementioned chronicle and other archival sources. The most comprehensive chapter is the edition of the chronicle itself, which is presented in simultaneous bilingual form.

Klíčová slova

Rabštejn nad Střelou, kronika, kronika města, západní Čechy, severní Plzeňsko, Manětínsko, Horní Střela

Keywords

Rabštejn nad Střelou, chronicle, chronicle of the town, West Bohemia, northern Pilsen, Manětín, Upper Střela

OBSAH

ÚVOD	4
1. MĚSTO RABŠTEJN NAD STŘELOU	6
1.1 GEOGRAFICKÁ A DEMOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉ PODOBY MĚSTA	6
1.2 HISTORICKÝ VÝVOJ MĚSTA	7
1.2.1 POVĚST O VZNIKU MĚSTA	7
1.2.2 STŘEDOVĚKÝ VÝVOJ MĚSTA	8
1.2.3 NOVOVĚKÝ VÝVOJ MĚSTA	10
1.2.4 OBDOBÍ SVĚTOVÝCH VÁLEK AŽ PO SOUČASNOST	11
2. OBECNÝ ROZBOR KRONIKY JAKO HISTORICKÉHO PRAMENE	13
2.1 KRONIKÁŘSTVÍ V ČECHÁCH	13
2.2 PAMĚTNÍ KNIHA RABŠTEJNA NAD STŘELOU	14
3. KRONIKA MĚSTA RABŠTEJNA NAD STŘELOU 1836-1846	16
4. KRONIKÁŘ ANTON WIRTH ML.	17
4.1 RANÝ ŽIVOT A VÝBĚR PROFESE	17
4.2 WIRTHŮV RODINNÝ ŽIVOT	18
4.3 WIRTH KRONIKÁŘEM	19
4.4 WIRTHŮV ODKAZ	20
5. LAŽANŠTÍ Z BUKOVÉ JAKO MAJITELÉ PANSTVÍ RABŠTEJN	21
5.1 MAXMILIÁN VÁCLAV LAŽANSKÝ	21
5.2 PROKOP LAŽANSKÝ	21
5.3 JOHANN NEPOMUK LAŽANSKÝ	22
5.4 SOUROZENCI JOHANN KARL, PROKOP, ERNESTINA, VÁCLAV A RUDOLF LAŽANŠTÍ	22
6. KRONIKOVÉ ZÁZNAMY ZE SETKÁNÍ S LAŽANSKÝMI	24
6.1 SMRT A POHŘEB HRABĚNKY ELISABETHY LAŽANSKÉ	24
6.2 REKONSTRUKCE RABŠTEJNSKÉHO ZÁMKU	25
6.3 PŘIVÍTÁNÍ NOVOMANŽELŮ PROKOPA A SIDONIE LAŽANSKÝCH V MANĚTÍNĚ	25
7. MĚSTO RABŠTEJN NAD STŘELOU V 1. POL. 19. STOLETÍ	27
7.1 FYZICKÁ PODOBA MĚSTA	27
7.2 OBYVATELÉ MĚSTA	27
7.2.1 ZEMĚDĚLSTVÍ A HOSPODÁŘSTVÍ	27
7.2.2 ŘEMESLA	29
7.2.3 RABŠTEJNŠTÍ ÚŘEDNÍCI	29
7.2.4 CÍRKEVNÍ PŘEDSTAVITELÉ	30
7.3 RABŠTEJNSKÉ KOSTELY V 1. POL. 19. ST.	32
7.4 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA 1. POL. 19. ST. NA RABŠTEJNĚ NAD STŘELOU	34
9. EDIČNÍ POZNÁMKA	35
10. EDICE KRONIKY RABŠTEJN NAD STŘELOU 1836-1846	36
ZÁVĚR	124
RESUMÉ	127
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	129
1. PRIMÁRNÍ PRAMENY	129
A. ARCHIVÁLIE	129
2. SEKUNDÁRNÍ PRAMENY	129
A. LITERATURA	129
B. SBORNÍK	130
C. INTERNETOVÉ ZDROJE	130

SEZNAM PŘÍLOH	132
PŘÍLOHA Č.1	I
PŘÍLOHA Č.2	I
PŘÍLOHA Č.3	II
PŘÍLOHA Č.4	II
PŘÍLOHA Č.5	III
PŘÍLOHA Č. 6	IV
PŘÍLOHA Č. 7	V
PŘÍLOHA Č. 8	VI
PŘÍLOHA Č. 9	VII
PŘÍLOHA Č. 10	VIII
PŘÍLOHA Č. 11	IX
PŘÍLOHA Č. 12	X
PŘÍLOHA Č. 13	XI
PŘÍLOHA Č. 14	XII
PŘÍLOHA Č. 15	XIII

Úvod

Hlavním tématem této bakalářské práce je kronika města Rabštejna nad Střelou z let 1836-1846. Tato kronika se nachází ve Státním okresním archivu Plzeň – sever, jenž je umístěn v Plasích. Autorem tohoto dokumentu je rabštejnský učitel, Anton Wirth mladší. Části této kroniky byly již v minulosti několikrát přeloženy, nicméně celkové zpracování tohoto dokumentu doposud nebylo zveřejněno.

Můj důvod k výběru, zvolení a zpracování právě tohoto tématu bakalářské práce je ryze osobní. Oblast severního Plzeňska oplývá mnohými historickými a přírodními skvosty, mezi nimiž je z objektivního i subjektivního úhlu pohledu na špici právě město Rabštejn nad Střelou. Tento civilizační bod je ukryt uprostřed přírodního parku Horní Střela. Okolo tohoto malého města se rozprostírají hluboké smíšené lesy s bohatou faunou i florou. Skrze přírodní park i město protéká řeka Střela, v níž díky čistotě vody žijí pstruzi, ale i jiní vzácní živočichové. Město se též nachází v oblasti minimálně znečištěné světlým smogem, přičemž tento fakt vedl i k výstavbě zdejší observatoře. Z historického hlediska je město Rabštejn nad Střelou směsicí všech možných časových úseků, které se na mnoha místech připomínají architektonickými památkami. Z archeologického zkoumání není pravěké osídlení Rabštejna více doloženo, nicméně v blízkosti se nachází stolová hora Vladař, kde jsou nepokrytě znát pravěké valy, chránící hradiště z doby bronzové. Středověk zanechal na Rabštejně své pevné jádro v podobě zbytků hradu Rabštejn a Sychrov, dále ochranných městských hradeb, smírčího kříže a kamenného mostu. Novověk se zde zhmotnil ve formě zámku, lidové architektury a sochařského umění. Moderní dějiny zde zanechaly obrannou linii vojenských pevnůstek vybudovaných proti německé armádě před počátkem druhé světové války. Soulad čisté přírody s historií a uměním tvoří významnou roli ve výsledném pohledu na celek města. Ve výčtu všech těchto faktů se nelze divit, že jsem si vybrala téma práce, ke kterému mám blízkou citovou vazbu.

První část bakalářské práce se zabývá obecnými okolnostmi, které seznamují s nezbytnými informacemi o městě a kronikářství. Domnívám se, že k uvození hlavní části práce, která se zabývá životem na malém městě v 1. polovině 19. století, je nezbytné se seznámit s podstatnými milníky vývoje města Rabštejna nad Střelou, ale i s vývojem kronikářství v Čechách. K vypracování této části práce jsem se rozhodla využít praktickou metodu shromažďování dat, které následně podrobuji důkladnému rozboru. Za zdroje pro

tvorbu této části práce jsem se rozhodla využít odbornou literaturu a důvěryhodné internetové stránky.

V hlavní kapitole této bakalářské práce již pracuji s textem kroniky města Rabštejn nad Střelou, kterou, jak již bylo zmíněno, sepsal v letech 1836-1846 rabštejnský učitel Anton Wirth mladší. Původní text této kroniky byl celý v německém jazyce v písmu kurent. Pro rozbor a porozumění textu bylo nutné celý dokument přeložit do současné češtiny. K této části práce mi byla užitečnou oporou pomocná věda historická, a to sice paleografie. Překlad textu byl velice zdouhavý a obezřetný, aby nedošlo k chybné záměně písmen či celých slov. Celkový výsledek byl konzultován s odborníkem z oboru archivnictví. Dalším krokem byl překlad textu z německého jazyka do jazyka českého. Fáze této přípravy textu se taktéž neobešla bez časových prodlev, neboť některá slova či fráze již nejsou aktivní součástí německého jazyka. Výsledek této části byl taktéž konzultován s odborníkem, a sice s německým tlumočnickem. Mám tudíž oprávněný důvod se domnívat, že by text měl být po stránce obsahové v pořádku. Po finálním překladu do současné češtiny pak věnuji celou hlavní kapitolu detailnímu rozboru zjištěných informací.

Velmi podstatnou a obsáhlou kapitolu tvoří simultánní bilingvní text samotné kroniky, jenž je přidán ve formě edice. Text není po stránce obsahové nikterak upraven, a tak je možné se z něj dočíst surové informace tak, jak je před zhruba dvě stě lety zaznamenal kronikář Anton Wirth ml.

Součástí této bakalářské práce jsou také obrázkové přílohy ve formě fotodokumentace. Kromě fotek města je přiloženo také několik obrázků samotné pamětní knihy, tedy kroniky, jež je hlavním předmětem celé této bakalářské práce.

Mým hlavním cílem, se kterým tuto práci vytvářím, je blíže poznat život rabštejnských obyvatel v zadaném období. Nejvíce mne zajímá život prostých obyvatel Rabštejna nad Střelou, kteří se jistě museli potýkat s mnoha problémy běžného života, které pro nás jsou již málo představitelné. Dále se můj zájem obrací také k podobě samotného města, jehož výjev slovně zachytil autor kroniky. Doufám, že tato bakalářská práce vnese něco nového do poznatků o městě Rabštejn nad Střelou.

1. MĚSTO RABŠTEJN NAD STŘELOU

1.1 GEOGRAFICKÁ A DEMOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉ PODOBY MĚSTA

V západní části Čech, v oblasti severního Plzeňska, se nachází město Rabštejn nad Střelou. Vzdálenost od okresního města Plzně činí 45 km, od nedaleké obce Žihle je vzdálenost 7 km a od města Manětína je Rabštejn vzdálen 9 km.¹ Právě zmiňovaného města Manětína je v současné době Rabštejn nad Střelou součástí. Mezi další sousedící vesnice a samoty patří Nový Dvůr, Kotaneč, Močidlec, Jablonná a Stvolny.² I přes to, že Rabštejn ztratil v roce 1980 statut obecní samosprávy a přidružil se k městu Manětínu, je i nadále znám pro svou velikostní raritu. Díky nízkému počtu stálých obyvatel, který se jak v současnosti, tak i v uplynulých desetiletích pohybuje v rozmezí tří desítek osob, má Rabštejn přízvisko nejmenšího města v Čechách i ve střední Evropě.³ Toto prvenství není ukryto pouze v počtu obyvatel, ale i v podmínkách, které pro typické město nejsou zcela optimální. Městu Rabštejnu chybí průmysl, železniční spojení a je stranou dálkových cest. Ve stínu těchto podstatných nedostatků si i tak udržuje primát nejmenšího města ve střední Evropě.⁴ Pro svou pestrou škálu lukrativních turistických cílů je ovšem natolik vyhledávaným bodem, že se lidskému zájmu rozhodně nemůže vyhnout.

Město Rabštejn nad Střelou se nachází ve středu přírodního parku Horní Střela. Jak je dále uvedeno⁵: „Přírodní park Horní Střela byl vyhlášen v roce 1978 jako tzv. oblast klidu. Park je vymezen na ploše 7 350 ha v severovýchodní části Plzeň - sever. Nachází se v převážně lesnatém terénu Rabštejnské pahorkatiny a Žihelské brázdy a zahrnuje hluboké údolí se zaklesnutými meandry řeky Střely a jejich přítoků s širším okolím.“

¹ Mapy.cz (nedatováno). *Rabštejn nad Střelou* [online]. [cit.2022-06-01]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=13.2912851&y=50.0438741&z=14&q=rab%C5%A1tejn%20nad%20st%C5%99elou&source=ward&id=9028&ds=2>.

² Mapy.cz (nedatováno). *Rabštejn nad Střelou* [online]. [cit.2022-06-01]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=13.2912851&y=50.0438741&z=14&q=rab%C5%A1tejn%20nad%20st%C5%99elou&source=ward&id=9028&ds=2>.

³ Rabštejn nad Střelou : nejmenší české historické město, 2022. *Samospráva* [online]. [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: <https://www.rabstejn nadstrelou.cz/clanky/samosprava.html>.

⁴ FOUĐ, Karel. *Manětínsko : Manětín, Nečtiny, Rabštejn nad Střelou*. Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1994.

⁵ ZAHRAĐNICKÝ, Jiří; MACKOVČIN, PETER a kolektiv. *Chráněná území ČR. XI., Plzeňsko a Karlovarsko*. Praha : Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2004. ISBN 80-86064-68-9, s.235.

Historické město Rabštejn se tak nachází ve velmi klidné části přírody, která podtrhuje rozmanitý a působivý ráz genia loci. Výrazným prvkem, který toto malé město protíná, je vodní tok řeky Střely. Pro tu jsou typická užší koryta s rychlejším tokem vody, meandrovité průtoky a kaňonovité úseky s vysokými skalami. Její pramen se nachází v Tepelské plošině a cestou do Rabštejna nad Střelou protíná či obtéká mnoho z dalších zajímavých historických míst, jako například město Žlutice, zámek Chyšce či stolovou horu Vladař.⁶ Tok se před Rabštejnem stáčí v široký oblouk, který město obtéká ze tří světových stran. Spolu se strmým skalnatým pahorkem, na němž se nachází převážná většina stavení, tvoří tyto přírodní prvky souhru velmi kvalitního přirozeného obranného celku. Jak je dále uvedeno⁷: „*Rabštejn nad Střelou leží v překrásné krajině hlubokého údolí Střely. Meandr řeky zde obtéká strmou ostrožnu, která klesá od jihozápadu k severovýchodu, naproti ústí bočního údolí potoka, přitékajícího od Nového Dvora. Jihovýchodním směrem vybíhá z hlavní ostrožny ještě podružná ostrožna.*“ Pro zakladatele prapůvodního obytného sídla byla tato lokalita zcela jistě přitažlivá právě pro výhodné nedobytné postavení.

Pro obyvatele města Rabštejna nad Střelou bylo výhodné také zásobíště přírodního stavebního materiálu, a to pokrývačské břidlice. Již od roku 1514 byl rabštejnský lid známý tím, že dokázal kvalitně lámat břidlici, jež byla použita dokonce při pokrývání Pražské brány či Karlštejna.⁸ V současné době se zde již břidlice netěží, avšak známky po dobývání stavebního materiálu jsou zde stále evidentní v podobě lomů.

1.2 HISTORICKÝ VÝVOJ MĚSTA

1.2.1 POVĚST O VZNIKU MĚSTA

První zmínka o Rabštejně nad Střelou předchází pověst, která udává tomuto městu jméno. Jde o příběh českého krále, který zavítal na lov se svou družinou do údolí řeky Střely. Zde ho zaujal pohled na hejno havranů, v němž se vyjímal jeden z ptáků ve zcela nebývalých rozměrech. Nejzručnější střelec z lovecké družiny tohoto havrana sestřelil, přičemž z útrobu mrtvého ptáka vypadl překrásný drahokam. Tento vzácný kámen patřil kouzelníkovi, který se znenadání objevil před králem a prosil o navrácení vzácného předmětu. Jelikož byl král

⁶ CHVOJKA, Libor. *Střela : Řeka našich životů*. Plzeň : Starý most, 2011. ISBN 978-80-873-3813-1, s. 7.

⁷ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, VI. díl, Pro-Sto*. Praha : Libri, 2004. ISBN 80-7277-040-3, s. 264.

⁸ PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1988. S. 240.

laskavý a drahokam cizinci navrátil, vykouzlil kouzelník pro vznešeného pána na skále rozlehlý hrad. Tento hrad byl pojmenován německým názvem *Rabenstein*, čili *Havraní kámen*.⁹ Pověst je nutné vždy brát s dostatečnou rezervou, a tak je možné, že se nad novým hradem u řeky Střely vyskytovala hejna krkavců, po nichž středověká stavba dostala svůj název. Stranou od etymologie slova vznikl Rabštejn zcela pragmaticky.

1.2.2 STŘEDOVĚKÝ VÝVOJ MĚSTA

Zcela první pro nás doloženou stavbou byl hrad Rabštejn založen okolo roku 1260.¹⁰ Zemědělská osada, která by výstavbě hradu předcházela, se zde s nejvyšší pravděpodobností nenacházela, a to s ohledem na vysoce nepříznivý okolní terén.¹¹ Zakladatelem hradu byl pravděpodobně Jindřich z Rabštejna z rodu Milhosticů.¹² První zmínky o stavbě jsou datovány k roku 1269, kdy hrad patřil právě Jindřichovi z Rabštejna. K dalším majitelům pak patřili Jindřichovi následovníci, bratři Ahn, Enghart a Vítek Milhosticové.¹³ Přesná podoba tehdejšího hradu není zcela známá, neboť v následujících letech došlo k zásadním terénním úpravám. Je ale jasné, že za Milhosticů byl vystavěn pouze jednoduchý hrad bez dalších obytných budov. Budova stála na nejvyšším místě dnešního města.¹⁴ Jedním z pokračovatelů na Rabštejně byl Liděř Milhostic, jež ve dvacátých letech 14. století prodal hrad Oldřichu Pluhovi.¹⁵

Oldřich Pluh byl zakladatel rodu Pluhů z Rabštejna. V letech 1319-1341 zastával funkci královského podkomořího, z čehož pro něj vyznívaly i jisté výsady.¹⁶ Okolo roku 1319 zakoupil Oldřich Pluh hrad Rabštejn od Milhosticů a počal se věnovat rozsáhlé přestavbě hradní budovy. Původní objekt byl zcela přestavěn v honosné feudální sídlo, kdy v předhradí vzniklo i opevněné město a nespíše i kamenný most.¹⁷ Tomuto městu vymohl

⁹ VOREL, Josef. *Lidové pověsti z Manětínska*. Rabštejn nad Střelou : Josef Vorel, 1997. S. 17-18.

¹⁰ SCHAFRANEK, Vilém. *Rabštejn nad Střelou*. Rabštejn nad Střelou : vlastním nákladem, 1999. S. 1.

¹¹ FOUĐ, Karel. *Manětínsko : Manětín, Nečtiny, Rabštejn nad Střelou*. Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1994.

¹² KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, VI. díl, Pro-Sto*. Praha : Libri, 2004. ISBN 80-7277-040-3, s. 259.

¹³ KEJHLA, Josef; JANOUŠKOVEC, Jiří. *Toulky českým západem*. Plzeň : Grafia, 2017. ISBN 978-80-87046-94-4, s. 270.

¹⁴ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, VI. díl, Pro-Sto*. Praha : Libri, 2004. ISBN 80-7277-040-3, s. 259.

¹⁵ KAREL, Tomáš; KRČMÁŘ, Luděk. *Panská sídla západních Čech : Plzeňsko*. České Budějovice : Veduta, 2006. ISBN 80-86829-21-9, s. 200.

¹⁶ KEJHLA, Josef; JANOUŠKOVEC, Jiří. *Toulky českým západem*. Plzeň : Grafia, 2017. ISBN 978-80-87046-94-4, s. 270.

¹⁷ VOREL, Josef. *Průvodce Rabštejnem*. Rakovník : vlastním nákladem, 2006. S. 3.

Oldřich také některá městská privilegia. Pluhové však svůj hrad dlouho neudrželi, neboť již Oldřichovi vnuci vešli do pře s králem Karlem IV., který jim toto sídlo odebral ve svůj prospěch. Jak je dále uvedeno¹⁸: „*Tento panovník (Karel IV., pozn. autora) na Rabštejně i rád pobýval a užítky z panství zapsal své manželce Elišce Pomořanské; městečku udělil roku 1375 právo vybírat clo na významné obchodní cestě, která Rabštejnem procházela a spojovala Prahu s Rakovníkem, Žluticemi, Loktem a Chebem.*“ Za doby vlády Karla IV. vznikl naproti hradu Rabštejnu další hrad, Sychrov. Ten byl dříve považován za část opevnění Rabštejna, avšak po bližším zkoumání je patrné, že šlo o zcela samostatnou stavbu, která byla ke staršímu hradu připojena až posléze.¹⁹

Za doby husitských válek byl hrad s městem v několika různých vlastnictvích. Mezi tehdejší vlastníky patřil Jindřich Plavenský, dále Jan Calta a Bušek Calta z Kamenné Hory. Sirotkům po Janovi a Buškovi odebrali hrad Burjan a Jan z Gutštejna.²⁰ Následně si na hrad dělal pravomocný nárok potomek Buška Calty, Jan, jenž byl švagrem Jiříka z Poděbrad.²¹ Po smrti Jana Calty, který po sobě zanechal tři dcery, vyvstal opět problém v podobě následujícího vlastníka hradu a města. Bez souhlasu krále se poručníkem nad dcerami Jana Calty stal Burjan z Gutštejna, který ani po plnoletosti nejstarší dcery nebyl odhodlán hrad vydat právoplatným majitelům.²² Nepodvolení se královi nařízení samozřejmě u Jiříka z Poděbrad vzbudilo nelibost a na město Rabštejn vyslal své vojsko, které ovšem hrad nedobylo a muselo odejít s nepořízenou.²³ Přece však si hrad ani město Gutštejnové nedokázali udržet. Za odboj vůči králi, tehdy již Vladislavu Jagellonskému, propadlo celé feudální sídlo i s městskou částí koruně.²⁴ Pro Rabštejn nad Střelou byla tato skutečnost spíše přínosná, neboť Vladislav Jagellonský viděl v městu, které stálo na tehdy rušné obchodní stezce, slibný potenciál. V roce 1514 udělil městu další výhodná privilegia, jako například právo týdenního trhu, který byl pro obyvatele zásadní jak ekonomicky, tak společensky.²⁵ K dalším privilegiím čerstvě přibylo i právo dvou výročních trhů či právo

¹⁸ PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1988. S. 239.

¹⁹ KAREL, Tomáš; KRČMÁŘ, Luděk. *Panská sídla západních Čech : Plzeňsko*. České Budějovice : Veduta, 2006. ISBN 80-86829-21-9, s. 201.

²⁰ VOREL, Josef. *Průvodce Rabštejnem*. Rakovník : vlastním nákladem, 2006. S. 5.

²¹ Tamtéž, s.5.

²² Tamtéž, s.5.

²³ Tamtéž, s.5.

²⁴ KEJHLA, Josef; JANOUŠKOVEC, Jiří. *Toulky českým západem*. Plzeň : Grafia, 2017. ISBN 978-80-87046-94-4, s. 271.

²⁵ PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1988. S. 239.

užívat červenou pečeť.²⁶ Uživatelé červené pečeti měli výhodnější postavení před ostatními, neboť červená barva byla od 15. století považována za nejvzácnější ze všech ostatních barevných pečeti.²⁷ O pár století později se situace s barvami změnila, neboť červená se ustálila v roli všední barvy. Roku 1514 Vladislav Jagellonský přidělil Rabštejnům také horu na lámání břidlice, jež byla užívána jako střešní krytina.²⁸

1.2.3 NOVOVĚKÝ VÝVOJ MĚSTA

Roku 1518 přešel hrad do zástavy rodu Šliků. Ti sídlili na Rabštejně i v době, kdy město a hrad stihl ničivý požár. Hrad bylo nutné opravit, díky čemuž získal novou renesanční podobu.²⁹ Po rodě Šliků byl hrad v zástavě také u rodu Švamberků či Libštejnů z Kolovrat.³⁰ Posledně jmenovaný rod si dokázal u krále Rudolfa II. zajistit dědičné právo na hrad Rabštejn a od roku 1578 až do třicetileté války si dědičnost podrželi.³¹ Posledním Libštejnským pánem na Rabštejně byl Jáchym Libštejnský. Tento urozený feudál se v letech 1618-1620 účastnil stavovského povstání, načež mu byla následně zkonfiskována třetina majetku.³² Během třicetileté války začal hrad pustnout. Krátkodobým majitelem byl dokonce i Albrecht z Valdštejna, který však krátce nato přišel o život po vražedném útoku v Chebu, čímž se Rabštejn dostal opět do vlastnictví krále.³³

Ještě za období třicetileté války získal však Rabštejn jednoho majitele, Leonarda Helfrieda z Meggau.³⁴ Po jeho smrti byl Rabštejn prodán Helfriedovými dcerami dalšímu kupci, a to Janu Šebastianovi, hraběti z Pottingu.³⁵ Pottingům patřil hrad několik desetiletí, přesněji od roku 1665 do roku 1714.³⁶ Za jejich vlády na zdejším panství došlo k několika

²⁶ Tamtéž, s.239.

²⁷ MRÁZ, Karel. *Sfragistika : studijní texty pro posluchače pomocných věd historických a archivnictví*. Brno : Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7144-5, s. 26.

²⁸ Rabštejn nad Střelou : nejmenší české historické město, 2022. *Historie* [online]. [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: <https://www.rabstejn nadstrelou.cz/clanky/historie.html>

²⁹ KAREL, Tomáš; KRČMÁŘ, Luděk. *Panská sídla západních Čech : Plzeňsko*. České Budějovice : Veduta, 2006. ISBN 80-86829-21-9, s. 201.

³⁰ PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1988. S. 239.

³¹ Tamtéž, s.239.

³² VYČIHLA, Jaroslav. Polom – tvrz, *Památky a příroda Karlovarska : regionální internetová topografická encyklopedie Karlovarského kraje,2009-2015* [online]. [cit. 2022-06-10]. Dostupné z: <https://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/polom-tvrz>

³³Rabštejn nad Střelou : nejmenší české historické město, 2022. *Historie* [online]. [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: <https://www.rabstejn nadstrelou.cz/clanky/historie.html>

³⁴ VOREL, Josef. *Průvodce Rabštejnem*. Rakovník : vlastním nákladem, 2006. S. 6.

³⁵ Tamtéž, s.6.

³⁶ PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1988. S. 239.

významným posunům. V první řadě to byl příchod řádu služebníků Mariiných, tedy servitů, kteří zde vybudovali klášter. Dále to byla výstavba barokního zámku, neboť chátrající hrad nebyl pro aktivní pobyt ve městě žádoucí. Novému zámku jako základ posloužila renesanční přestavba hradu z doby Šliků.³⁷ Mezi další prvotinu v tomto městě patřil špitál, který Pottingové nechali založit pro potřeby nevolníků.

Z přímého a aktivního postoje k městu Rabštejnu lze usuzovat, že Pottingové měli o tento svůj majetek vážný zájem a snažili se o maximální zvelebení. Svůj obdiv získali i u prostého lidu, a to tak, že roku 1708 snížili poddaným robotní povinnosti.³⁸

Roku 1715 prodali Pottingové Rabštejn nad Střelou Františku Josefu Černínovi z Chudenic.³⁹ Černín se však dostal do finančních problémů a Rabštejn musel být nabídnut v dražbě, kde si ho vykoupila Barbora Krakovská z Kolovrat.⁴⁰ Ta zámek a panství držela po dobu deseti let, 1738-1748.⁴¹ Následným a dlouhodobým majitelem byl rod Lažanských z Bukové.⁴² Těm již patřilo blízké manětínské panství, a tak si svůj majetek rozšířili o panství Rabštejnské.⁴³ Lažanští Rabštejnské sídlo udržovali a velebili, nicméně v době svého pobytu v západních Čechách využívali maximální pohodlí svého zámku v Manětíně. Důležitost města a šlechtického sídla však počala pomalu upadat. S příchodem průmyslové revoluce do Čech se Rabštejnu nepodařilo začlenit se do technického rozvoje, a to především pro prostorovou stísněnost města, které bylo vhodné spíše k zemědělské produkci.⁴⁴

1.2.4 OBDOBÍ SVĚTOVÝCH VÁLEK AŽ PO SOUČASNOST

První a druhá světová válka fyzicky město více nepoznamenala, výstražnou památkou mohou být nepoužité bunkry, tzv. *řopíky*, které své uplatnění nevyužily. Důležité změny nastaly hlavně v demografické sféře. V období počátku druhé světové války

³⁷ KAREL, Tomáš; KRČMÁŘ, Luděk. *Panská sídla západních Čech : Plzeňsko*. České Budějovice : Veduta, 2006. ISBN 80-86829-21-9, s. 201.

³⁸ PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1988. S. 239.

³⁹ KAMENICKÁ, Eva. Poznámky k historii a stavebnímu vývoji hradu a městečka Rabštejna. In: *Městské památkové zóny Manětín a Rabštejn : Sborník příspěvků ze semináře konaného v Manětíně 15.-17.května 1996*. Mariánská Týnice : Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1997, s.98.

⁴⁰ Tamtéž, s.98.

⁴¹ PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1988. S. 239.

⁴² KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, VI. díl, Pro-Sto*. Praha : Libri, 2004. ISBN 80-7277-040-3, s. 259.

⁴³ PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1988. S. 239.

⁴⁴ Rabštejn nad Střelou : nejmenší české historické město, 2022. *Historie* [online]. [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: <https://www.rabstejnnadstrelou.cz/clanky/historie.html>

se panství Rabštejn dostalo do vyhraněné oblasti Sudet, přičemž bylo jako v ostatních pohraničních oblastech určeno o odsunu českých obyvatel. Jelikož byl Rabštejn v předchozích letech většinově německý, došlo k odsunu menší části obyvatel.⁴⁵ Po skončení 2. světové války pak proběhl odsun opačný, tedy odsun německých obyvatel. Tato událost byla pro malé město drtivá, neboť ze stálých obyvatel ubylo více jak $\frac{3}{4}$ z celkového počtu.⁴⁶ Dle dalšího sčítání obyvatel z roku 1950 bylo uvedeno, že město Rabštejn obývalo pouze 77 obyvatel.⁴⁷

Panství Rabštejn nad Střelou patřilo šlechtické rodině Lažanských až do roku 1945, kdy jim byl, stejně jako ostatním šlechtickým rodům, odebrán majetek v rámci tzv. *Benešových dekretů*.⁴⁸ Tyto dekrety byly vydány jako přímá reakce na válečná příkoří stran německého národa k českému. Rabštejnské panství, město a zámek byly zestátněny a nadále využívány ve prospěch státu. Několik let byl zámek využíván československou armádou, ale jeho stav se rychle měnil v havarijní, a tak byl předán organizaci České tiskové kanceláře, která zámek opravila a užívala jako vzdělávací tiskové středisko.⁴⁹ Od roku 1980 již Rabštejn nad Střelou správně patřil pod město Manětín.

Poválečné vylidnění města zapříčinilo, že se z Rabštejna nad Střelou stala rekreační oblast. Zámek a klášter byly využívány jako rekreační zázemí, avšak po sametové revoluci v roce 1989 se stav věcí opět proměnil. Budovy zámku a kláštera se staly pro veřejnost nepřístupnými. Zámek byl prodán do osobního vlastnictví, přičemž několikrát změnil svého majitele. V současné době je budova zámku pro veřejnost částečně otevřena, a to pouze v hlavní turistické sezóně.⁵⁰

V posledních letech je historické město s malebnou přírodou vůkol vyhledávaným turistickým cílem.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, VI. díl, Pro-Sto*. Praha : Libri, 2004. ISBN 80-7277-040-3, s. 258.

⁴⁷ Tamtéž, s. 258.

⁴⁸ KAMENICKÁ, Eva. Poznámky k historii a stavebnímu vývoji hradu a městečka Rabštejna. In: *Městské památkové zóny Manětín a Rabštejn : Sborník příspěvků ze semináře konaného v Manětíně 15.-17.května 1996*. Mariánská Týnice : Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1997, s.98.

⁴⁹ Tamtéž, s. 98.

⁵⁰ Rabštejn nad Střelou : nejmenší české historické město, 2022. *Historie* [online]. [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: <https://www.rabstejn nadstrelou.cz/clanky/historie.html>.

2. OBECNÝ ROZBOR KRONIKY JAKO HISTORICKÉHO PRAMENE

Kronika je pojem, který v sobě ukrývá literární žánr, pro nás historicky důležitý. Kronika totiž zaznamenává historické události, jež jsou spjaté s určitou obcí, městem či zemí. Kroniky se mohou dále vztahovat také k určitým osobám, či rodům.⁵¹ Jejich zaměření je podmíněno určením zadavatele, nebo osobním zaujetím pisatele. Již samotný pojem kronika v sobě ukrývá své vysvětlení, neboť *chronos* je řecké slovo pro čas a *chronika* je řecké označení pro dějepisnou knihu.

Osoba, která informace a události sbírala a zapisovala, dostala všeobecně platné označení písmák nebo kronikář.⁵² Písmák byl většinou vesnický vzdělaný člověk, který zapisoval události svého bydliště ve svém volném čase a na své vlastní náklady. Kronikáři bývali povětšinou měšťané.⁵³

Subjektivitě se při zapisování událostí vyhnout nelze, neboť kronikář vždy zastával určitý osobní postoj k popisované lokalitě, osobě či události, a tak by měl nezasvěcený čtenář historického dokumentu brát tuto skutečnost vždy na zřetel. Kronika taktéž zachycuje pouze současnost pisatele, není možné kroniku sepisovat retrospektivně, aniž by se pisatel vyvaroval chyb.⁵⁴

2.1 KRONIKÁŘSTVÍ V ČECHÁCH

Kronikářství, tedy sbírání a chronologické zapisování historických událostí, je známo již od středověku. V tomto období neexistoval žádný zákon, který by nařizoval sepisování a uchovávání historických událostí v podobě kronik. Vzdělanější vrstvy, ve valné míře duchovní, však pociťovaly potřebu důležité informace sepisovat a uchovávat, čímž vznikaly kroniky a letopisy různé typografie (např. kroniky šlechty, klášterů apod.). Pakliže ale neexistoval žádný zákon o vedení kronik, neexistoval ani jednotný postup pro tvorbu dokumentu, a tak jsou středověké kroniky velmi nejednotné v obsahu a formě.⁵⁵

⁵¹ HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. Praha : NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7, s. 9.

⁵² FRÝZEK, Jiří. *Ze starých kronik*. Ústí nad Orlicí : Oftis, 2004. ISBN 80-86845-08-7, s. 5.

⁵³ Tamtéž, s.5.

⁵⁴ HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. Praha : NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7, s. 9.

⁵⁵ TOŠNEROVÁ, Marie. *Kroniky českých měst z předbělohorského období : Úvod do studia městského kronikářství v Čechách v letech 1526-1620*. Praha : Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky, 2010. ISBN 978-80-86495-67-5, s. 12.

Označení *kronika* taktéž tyto dokumenty nezískávaly od svých autorů, nýbrž až od svých pozdějších novověkých editorů.⁵⁶

Hodnotné a ucelené kronikářské zápisy pocházejí až z pozdějšího období, a to z novověku. Největší rozkvět kronikářství byl v 18. století. Vzestupně rostl počet městských i lidových kronikářů. Na samém počátku 18. století stále ještě neexistoval žádný správní orgán, jenž by se problematikou kronik zabýval. Až hrabě Karel Chotek, jenž byl v tu dobu nejvyšším českým purkrabím, viděl potenciál v plánech sousedního Bavorska, které vneslo v platnost nařízení o vedení kronik roku 1829.⁵⁷ Upravený přepis bavorského nařízení vydal Chotek roku 1835 jako první nařízení o pamětních knihách a kronikách na našem území vůbec.⁵⁸ Od té doby muselo vést svou kroniku každé město či městys, pak také všechny obce pod správou světskou i duchovní.⁵⁹ Tento zákon nabyl účinnosti k 1. lednu 1836. Nyní již bylo přesně vymezeno, jak mají kroniky vypadat. Návodný popis byl obsažen ve čtrnácti bodech, které zachycovaly, co přesně má být obsahem kroniky, ale také jak má kronika vypadat po vnější stránce. Jak je dále uvedeno: „*Kronika měla zaznamenávat události, významné pro život obce, zachycovat zvyky a obyčeje, slavnosti, vzácné návštěvy, život významných osobností, zvláštní přírodní jevy, život obyvatel (křtiny, svatby, úmrtí), počty obyvatel a tak podobně. Celostátní události měly být zaznamenány pouze tehdy, když měly vztah k obci. Dekret nařizoval psát kroniky německy nebo latinsky. Přesto se objevovaly i kroniky psané česky.*“⁶⁰

2.2 PAMĚTNÍ KNIHA RABŠTEJNA NAD STŘELOU

Ve státním okresním archivu v Plasích se nachází dokument *Chronik des Stadt/ Rabenstein*. Jedná se o kroniku města Rabštejna nad Střelou, kterou vedl v letech 1836-1846 místní učitel, Anton Wirth mladší. Tento dokument byl zaveden na základě nového guberniálního nařízení, které uvádělo nutnost vedení kronik městských a obecních. Anton Wirth ml. při psaní své kroniky počal se sběrem informací z dokumentů dřívějších

⁵⁶ TOŠNEROVÁ, Marie. *Kroniky českých měst z předbělohorského období : Úvod do studia městského kronikářství v Čechách v letech 1526-1620*. Praha : Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky, 2010. ISBN 978-80-86495-67-5, s. 12.

⁵⁷ KOUBA, Jaromír. *Na pomoc začínajícím kronikářům*. Praha : Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1996. ISBN 80-7068-090-3, s. 1.

⁵⁸ HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. Praha : NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7, s. 9.

⁵⁹ Tamtéž, s.9.

⁶⁰ KOUBA, Jaromír. *Na pomoc začínajícím kronikářům*. Praha : Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1996. ISBN 80-7068-090-3, s. 2.

a pokusil se tak sjednotit a ucelit již dříve sepsané prameny s rabštejnskou tematikou. Soudobé Wirthovy informace pak utváří pohled na město Rabštejn v období 1. pol. 19. st. Z textu se lze dočíst o fyzické podobě města, jehož největší období slávy již pominulo. Několik stran kroniky náleží také obyvatelstvu, profesnímu rozložení a způsobu obživy. Značná část textu je věnována rodu Lažanských, kterému rabštejnské panství náleželo.

3.KRONIKA MĚSTA RABŠTEJNA NAD STŘELOU 1836-1846

Životní podmínky města Rabštejn nad Střelou v 1. polovině 19. století nám značně přibližuje kronika, která byla vedena v letech 1836-1846 místním učitelem, Antonem Wirthem ml. Originál této kroniky je tohoto času uložen ve Státním okresním archivu Plzeň-sever v Plasích. Dokument obsahuje 63 stran německy psaného textu v písmu kurrent a jeho digitalizovaná forma je uložena na webových stránkách projektu Porta fontium.⁶¹

V uvedeném desetiletém rozhraní je možno sledovat mnoho z oblastí života tohoto malého města. Kronikář zachytil množství cenných informací, jež mapují sociální, demografickou, hospodářskou i církevní sféru života na maloměstě. Jedná se tak o kvalitní historickou sondu, z níž lze čerpat i ojedinělé poznatky o Rabštejně, které nebyly doposud jinde zveřejněny. Kronika je pro své detailní a všeobecné zpracování hlavním zdrojem poznání života v Rabštejně v 1. polovině 19. století. Lze bezesporu vyzdvihnout důležitost tohoto dokumentu, avšak nelze přitom opomenout lidský faktor, který nemusí být i přes notnou dávku snahy autora kroniky neomylný. K ukotvení přesnosti dat lze použít také informace pocházející z rabštejnských matričních knih či úředních listin. Z komplexního rozboru zjištěných poznatků lze poskládat reálnou představu o tom, jak život v tomto městě mohl před dvěma sty lety zhruba vypadat.

⁶¹ Projekt pro digitalizování archiválií z bavorských a českých archivů.

4. KRONIKÁŘ ANTON WIRTH ML.

Vznik a celkový vývoj kroniky Rabštejna nad Střelou z let 1836-1846 se váže k osobě místního rodáka, Antona Wirtha ml. Jednalo se o váženého rabštejnského učitele, který byl zároveň také manětínským vyšším úředníkem, regenschorim⁶² a od roku 1836 rovněž kronikářem.

4.1 RANÝ ŽIVOT A VÝBĚR PROFESE

Anton Wirth ml., celým jménem Anton Johannes Wirth, se narodil 9. prosince 1805⁶³ jako druhý potomek otci Antonu Wirtovi a matce Carolině Wirthové.⁶⁴ Do sourozeneckého vztahu patřila starší sestra Anna Maria Barbora Wirthová, narozena 2. listopadu 1804, která však zemřela čtyři týdny po porodu.⁶⁵

Otec, Anton Wirth st. z Willomitz, byl taktéž rabštejnským učitelem.⁶⁶ Příklad Willomitz naznačuje rodinný původ z Vilémova v Ústeckém kraji, narozen byl však na Rabštejně. Jak je uvedeno v kronice, byl Anton Wirth st. učitelem od roku 1802, kdy přijal tuto službu po smrti svého předchůdce, Karla Müllera.⁶⁷ Tato skutečnost ovšem nabývá nejasných obrysů, vzhledem k dalšímu kronikářovu tvrzení. Dle zaznamenaných skutečností, 2. srpna 1794 uhodil blesk do sakristie farního kostela, kde se zrovna zdržoval Anton Wirth st., toho času školský pomocník.⁶⁸ Po úderu blesku měl kronikářův otec přijít o většinu sluchu, přičemž se jeho stav i nadále zhoršoval a své učitelské služby se pro svůj handicap dobrovolně vzdal. Z dobových zdrojů již jasně nevyplývá, ke kterému roku je informace platná nebo kdo vyplnil prostor na učitelské pozici mezi oběma váženými pány Wirthovými. Lze se domnívat, že rabštejnskou školu mohl vést několik let farář František Höfner, později manětínský děkan. Anton Wirth ml. ve svých zápiscích z roku 1843 odkazuje

⁶² Vedoucí chrámového sboru, vedoucí kůru.

⁶³ Státní archiv Plzeň. Sbírká matrik západních Čech. Rabštejn nad Střelou, inv.č. 05. Rabštejn nad Střelou 1784-1820, fol. 45.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Státní archiv Plzeň. Sbírká matrik západních Čech. Rabštejn nad Střelou, inv. č. 05. Rabštejn nad Střelou 1784-1820, fol. 40.

⁶⁶ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.12.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.13.

právě na tohoto zbožného muže, jehož byl žákem a pod nímž pracoval jako učitel.⁶⁹ S ohledem na Wirthův odkaz v kronice byl Höfner znám po celém panství, a to jako vážená osoba, ke které vzhlížel kantorský sbor i z přilehlých vesnic a měst.⁷⁰

Anton Wirth ml. byl na učitelský post zvolen 27. července 1826 pražskou konzistoří.⁷¹ Pro kvality svého vyučování byl označován jako oblíbený učitel. Toho času byla rabštejnská škola malá jednopatrová budova, do níž se v době výkonu učitelské profese rodiny Wirthů vešlo až 200 dětí⁷². Při pohledu na tuto drobnou stavbu, která je dnes dohledatelná pod č.p. 3, současník žasne nad prostorovou skromností tehdejších účastníků školní docházky.

Anton Wirth ml. vykonával svou profesi až do roku 1870, kdy se odebral na odpočinek. Jeho nástupcem nebyl nikdo jiný než pokračovatel rodu, syn Franciscus Xaverius Ambros Wirth, zkráceně Franz Wirth.⁷³

4.2 WIRTHŮV RODINNÝ ŽIVOT

Data zaznamenaná v rabštejnských matrikách uvádějí, že Anton Wirth ml. pojal za manželku Annu, s níž měl dva syny. Prvorozený Julian Wirth se narodil 16. února 1840⁷⁴, avšak po prvním týdnu života náhle skonal. Druhorozený Franciscus Xaverius Ambros Wirth se narodil 5. prosince 1845.⁷⁵ Lze se jen domnívat, jak moc tyto události ovlivnily život maloměstského učitele, neboť o žádné z nich neponechal byť jen drobný odkaz. Kvůli nekvalitním hygienickým podmínkám a nedostatečnému zdravotnickému povědomí stále v 1. pol. 19. století umíralo mnoho dětí i rodiček na poporodní následky. Otázkou zůstává, zda i přes vědomost o smrtelném riziku byl tehdejší člověk proti těmto negativním emočním vlivům více imunní.

⁶⁹ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.22.

⁷⁰ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.22.

⁷¹ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.12.

⁷² Josef VOREL, *Průvodce Rabštejnem*. Rakovník, 2006, s. 13.

⁷³ Státní archiv Plzeň. Sběrka matrik západních Čech. Rabštejn nad Střelou, inv.č.14. Rabštejn nad Střelou 1849-1880, fol. 69.

⁷⁴ Státní archiv Plzeň. Sběrka matrik západních Čech. Rabštejn nad Střelou, inv.č.12. Rabštejn nad Střelou 1821-1846, fol. 69.

⁷⁵ Státní archiv Plzeň. Sběrka matrik západních Čech. Rabštejn nad Střelou, inv.č.12. Rabštejn nad Střelou 1821-1846, fol. 96.

4.3 WIRTH KRONIKÁŘEM

Podstatným milníkem v profesním životě Antona Wirtha ml. byl rok 1836, kdy nabyla na účinnosti vyhláška hraběte Karla Chotka, která nařizovala všem městům, městysům i obcím na našem území vedení a správu kronik či pamětních knih.⁷⁶ Povinnost vést řádně kroniku připadla ve městě Rabštejn nad Střelou právě spolehlivému kantorovi, Antonu Wirthovi ml.⁷⁷ Nově zvolený kronikář se zhostil své úlohy nanejvýš svědomitě a pojal zpracování kroniky také jako retrospektivní sběr veškerých dosažitelných informací, týkajících se města Rabštejna. Ihned v úvodu kroniky proto cituje Wirth opisy královských zemských desek, v nichž byla zaznamenána městská privilegia udělena tomuto městu napříč staletími.⁷⁸ Dále pokračuje výčtem majitelů panství, a to od dob 14. století, až po své současníky, hrabata Lažanských.⁷⁹ Upozaděni nebyli ani duchovní činitelé a předešní kantoři, jejichž seznam dle chronologie nástupu do funkce je v kronice též obsažen.⁸⁰ Veškeré tyto poznatky čerpal Wirth z předešlých nesynchronizovaných pamětních knih, kronik a úředních listin, které byly na rabštejnském území sepsány či uchovány. Zbýlý text Wirthovy kroniky je pak ryze autorský a velmi rozmanitý po obsahové stránce. Poslední zaznamenané informace končí rokem 1846, přičemž Anton Wirth ml. v kronikářské činnosti již nadále nepokračoval.

Jedno ze smutnějších kronikářových zjištění z 1. pol. 19. st. v Rabštejně nad Střelou se váže k roku 1840, kdy se změnil systém odměn pro kantory. Nyní dostal městský učitel pouze dvě míry žita, kdežto roky předešlé to byl navíc také jeden sud dobrého piva.⁸¹ Lze z toho čerpat poučení, že snad jsou lidé stejní dnes jako kdysi, neboť vřelé pocity k dobrému pivu k českoněmeckému národu zkrátka patří.

⁷⁶ Tomáš HROMÁDKA, *Kroniky obcí*. Praha, 2014, s.9.

⁷⁷ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.2.

⁷⁸ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.2-5.

⁷⁹ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.13-15.

⁸⁰ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.11-12.

⁸¹ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.16.

4.4 WIRTHŮV ODKAZ

Osoba Antona Wirtha ml., který většinu svého života věnoval kantorské profesi a po deset let pilně zpracovával a organizoval zápisy do kroniky, je pro 1. pol. 19. století v Rabštejně nad Střelou stěžejní. Bez jeho tehdejšího přičinění by nebylo možné v dnešní době zjistit tolik o detailech z různých oblastí života rabštejnských obyvatel a pánů. Tento lidský pilíř dokonal své životní poslání 28. května 1871, kdy v rodném Rabštejně nad Střelou zemřel. O dva dny později se konal pohřeb se všemi poctami.⁸²

⁸² Státní archiv Plzeň. Sbírká matrik západních Čech. Rabštejn nad Střelou, inv.č.14. Rabštejn nad Střelou 1849-1880, fol. 69.

5. LAŽANŠTÍ Z BUKOVÉ JAKO MAJITELÉ PANSTVÍ RABŠTEJN

Město Rabštejn nad Střelou prošlo za dobu své existence značným vývojem. Rozvoj či úpadek souvisel jak s vnějšími, tak i vnitřními činiteli. Období válečných sporů, přírodních katastrof či epidemií nikdy nepřineslo prosperitu. Naopak klidný časový úsek přinášel možnost pro rozkvet ve všech oblastech života na maloměstě. Vnitřními faktory, ovlivňujícími chod města, byli vždy majitelé a správci panství. V 1. pol. 19. století patřil Rabštejn nad Střelou hraběcímu rodu Lažanských z Bukové. Ti získali rabštejnské panství již v polovině 18. století, přesněji ho odkoupili roku 1748 od Krakovských z Kolovrat za cenu 190 000 zlatých.⁸³ Prvním majitelem rabštejnského panství byl Maxmilián Václav Lažanský z Bukové.⁸⁴ Lažanským v tu dobu patřilo ještě manětínské panství, později připojili také panství chyšské.⁸⁵ Rod se o rabštejnské panství a zámek staral a udržoval ho, nicméně v době svého pobytu v západních Čechách se Lažanští zdržovali ponejvíce ve svém manětínském zámku. Rabštejnské šlechtické sídlo bylo po většinu doby neobydleno. Panství a majetek si Lažanští předávali v rodovém dědictví až do roku 1945, kdy jim byl vzhledem k nabytí platnosti Benešových dekretů zkonfiskován.

5.1 MAXMILIÁN VÁCLAV LAŽANSKÝ

Jak již bylo zmíněno, byl prvním majitelem rabštejnského panství Maxmilián Václav Lažanský z Bukové. Ten se narodil roku 1710, během svého života byl císařským královským komorníkem, hejtmanem loketského a plzeňského kraje, mimo jiné také správcem panství Struhaře a Lubence. Po jeho smrti v roce 1776 se dědicem stal jeho syn, Prokop Lažanský z Bukové.⁸⁶

5.2 PROKOP LAŽANSKÝ

Hrabě Prokop Lažanský, někdy označován jako Prokop I. Lažanský, se narodil 14. září 1741. Během svého života zastával mnoho důležitých politických, ale i právnických funkcí. Byl uznávaný jako nejvyšší soudní prezident, tajný rada, císařský komorník či hejtman

⁸³ Karel KUČA. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, VI. díl*. Praha, 2004, s. 259.

⁸⁴ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.15.

⁸⁵ Jan PELANT. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň, 1988, s. 239.

⁸⁶ MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku : Od Bílé hory do současnosti: Díl 1 A-M*. Praha : Argo, 2008. ISBN 978-80-257-0027-3, s. 539.

Berounského kraje. Dále pak rozšířil rodový majetek o chyšské panství. Manželkou mu byla hraběnka Valburga Krakovská z Kolovrat.⁸⁷

Po smrti Prokopa Lažanského, 5. srpna 1804, si dědictví po otci rozdělili tři synové, kteří svým dělením zároveň rozčlenili rod Lažanských na tři větve – rakouskou, manětínskou a chyšskou. Rabštejnské panství od té doby patřilo manětínské rodové větvi hrabat Lažanských. Prvním šlechticem této nové větve byl Johann Nepomuk Lažanský.⁸⁸

5.3 JOHANN NEPOMUK LAŽANSKÝ

Syn Prokopa I. Lažanského, Johann Nepomuk Lažanský, se narodil 8. listopadu 1774. V rámci svého aktivního profesního života zastával, stejně jako jeho otec, mnoho důležitých politických funkcí. K jeho úspěchům lze zařadit fungování v postavení vrchního zemského soudce, prezidenta zemského práva v Čechách nebo dvorského kancléře. Za manželku pojal roku 1805 šlechtičnu z váženého uherského rodu, Elisabethu Pálffy z Erdödu. Z manželství vzešlo několik dětí, z nichž se dospělosti dožilo pět. Hrabě Johann Lažanský zemřel 24. ledna 1830 v Praze. Právoplatní dědicové, čtyři synové a jedna dcera, postupně nabývali zletilosti a směli se tak stát zmocněnými majiteli panství. Pouze dva nejstarší synové se podíleli na aktivní správě panství a statků.⁸⁹

5.4 SOUROZENCI JOHANN KARL, PROKOP, ERNESTINA, VÁCLAV A RUDOLF LAŽANŠTÍ

Nejstarším ze sourozenců byl Johann Karl Lažanský, narozen roku 1806. Jeho kroky vedly do státní správy, kde zastával službu jako císařský královský krajský komisař. Taktéž jeho mladší bratr, hrabě Prokop Lažanský, narozen roku 1809, se ujal ve službách státní politiky, a to jako císařský královský komorník. Právě mezi tyto dva nejstarší urozené šlechtické sourozence spadala správa manětínského a rabštejnského panství.⁹⁰ Mladší sestra, komtesa Ernestina Lažanská, narozena roku 1810, strávila celý svůj dospělý život v ústavu šlechticů u sv. Andělů v Praze na Novém městě. Přestože měla komtesa v ústavu mnoho povinností, neboť se po čase stala jednou z vedoucích asistentek, nebyly její

⁸⁷ MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku : Od Bílé hory do současnosti: Díl I A-M*. Praha : Argo, 2008. ISBN 978-80-257-0027-3, s. 539.

⁸⁸ HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty : Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. Praha : Akropolis, 1992. ISBN 80-901020-3-4, s.87.

⁸⁹ MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku : Od Bílé hory do současnosti: Díl I A-M*. Praha : Argo, 2008. ISBN 978-80-257-0027-3, s. 539.

⁹⁰ Tamtéž.

návštěvy manětínského zámku výjimečné.⁹¹ Dobové prameny uvádějí, že byla mnohdy přítomna v doprovodu svých starších bratrů při významných společenských událostech. V manětínském zámku také dožila, a to roku 1880.⁹²

Jedním z dědiců panství byl i hrabě Václav Lažanský, narozen roku 1819. Ten se dal na vojenskou službu, kde dosáhl hodnosti císařského a královského poručíka. Vzhledem ke své vojenské povinnosti se na chodu manětínského a rabštejnského panství aktivně nepodílel, nicméně stejně jako jeho sestra, komtesa Ernestina, byl i nadále aktivní při společenských událostech. Manželkou mu byla rakouská šlechtična z polského rodu, Gniewosz von Olexow. Hrabě Václav Lažanský zemřel na manětínském zámku roku 1853.

Nejmladším sourozencem byl hrabě Rudolf Lažanský, narozen roku 1821. V raném dospělém věku se stal nadporučíkem 5. regimentu Lichtenštejnského vévody. Jeho život neměl dlouhého trvání, neboť 23. listopadu roku 1841 po pádu z koně tragicky zahynul. Dne 1. prosince byl se vši slávou pohřben do rodinné hrobky na zámku Chyšce.

⁹¹ MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku : Od Bílé hory do současnosti: Díl I A-M*. Praha : Argo, 2008. ISBN 978-80-257-0027-3, s. 539.

⁹² SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.16.

6. KRONIKOVÉ ZÁZNAMY ZE SETKÁNÍ S LAŽANSKÝMI

Šlechtici z manětínské větve Lažanských byli v rámci plnění společenských povinností na svém panství velmi aktivní. Mnohdy podpořili rozvoj v oblasti duchovní či architektonické, rozdělávali almužnu mezi chudé a pravidelně se účastnili veřejných slavností.⁹³ Jak takové slavnostní příležitosti, při kterých se běžný lid setkal se šlechtickou rodinou, mohly vypadat, nám dokazuje několik záznamů z Wirthovy rabštejské kroniky.

6.1 SMRT A POHŘEB HRABĚNKY ELISABETHY LAŽANSKÉ

Zápisy se zmiňují o profesním a zlehka i osobním životě bratrů Johanna a Prokopa Lažanských. Politická a státnická angažovanost vedla mnohdy oba bratry do Prahy či Vídně. Jejich matka, Elisabetha Lažanská, byla toho času již ovdovělá, a tak doprovázela své syny při pracovních přesunech do jiných působišť. Jak je později uvedeno v kronice, poslední hraběnčino stěhování proběhlo roku 1841.⁹⁴ V květnu byl Johann Lažanský povýšen na vládního sekretáře ve Vídni. Brzy získal i funkci císařského a královského dvorního rady. Bratr Prokop Lažanský byl též odvolán pracovně do Vídně. Hraběnka Lažanská následovala své syny do rakouského města, ač byla neduživá a v pokročilém věku.⁹⁵ Jakmile se do rabštejského a manětínského panství dostala informace o úspěšném příjezdu hrabat do rakouské rezidence, byla sloužena ve všech farních kostelech děkonná mše, při které zazněl hymnus *Te Deum laudamus*. Z vděčnosti bylo mezi chudé rozdáno mnoho almužen. Hraběnčino zdraví se ve Vídni nadále zhoršovalo, šlechtična prodělala několik mozkových mrtvic, až 1. června 1843 podlehl dlouhé nemoci.⁹⁶ Zemřelá byla převezena z Vídně do západních Čech, kde byla před pohřbem dočasně umístěna do děkanského kostela sv. Jana Křtitele v Manětíně. Pohřeb se konal 8. června v témže kostele. Přítomni byli úředníci, duchovní, školní děti i dav místních obyvatel. Mrtvé požehnal rabštejský farář, Josef Sturm. Během pohřební slavnosti bylo mezi chudé rozdáno 75 zlatých. Dne 9. června se konalo uložení do rodinné hrobky v Chyši, a to za účasti všech rodinných příslušníků hrabat Lažanských, dále všech představených z města Rabštejn nad Střelou, Manětín a z chyšského

⁹³ HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty : Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. Praha : Akropolis, 1992. ISBN 80-901020-3-4, s.87.

⁹⁴ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.17.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.21.

panství. Nechyběli ani úředníci, duchovní, učitelé a sluhové. Její odchod byl oplakáván pro její silné a bohulibé vlastnosti. Dle svědectví jejích služebníků a poddaných byla dobročinná k chudým, milá ke svým dětem, věrná svému manželovi, chránila utlačované a ke všemu byla i pořádkumilovná.⁹⁷

6.2 REKONSTRUKCE RABŠTEJNSKÉHO ZÁMKU

10. září 1844 Lažanští poprvé osídlili zámek Rabštejn, který byl po osmdesát let zcela neobývaný.⁹⁸ Obydleno bylo horní patro zámku, kde do 16. září pobývali hrabě Prokop Lažanský a jeho sestra, hraběnka Ernestina Lažanská.⁹⁹ V následujícím roce bylo Prokopem Lažanským nařízeno rozšíření prvního patra rabštejnského zámku pro větší pohodlí šlechtických obyvatel. Zrekonstruována byla také zahrada, která byla podepřena novým zdívem a oplocena od kostelního dvora. V zahradě byly zbourány dvě menší stavby, na jejichž místě vznikla nová příjezdová cesta k budově zámku a nový zámecký park. Došlo k přemístění příjezdové brány, jež se dříve nacházela u kostelního dvora. Po rekonstrukci byla brána usazena u kostelních schodů.¹⁰⁰ Všechna tato přestavba byla podstoupena pro osobní potřeby hraběte Prokopa Lažanského, který pohodlí rabštejnského zámku hodlal využívat i se svou novomanželkou, hraběnkou Sydonií Hoyas, dcerou polního maršála, císařského a královského dvorního rady a nejvyššího dvorního a zemského lovčího, hraběte von Hoyas Sprinzenstein.¹⁰¹

6.3 PŘIVÍTÁNÍ NOVOMANŽELŮ PROKOPA A SIDONIE LAŽANSKÝCH V MANĚTÍNĚ

Dne 17. června 1846 se novomanželé Prokop a Sidonie Lažanští vydali z Prahy přes Chyše do Manětína, kde měli vést svůj rodinný život. Cesta z Prahy vedla okolo Rabštejna přes Stvolny, kde již byly připraveny davy lidí s vřelými uvítáními. Pro oslavu šlechtického páru byla zhotovena triumfální brána s nápisem: Srdečně vítejte v Rabštejně. Přítomni byli farář Johann Hunger, kronikář Anton Wirth, školník Václav Fischer, písaři, lovci

⁹⁷ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.17.

⁹⁸ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.24.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.29.

¹⁰¹ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.30.

z panství Manětín, úředníci a všechny školní děti. Dále byli přítomni také sedláci z panství Manětín a Rabštejn. Všichni tito lidé se vydali za šlechtici v průvodu cestou na Manětín. V Manětíně byli také připraveny davy lidí s triumfálním obloukem s nápisem: Vítejte v Manětíně. Pouze o den později, 18. června 1846 se vydalo panstvo na Rabštejn. Mezi šlechtici byli přítomni bratři Prokop a Johann Lažanští, Prokopova manželka Sidonia Lažanská, hrabě Wenzl Lažanský a hraběnka Ernestina Lažanská. U zámeckého vjezdu byl opět triumfální oblouk, tentokrát s nápisem: Prokop a Sidonia : Zdraví, štěstí, radost. Před zámeckou branou stála slavnostně nazdobená děvčata, přičemž jedno předalo novomanželům květinový věnec. Před branou stály také školní děti, rabštejnští úředníci, sedláci, měšťané, cechy s vlajkami a ostatní obyvatelé Rabštejna a přilehlých vesnic. Panstvo se pomalu přemísťovalo na zámecký dvůr, kde při muzice a častém volání *Ať žijí* byli uvítáni.¹⁰²

Jak uvádí kronikář Anton Wirth, byli hraběcí novomanželé ke všem blahosklonní, přijímali přání a bavili se s přítomnými. Poté si svolali vyšší úředníky a vesnické soudce do zámku a velmi děkovali za srdečné přijetí. Za tuto městskou uvítací iniciativu uspořádal hrabě Prokop Lažanský 28. června 1846 lidovou slavnost v Rabštejně. Na náměstí bylo vztyčeno pět májek na počest Rabštejna a přilehlých vesnic. Pod každou májkou bylo pivo a chléb, byly přítomny vesnické kapely a mnoho lidí tančilo. Urození páni byli přivítáni s jásotem a každý jim přál ze srdce štěstí, zdraví a dlouhý život.¹⁰³

Díky kronikářovu detailnímu zápisu těchto událostí je možné si velmi snadno představit, jak mohly vypadat i další podobné situace v rabštejnském panství v 1. pol. 19. st.

¹⁰² SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.32.

¹⁰³ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.33.

7. MĚSTO RABŠTEJN NAD STŘELOU V 1. POL. 19. STOLETÍ

7.1 FYZICKÁ PODOBA MĚSTA

Podoba města Rabštejna nad Střelou v 1. polovině 19. století byla přesně vyjádřena Wirthovou deskripcí z roku 1836. V té době mělo město 82-83 domů, na nichž byl silně patrný špatný stav. Většina obydlí byla nevhledně stavěna ze dřeva, střechy pokrývala břidlice z blízkých lomů. Výjimku tvořilo několik nově přistavěných domků, které byly umístěny převážně do dolní části města a jejichž kvalita byla znatelně vyšší.¹⁰⁴ Některé domy byly vystavěny pro potřebu rozšíření obytného a výrobního prostoru, jako například dům z roku 1835, jenž byl zhotoven na náklady Gabriela Höneho, který se živil karetním malířstvím.¹⁰⁵ Některá stavení se musela rekonstruovat, nebo opětovně vystavět po náporu přírodních živlů, zejména pak po úderech blesku a prudkých deštích. Příkladem budiž dům rabštejnského obyvatele, Donata Fischera, který zcela vyhořel po úderu blesku v roce 1834. Celý objekt musel být opětovně zhotoven, k čemuž došlo o rok později.¹⁰⁶

7.2 OBYVATELÉ MĚSTA

Pro první polovinu 19. století v Rabštejně nad Střelou platí, že jej obývalo zhruba od 1200 do 1300 osob. Obyvatelé města byli Němci, z nichž převážná většina byla katolického vyznání. Minoritu zde tvořili Židé, jejichž zastoupení bylo mezi 2-3 % z uvedeného celku. Dále pak byla většina obyvatel chudá, neboť se živila málo výtěžným rolnictvím či chovem dobytka. Lepší postavení měli rabštejnští úředníci a řemeslníci.

7.2.1 ZEMĚDĚLSTVÍ A HOSPODÁŘSTVÍ

Většina rabštejnských obyvatel se živila rolnictvím, které však nebylo příliš výnosné. Půda v okolí města byla břidličnatého podloží a bylo pouze několik polí, jejichž výnos byl významný. Pěstovaly se užitkové plodiny, včetně pšenice, ječmene, ova, brambor a hrachu. Sklízelo se ovoce, jako například švestky, jablka a hrušky.¹⁰⁷

¹⁰⁴ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.6.

¹⁰⁵ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.16.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.6.

Důležitým faktorem pro proces setby, pěstování a sklizně byly proměny počasí či klimatické změny. Ty ovlivňovaly prodejní ceny na trhu, v hlubším důsledku také nouzi či hlad, které povětšinou dopadaly na obyčejné lidi. Zaznamenané je například tíživé sucho z roku 1842, které zapříčinilo nedostatek vody, přičemž se zastavil chod mlýnů.¹⁰⁸ Sucho navíc dopřálo vzniku požárů, které se šířily po bližších i vzdálenějších krajinách. Kronikář Wirth ve svých zápiscích přímo zmiňuje četnost vzniku požárů, kdy neuběhl ani jeden týden, aby se člověk nedozvěděl o požáru dalším. Dne 7. října 1842 vyhořelo město Všeruby v Plzeňském kraji. Popelem lehla škola, fara, kostel, radnice, 25 obytných domů a 9 stodol. Na pomoc obětem tohoto neštěstí daroval hrabě Johann Lažanský, spolujitel panství, 100 zlatých.¹⁰⁹ Oproti tomu byla roku 1845 velmi silná zima, kdy sníh vydržel až do konce března. Sněhové vánice se objevily ještě v květnu. Nepřízní počasí trpěla i divoká zvěř, která neměla možnost zajistit si potravu, zejména vysoký byl výskyt uhynulých zajíců.¹¹⁰ Vlivem prudkého tání pak byly zaplaveny polabské a povltavské oblasti, což zanechalo dopad na prodejních cenách sklizené úrody.¹¹¹ Téhož roku se opět objevily ničivé požáry. Dne 27. srpna 1845 vyhořelo v Manětíně 8 stájí se všemi uloženými zásobami obilí a krmiva pro dobytek.¹¹² Dne 1. září 1845 pak stihl požár i město Kralovice, kde se ocitlo na 300 rodin bez střechy nad hlavou.¹¹³ 10. září 1845 byl požár opět v Manětíně, kde si hrály děti se třecími dřívky a podpálily tím dvě stodoly.¹¹⁴ Všeobecně se pak v 1. pol. 19. st. střídaly roky s lepší i horší úrodou v rámci vlivu počasí a síly ročních období, nicméně neobvyklé klimatické změny s ničivými dopady se tomuto městu vyhnuly.

Krom zemědělské činnosti byl běžný chov hospodářských zvířat, která se pásala na pastvinách. Jednalo se hlavně o ovce a hovězí dobytek. Při domech byl kur domácí, někteří usedlíci vlastnili také prase. Taktéž při chovu hospodářských zvířat mohly nastat mnohé kontraproduktivní komplikace. Roku 1844 se v Čechách vyskytl mor hovězího dobytka, kdy

¹⁰⁸ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.17.

¹⁰⁹ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.20.

¹¹⁰ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.27.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.28.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Tamtéž.

byly ušetřeny jen některé kraje, jako například České Budějovice, Locket, Litoměřice a Tábor. Rabštejnskému panství se toto neštěstí zcela vyhnulo. Všude však platila přísná pravidla, jež zakazovala obchod s lojem a surovou kůží.¹¹⁵

7.2.2 ŘEMESLA

Mimo hospodářství zastávali obyvatelé města také různá řemesla. K roku 1836 bylo v provozu 15-18 tkalcovských dílen.¹¹⁶

Další řemesla jsou v následujícím zastoupení (vše k r. 1836):

1 hrnčář

1 kovář

1 zámečnick

4 krejčí

2 pekaři

2 truhláři

5 tesařů – mistři a tovaryši

4 zedníci

3 vazači

2 karetní malíři

2 řezníci

6 ševců

1 mydlář¹¹⁷

7.2.3 RABŠTEJNŠTÍ ÚŘEDNÍCI

Správní chod města zajišťovali rabštejnští úředníci. Hlavní postavou byl starosta města. V roce 1836 jím byl řezník, Josef Milling.¹¹⁸ Ten zastával svůj úřad od roku 1822 až

¹¹⁵ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.26.

¹¹⁶ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.6.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Tamtéž.

po rok 1846, kdy náhle skonal.¹¹⁹ Patřil do vážené a bohaté rodiny, která zastávala v první polovině 19. století v Rabštejně výsostné místo. Vzhledem k tomu si mohl Josef Milling zajistit mnohé výsady pro sebe i svou rodinu. Například roku 1845 nechal zhotovit masivní dubovou lavici do farního kostela Panny Marie Sedmibolestné výhradně pro potřeby rodiny Millingů.¹²⁰ K dalším privilegiím plynoucím z čestného postavení a váženosti patřila skutečnost, že byl jako první rabštejnský občan pohřben 10. října 1846 na území nově vybudovaného hřbitova, a to na místě, které si sám zvolil ještě před svým skolem.¹²¹

Dalšími úředníky, kteří se podíleli na správním chodu města, byli v tu dobu vždy dva reprezentanti, kteří byli přímo podřízeni starostovi. Pro kronikářovo období tomu byli pan Václav Fischer, školní dozorce a policejní komisař a Vilém Stark, truhlář.¹²²

Všichni tři rabštejnští úředníci se však museli zodpovídat manětínskému vyššímu úředníkovi, jenž byl plně podřízen majitelům panství, tedy hrabatům Lažanským. Takovým úředníkem byl po mnoho let Josef Kříž z Manětína, jenž nesl značné zásluhy za zmalebnění Rabštejna v 1. pol. 19. st.¹²³

7.2.4 CÍRKEVNÍ PŘEDSTAVITELÉ

Mimo úředníky, řemeslníky a hospodáře se života na maloměstě účastnili také církevní představitelé. Stále přítomni byli ve městě farář a kaplan. V nedalekém Manětíně pak sídlil děkan, který byl pro rabštejnského faráře a kaplana autoritou.

Od roku 1823 spadala rabštejnská farnost do vikariátu v Toužimi.¹²⁴ Od roku 1841 bylo k rabštejnské farnosti připojeno také panství Chyšé.¹²⁵

V první polovině 19. století se v Rabštejně vystřídalo značné množství farářů, jejichž výčet s funkčním obdobím je následující:

¹¹⁹ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.33.

¹²⁰ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.28.

¹²¹ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.33.

¹²² SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.6.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.16.

¹²⁵ SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.18.

Farář Friedrich Kastl, 1786-1809

Farář Josef Rücker, 1809-1817

Farář Franz Höfner, 1817-1828

Farář Josef Klement, 1828-1841

Farář Josef Sturm, 1841-1844

Farář Johannes Hunger, 1844-1875¹²⁶

Obzvláště důležitou roli po stránce církevní, výchovné i lidské hrál farář Josef Klement. Ten byl čtrnáct let vychovatelem hrabat Johanna, Prokopa, Rudolfa a Václava Lažanských. Značné oblibě se těšil jak u svých šlechtických chovanců, tak i u rabštejských dětí. Dne 23. června roku 1841 povýšil z rabštejského faráře na děkana v Manětíně, kde zastával tuto službu pouze patnáct měsíců. Dne 8. října 1842 podlehl náhlé rychlé nemoci a zemřel. Na přání Lažanských byl pohřben v malé hrobce v kapli sv. Josefa v kostele sv. Barbory v Manětíně.¹²⁷

Významným byl pro mnoho obyvatel Rabštejna i okolních obcí také farář František Höfner. Rokycanský rodák působil postupně jako kaplan v Manětíně, farář ve Strážišti, v Rabštejně a v Křečově. Na pouhé 4 měsíce byl manětínským děkanem. Slib složil 5. dubna 1843, slavnostního uvedení do děkanského úřadu se již nedožil, neboť 9. srpna 1843 zemřel na následky mozkové mrtvice. Byl velmi příkladným farářem a kvalitně přispíval ke kantorskému sboru ve svém okolí.¹²⁸

Příchod nového faráře byl na maloměstě vždy důvodem k uspořádání slavnosti. Jak taková událost mohla vypadat, přibližuje povolání do úřadu rabštejského faráře, Josefa Sturma, v říjnu roku 1841. Toho dne bylo přítomno mnoho vzácných hostů, z nichž byl nejdůležitější hrabě Václav Lažanský, nejmladší bratr Johanna Lažanského, majitele panství. Dále pak hrabě Karel Kokořovec z Kokořova, majitel panství Žlutice. Dále bylo přítomno na 46 dalších hostů, většinou movitých měšťanů a úředníků z Rabštejna, Manětína a Chyše.

¹²⁶ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.11.

¹²⁷ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.19.

¹²⁸ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.22.

Všichni si společně připili na zdraví císaře, patronů země a všech přítomných. Slavnosti se zúčastnilo taktéž 13 duchovních z blízkého okolí. Druhý den slavnost pokračovala s rodinou a přáteli nového faráře. Neméně výrazný nástup do funkce faráře v Rabštejně nad Střelou si vysloužil také Johannes Hunger 18. srpna 1844. Dle všeho se jednalo o velkolepou přehlídku hraběcí důstojnosti. Lažanští se objevili v lesklých uniformách, a to, jak šlechtici z větve manětínské, tak i z větve chyšské. Přítomni byli majitelé panství, Johann a Prokop Lažanští a jejich sestra Ernestina Lažanská. Nechyběl ani strýc z otcovy strany, Anton Lažanský s manželkou Josefinou, rozenou Trautmannsdorf Weinberg. Slavnosti se zúčastnil dokonce i hrabě Karel Kokořovec z Kokořova, majitel panství Žlutice.¹²⁹

7.3 RABŠTEJNSKÉ KOSTELY V 1. POL. 19. ST.

Církevní bohoslužby byly vedeny ve farním kostele Panny Marie Sedmibolestné. Tento sakrální objekt byl původně klášterním majetkem užívaným výlučně pro potřeby servitského řádu. Po zrušení rabštejnského kláštera 12. července 1787 z nařízení císaře Josefa II. byl původně klášterní kostel využit právě jako kostel farní.¹³⁰ Předcházející farní kostel sv. Matouše byl uznán jako nevyhovující již v druhé polovině 18. st., v lednu roku 1788 byl odsvěcen žlutickým děkanem, Kašparem Stockem, a 9. března 1792 zcela zbourán.¹³¹ Tento již neexistující kostel stával na území zámecké zahrady.

Josefínské reformy dopadly i na Loretánskou kapli v dolní části města. Ta patřila pod patronát servitského kláštera v Rabštejně, přičemž servitští kněží v této kapli sloužili mši svatou a se školními dětmi se modlili loretánské litanie. Po zrušení řádu a kláštera se činnost v této kapli zredukovala na příležitostné přímělné procesí.¹³² V červnu 1797 se při průtrži mračen zřítla střecha, což mělo za následek devastaci vnitřního zařízení kaple. Rabštejnští se proto rozhodli uspořádat mezi sebou sbírku na celkovou opravu budovy i vnitřního vybavení. Za tímto účelem bylo vybráno více jak 500 zlatých, přičemž kaple mohla být

¹²⁹ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.18.

¹³⁰ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.12.

¹³¹ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.15.

¹³² SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.11.

opravena a obnovena. Stalo se tak roku 1805 při svátku Navštívení Panny Marie (31.5.), kdy bylo ke kapli vedeno slavnostní procesí z Chyše, jehož se účastnilo mnoho věřících.¹³³

Nepříznivému vlivu osudu se nevyhnula ani farní stáj s chlévem. Dne 2. března 1819 se na ni v dopoledních hodinách zřítila dlouhá hradní věž. Děvečka, jež byla právě ve chlévě, byla velmi vážně zraněna. Farář, František Höfner, přišel o 3 krávy a 14 ovcí. Náklady na opravu chléva byly značně nákladné, neboť na střeše zůstala celá polovina vysoké věže.¹³⁴

Taktéž některé části farního kostela Panny Marie Sedmibolestné potřebovaly v 1. pol. 19.století revitalizovat. Roku 1834 byl kostel i bývalý klášter pokryt 84 000 novými taškami.¹³⁵ Dne 3. března 1841 po mši svaté spadl do kostela kus malty s cihlami ze stropní klenby. Následovala instalace lešení a podepření stropní klenby, avšak toho roku se již oprava nekonala. Pro potřeby věřících sloužila Loretánská kaple v dolní části města.¹³⁶ S opravou se započalo až 11. září 1844, přičemž celý proces trval až do konce zmíněného roku. Do klenby byly vpracovány 4 nové železné svorníky. Nově byly zbudovány dva portály vedle hlavního oltáře, které zhotovil rabštejský truhlář, František Worschiscek. Lešení bylo odstraněno, vnitřní prostory byly nově vybíleny. Celý kostel, včetně lavic, oltářů a sakristie byl očištěn a připraven na běžnou každodenní činnost.¹³⁷ Dne 1. listopadu 1844, na svátek Všech svatých, proběhla ranní mše ještě v Loretánské kapli, v deset hodin dopoledne se ale již vydalo slavnostní procesí do nově zrenovovaného farního kostela Panny Marie Sedmibolestné. Zde proběhla první slavnostní mše po renovaci budovy, a to včetně hymnu Te Deum Laudamus za doprovodu trubek a bubnů. Mnoho z přítomných věřících bylo dojata pohledem na nově opravené prostory, které byly pokrokově zařízené a skvěly se čistotou.¹³⁸ Celková oprava mohla být dokončena díky aktivní finanční pomoci hraběte Prokopa Lažanského, majitele rabštejského panství.¹³⁹ V červnu roku 1845 byly

¹³³ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.11.

¹³⁴ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.16.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.18.

¹³⁷ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.25.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.26.

renovovány kostelní hodiny manětínským malířem, Josefem Teuchnerem.¹⁴⁰ Téhož času byly opraveny také kostelní varhany Konstantinem Müllerem z Nepomyšle.¹⁴¹

7.4 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA 1. POL. 19. ST. NA RABŠTEJNĚ NAD STŘELOU

Město Rabštejn nad Střelou v 1. pol. 19. století stále ještě prosperovalo, nicméně jeho význam začal upadat. Se svými omezenými možnostmi se Rabštejn nedokázal vyrovnat technickému rozmachu větších měst či výhodných průmyslových oblastí. Lze proto podotknout, že století páry v tomto městě výrazný otisk nezanechalo. Nicméně ani nepříjemné události typu napoleonských válek či revoluční rok 1848 se do této poklidné části civilizace nedostaly, a tak ji nenarušily.¹⁴²

Život obyčejného člověka na tomto maloměstě v 1. pol. 19. století byl ve znamení těžkého a málo výnosného živobytí. Povětšinou byli lidé svázáni s prací na polích a u hospodářských zvířat. Mimo práce se lidé scházeli na pravidelných pobožnostech v kostele. Výjimečně došlo na slavnostní veselí pořádané za účelem oslavy mimořádné události, přičemž bylo někdy možno zahlédnout i samotné majitele panství, hrabata Lažanských.

¹⁴⁰ SOkA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha: kronika města Rabštejn 1836-1846. Rabštejn nad Střelou 1836-1846, fol.28.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, VI. díl*. Praha, 2004, s. 259.

9. EDIČNÍ POZNÁMKA

Obsáhlou kapitolu této bakalářské práce tvoří obsah rabštejnské kroniky, jenž je zde uveden ve formě *edice*. Text rabštejnské kroniky byl psán v německém písmu kurrent, a tak bylo nutné ho nejprve přeložit do německého jazyka a následně do současné češtiny. Každá z přeložených částí je důkladně prostudována a opatřena vysvětlivkami či poznámkami pod čarou.

Některé kronikářovy výrazy podléhají lokálnímu dialektu, či zkomolenému germanismu. Pakliže to bylo možné, je v překladu kroniky takové slovo vždy přeloženo do současné češtiny. Pakliže to ale možné nebylo, byly německé názvy či jména ponechána v původním znění, aby nebyl narušen jejich význam.

Obsah kroniky je v edici uveden v bilingvní simultánní podobě pro možnost jazykového srovnání. Vzhledem k formálním požadavkům této kvalifikační práce nebylo možné uvést bilingvní překlad paralelně na dvou stranách dokumentu. Z tohoto důvodu je dvojjazyčný překlad uspořádán do odstavců. Prvním z odstavců je vždy německá podoba kronikálního zápisu, kterou následuje český překlad.

Text je dělen původním číslováním stránek, a tyto se nacházejí v hranatých závorkách uprostřed řádky nad textem. Pro přehlednost a dohledatelnost v původním textu není možné toto číslování vynechat. Kronika města je sama o sobě chronologicky členěna, včetně zaznamenání předcházejících zmínek o městě z dob minulých, kdy osoba kronikáře sama cituje jiné historické prameny.

Dále bylo v textu použito několikrát edičních značek. V hranatých závorkách jsou autorkou práce rozepsány zkratky, které užíval Anton Wirth při psaní svého textu (např. *da[to]*-datum; *v[on]*- z; *Kais[erliche]*- císařský; apod.). Další značkou je otazník v závorce, a to (?), který byl použit v případě, kdy byl text nečitelný či nejasný.

10. EDICE KRONIKY RABŠTEJN NAD STŘELOU 1836-1846

[1]

Chronik des Stadtl Rabenstein. (č. 1431)

Anno 1836

Zu folge hoher Gubernial Verordnung, da[to] Prag am 31. August 1835 wurde beim Stadtl Rabenstein die Chronik zu führen angefangen, und ich, Anton Wirth, jun. seit dem Jahre 1826 Lehrer daselbst, auf Vorschlag der hiesigen Stadtl Gemeinde, als erster Chronist von dem löblichen Manetiner Oberamte aufgestellt.

Kronika města Rabštejna (č. 1431)

Roku 1836

Na základě vyšší guberniální vyhlášky, v Praze, 31. srpna 1835, se začala vést kronika města Rabštejna.¹⁴³ A já, Anton Wirth mladší, od roku 1826 učitelem tamtéž, jsem byl ustanoven prvním kronikářem, manětínským vyšším úředníkem.

Die ältesten Urkunden, welche im Stadtl Rabensteiner Archive aufbewahrt werden sind aus der königl[liche] Böhmischen Landtafel erhobene Abschriften einiger, hier wörtlich aufgezeichneten Privilegien; als: Rabensteinische soll Begnadung so ihnen ertheilt und geben von Könige Georgi 1416 Jahrs.

Nejstarší úřední listiny, které se archivují v archivu města Rabštejna, jsou opisy královských českých zemských desek, několika zde doslova zaznamenaných privilegií; jako: Rabštejnským se má udělit milost králem Jiřím roku 1416.¹⁴⁴

Wir Ferdinand von Gottes Gnaden Römischer Kaiser zu allen Zeiten mehrer des Reichs und Ungarischer Böhmischer Dalmatischer, Chroatischer etc. König, Infant in Hispanien, Fürst In Schlesien, und Markgraf in Mähren etc. geben zu Vernehmen mit diesen Brief allen und jeden, wie daß Uns der Edle geboren Lorenz Schlickh von Holeigen Graf von Passau auf Rabenstein, unser lieber und getreuer, zweene Auszüg, und unversehrte ganze Brief, aus

¹⁴³ Vládní nařízení platné k 1.1.1836 o povinnosti vést a uchovávat kroniky v každé obci, městysu či městu.

¹⁴⁴ Král Jiří z Poděbrad obnovil právo vybírat clo na obchodní cestě, která protínala Rabštejn. Toto clo odebral Rabštejnským král Karel IV. po rozepři s rodem Pluhů. Rabštejn nad Střelou : nejmenší české historické město, 2022. *Historie* [online]. [cit. 2022-06-12].

Dostupné z: <https://www.rabstejnnadstrelou.cz/clanky/historie.html>

der Landtafel gepetchirt, auf Papier vorgewiesen, einen von König Georgi und der andere von König Latislaw unsere Vorfahren seeliger, und hochlöblicher Gedächtnuß, auf etliche Begnadungen der Inwohner der Stadt Rabenstein, anbetreffend, aus darneben er Lorenz Schlickh in aller demuth bittend daß wir solche zweene Brief allergnädigst bekräftigen wollten, welche Auszug oder Brief von Wort zu Wort also lauten und ausweise.

My, Ferdinand, z milosti Boží Římský císař po všechny časy Říše a maďarský, chorvatský atd. král, španělský následník trůnu, kníže ve Slezsku, a markrabě moravský, atd. dáváme tímto dopisem všem na vědomost, že Vavřinec Šlik¹⁴⁵, hrabě z Pasouna na Rabštejně, náš milý a věrný poddaný, druhá kopie, a zachovalý celý dopis, ze zemské desky s pečetěmi, předložený na papíru, jeden dopis od krále Jiřího, druhý dopis od krále Ladislava, našich věčně blažených předků, k řadě milostí pro obyvatele města Rabštejna, odkud Vavřinec Šlik poníženě prosí, abychom takový druhý dopis velmi laskavě potvrdili, výtah dopisu nebo dopis slovo od slova tak zněl.¹⁴⁶

[2]

Wir Georg von Gottes Gnaden König in Böhme Markgraf in Mähren Luzemburg und Schlesischer Weiwoda und Markgraf in Laußniz, geben zu vernehmen mit diesen Brief, allen und jeden, wie daß vor uns erschienen der Edle Jan Žalda von Kamenihora unser lieber getreuer und mit ihn die Burger der Stadt Rabenstein unsere lieben und getreuen uns zu vernehmen geben, wie daß sie vor dessen von unser Vorfahren Königen in Böhme, sie und ihre Kind und noch Kommende, auf die Strassen von Prag nacher Rabenstein, und dann nach Eger zu reisen, und Brif mit Petschaften, und Majestat freiheiten gehabt, und dieselbe sind ihnen verbrennt neben andern mehr Briefen, welche sie von unsere Vorfahren und Könige im Böhme gehabt, verbrunnen, welche ihnen des Zolls wegen geben gewesen, auf Besserung der Stadt Rabenstein, auf Wächter und Thor und Weg Besserung und daß solche auf nichts anders dann auf bemeldte Sachen anwenden, uns in höchster demuth und Gnad bittend daß wir ihnen wiederumb darüber Briefe, und Befestigung allergnädigst ertheilen wollen.

¹⁴⁵ Vavřinec Šlik, hrabě z Pasouna, 1495-1585, hejtman Starého Města pražského. HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty : Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. Praha : Akropolis, 1992. ISBN 80-901020-3-4, s.154.

¹⁴⁶ Opis dopisu krále Ferdinanda I. Habsburského, jenž svým psaným projevem cituje krále Jiřího z Poděbrad a udílí tak městu Rabštejnu opětovně právo na clo z obchodní cesty, a to na výslovné přání Vavřince Šlika.

My, Jiří¹⁴⁷, král z milosti Boží, v Čechách, markrabě moravský, vévoda lucemburský a slezský, markrabě v Laußniz, dáváme tímto dopisem všem na vědomost, že šlechtic Jan Calta z Kamenné Hory¹⁴⁸, náš drahý a věrný a s ním i obyvatelé města Rabštejna, nám dávají na vědomost, jak nám, tak i našim předkům králům českým, oni, jejich děti a další generace, že budou cestovat do ulic Prahy, potom na Rabštejn a potom do Chebu, s dopisem s pečetěmi, a Veličenstvo mělo svobody, a tyto jsme jim spálili kromě jiných dopisů, které měli od našich předků a králů v Čechách, které jsme jim dali kvůli clu, pro zlepšení města Rabštejna, pro zlepšení strážných a že je nepoužijí na nic jiného než na uvedené věci, oni nás poníženě prosí, abychom jim udělili o tom milostivě dopisy a ujištění.

In Ansehung nahmhaften Jan Žalda und ihr beschriebenen Burger emsigs Bitten, der fleißig und getreuen diensten, welche er Jan Žalda uns und unsere Kron gethanthuet, und zu thun nicht auf hörend, und darnach denn er noch besser und williger dienen kann, und also gewießer Erforschung, daß diese Strassen von Alters hero von Prag nach Rabonitz, von Rakonitz nach Rabenstein von Rabenstein weiter nach Ludiz, von Ludiz nach Pucha, von Pucha nach Elbogen, von Elbogen nach Eger, allezeit ist gefahren und gereist worden, mit beladenen und unbeladenen fuhren, oder Wägen, mit guten bedachten Willen unsers und unser Rāth der lieben und getreuen, in unser Königlicher Kraft, mit guter wahren Wissen, diese Gnad wir denen Rabensteiner, ihren Erben und dero Nachkommenden, mit diesen Brief wir thun und aufs (Neun) geben, und

Jan Calta¹⁴⁹ a popsání občané prosí, pilní a věrní sloužící, že službu, kterou pro nás vykonávají, že ji budou vykonávat stále, ještě lépe a ochotněji, a že tyto cesty, z Prahy do Rakovníka, z Rakovníka na Rabštejn a z Rabštejna do Žlutic, ze Žlutic do Bochova, z Bochova do Lokte, z Lokte do Chebu, budou vždy průjezdné a možno po nich cestovat, s naloženými nebo nenaloženými vozy, o naší vůli a naše rada věrných a milých, z naší královské moci, znalosti, udělujeme Rabštejnským milost, jejich dědicům a dalším generacím, tímto dopisem,

¹⁴⁷ Jiří z Poděbrad, český král, 1420-1471.

¹⁴⁸ Jan Calta z Kamenné Hory, český šlechtic, majitel panství Rabštejn, švagr Jiřího z Poděbrad, 1426-1456. VOREL, Josef. *Průvodce Rabštejnem*. Rakovník : vlastním nákladem, 2006. S. 5.

¹⁴⁹ Viz výše.

wollen, daß dieß alles, was sie wor Allers her, was zum Rabenstein, oder anders wo, so es was um Rabenstein dem Zoll einzunehmen gebräuchlich gewesen demselben genutzt oder gebraucht, wiederumb auf ewige Zeit, in allen Stücken, und Artikeln, aufs (Neun) ganz stadt fest, ohne Weränderung, mit allen Gewohnheiten, als wie man ihre Verbrennte Brief hier won Wort zu Wort, gewaltig und kräftig geschrieben Stunden, ohne männiglich Werhinderung doch allezeit in diesen Brauch und Bedünken, daß sie solchen Genuß zu keinen andere Nutz, dann zu geschriebener Stadt Rabenstein zu bessern der Mauer, auf Weg Wächter und erhaltung der thor anzuwenden und anzulegen, und wer da wollen anderst wider diese beschriebener Straffen fahren oder reißen, geben wir Macht und Gewalt denen oft geschriebenen Rabensteinrn unsere lieben und getreuen ihren Erben und Nachkommenden wöllich in Krafft dieses Briefs welche wie dann diese gedachte Strassen nicht fahren oder ziehen thäte, zu pfänden, und mit dem Pfand zu thun, wie es ihnen gefallet und belieben wird, neben Willen und Rath dessen Jan Žalda oder aber wer nach Ihme, diese unser Burg Rabenstein, mit seiner zugethaner Gerechtigkeit, won uns und unser Nachkommenden König im Böheimb innen haben wird, und deme zur Versicherung, unser Königl[ichen] Petschaft haben wir diesen Brief zu anhangen befohlen, geben Prag Dienstag vor S[ank]t Nicolaj im Jahr tausend vier hundert ein und sechzig, unsers Königl[ichen] Reichs im vierten ertheilet worden. Diese Magestadta **a)** ist aus der Landtaft aus befehligh des Wohlgebornen H[errn] H[errn] Zdiflaw Berka von der (toup **b)**) aus Leipa Zakupi Obristen Landrichter des Königreich Böheimb unter Petschaft (Burgano **c)**) Medka von Swaldecka Verordneten Kaummerherrn und Johann von Pißnig verordenten Landschreiber im Königreich Böheimb, im Jahr tausend fünf hundert drei und vier- zigsten, Donnerstag vor S[ank]t Prokopi. (?)

chceme, aby toto vše, co se vybere na clu v Rabštejně, nebo jinde, se tam použilo, na věky, ve všech kusech a paragrafech, beze změn, se všemi zvyky, jako by zde byl psán dopis slovo od slova, bez překážek, že neslouží k jinému účelu, než městu Rabštejn pro zlepšení zdi, cesty hlídačů a zachování použitého. A kdo chce jet nebo cestovat po těchto popsáných cestách, dáváme moc našim často popisovaným Rabštejnským, jejich dědicům a dalším generacím, záruku, tímto dopisem, že mohou činit se zárukou, jak je jim libo, kromě vůle a

rady Jana Calty¹⁵⁰ nebo kdo po něm hrad Rabštejn bude mít se spravedlností. Od nás a našich králů, kteří přijdou po nás, dáváme ujištění, tento dopis je udělen a má naši královskou pečeť, v Praze, v úterý, před svatým Mikulášem, roku 1461, naší královské říše.¹⁵¹ Za toto Veličenstvo je podepsán Pan Zdislav Berka z Dubé a z Lipé¹⁵², vrchní zemský soudce pod pečeti, Buriano Medka z Swaldecku pověřený královský komoří a Johann z Pißnig zemský písař Království Českého, v roce 1543, čtvrtek před svatým Prokopem.¹⁵³

[4]

Rabensteinische Privilegia Von König Wlatislaw / Ihnen geben 1514 Jahre.

Rabštejnská privilegia daná králem Vladislavem roku 1514.

Wir Wlatislaw von Gottes Gnaden, hungarischer Böhmischer dalmatischer Chroatischer König, Markgraff in Mähren Luzemburgk, und Schlesien dürft und Laußnitzer Markgraf geben zu vernehmen hier mit diesen Brief, Allen und jeden, wir daß wir erbeten, von den achtbaren Burgermeister und Ältisten der Gemein und Stadt Rabenstein, unsern lieben und getreuen daß wir Ihnen etliche Begnadungen welches sie zuvor in Getrauch und Nutz gehabt bekräftigen, auch darneben etlicher anderer Begnadungen geben, und begnaden sollen derer ihre Bitte wegen Ihrer williger, und Gehorsamb, wir ihnen geneigt mit unseren guten Bedachten Willen, und unseren getreuen Wissen in Kraft unser Konigl[ichen] Macht dieses Königreich Böhme diese unten beschriebenen Begnadungen, denen Glaubugern der Stadt Rabenstein dem jetzigen und Ihren Nachkommende wir thun und in Kraft dieses Briefs erweisen, also daß sie die jetzigen und Ihre Nachkommende, jetzt und zu ewigen Zeiten, genießen möchten und Macht zu genießen haben, ohne unser und unserer im Königreich Böhmischem König und anderer Leut allerlei Verhinderung, und Widerred.

¹⁵⁰ Jan Calta z Kamenné Hory, český šlechtic, majitel panství Rabštejn, švagr Jiřího z Poděbrad, 1426-1456. VOREL, Josef. *Průvodce Rabštejnem*. Rakovník : vlastním nákladem, 2006. S. 5.

¹⁵¹ Dopis krále Jiřího z Poděbrad z roku 1461, v němž znovuobnovuje městská privilegia na výběr cla z obchodní cesty přes Rabštejn.

¹⁵² Zdislav Berka z Dubé a Lipé, český šlechtic a úředník, 1470?-1553.

¹⁵³ Potvrzení Poděbradského privilegia králem Ferdinandem I. Habsburským, 27.6.1545, s podpisy královských úředníků.

My, Vladislav, král z Milosti Boží, maďarský, český, dalmatský a chorvatský, markrabě moravský, lucemburský a slezský a markrabě z Lausnitz¹⁵⁴, dáváme na vědomost, tímto dopisem, každému a všem, že starosta a starší obce a města Rabštejna, našim věrným, že stvrzujeme několik dalších milostí, které již užívali, potvrzujeme jejich žádost naší vůlí, a z naší královské moci království Českého, níže popsané milosti, jejich ověření městu Rabštejnu, nynějším obyvatelům, a těm kteří přijdou po nich, mocí tohoto dopisu, aby jich užívali nyní a po všechny věky, bez všech překážek a námitek.

Erstlichen. Als wie sie vor Alters genutzt, und gebraucht Saazer Recht, als wir ihnen solches bekräftigen, daß sie desselben forthin gerauchen und genießen sollen, damit zu Urtheilen, und zu Recht, dem Leuten, die Billigkeit, erkennen.

Za prvé. Jak se používalo před věky, právo soudní, které potvrzujeme, které mají od teď užívat, a jím soudit, a správně, uznávat lidem spravedlnost.¹⁵⁵

Den wie sie dann auch zu dem Schloß Rabenstein etliche Zinßgelder geben, und zu geben schuldig gewesen, in Erwägung ihrer Unvermögenheit, denen Rabensteinerer der jetzigen und ihren Nachkommende entlassen wir ihnen solche Zinßgeld und in Kraft dieses Briefs wir ihnen entlassen, also daß sie ihm uns noch unsern Inhabern dieses Schloß Rabenstein nicht geben und zu geben nicht schuldig seien, auch von Niemanden darzu gezwungen doch daß sie-

A budou dávat také hradu Rabštejnu veškeré peníze ze cla, které jsou dlužni, a v úvahu, že jsou chudí, a jsou jim odpuštěny peníze ze cla jim a jejich potomkům. My jim odpouštíme peníze ze cla mocí tohoto dopisu, že nám, ani našim majitelům, hrad Rabštejn nedají a nedluží nám ho dát, nikdo je k tomu nenutí, ale přece

¹⁵⁴ Vladislav II. Jagellonský, český král z polského rodu Jagellonců, 1456-1516. ČORNEJ, Petr. *Dějepis pro gymnázia a střední školy : 2 Středověk a raný novověk*. Praha : SPN, 2009. ISBN 978-80-7235-430-6, S.88.

¹⁵⁵ Právo soudní – právo soudit ty, kteří se dopustili zločinu. Rabštejn měl taktéž právo hrdelní.

die thor verwahren und allezeit einen Wächter halten und ihme zahlen sollen.

budou opatrovat po všechny časy hlídače a budou ho platit.

Darneben wir auch Ihnen Rabensteinern den jetzigen und ihren Nachkommerden, damit sich dieselben desto besser Anrichten und nähren möchten ein Wochenmarkt alle Donnerstag, und (Zwene a)) Jahrmärkt, einen am Tag Pfillipi Jacobi den andere die Montag nach Wenceslaj wir ihnen geben und aussetzen, solch ihnen verneuere daß sie also solche Wochen –und Jahrmärkt genießen und habten mögen in aller solcher Weis wie andere Städt im Königreich Böhmen, solche Macht und Gewalt zu haben, doch ohne Verkürgung oder Abbruch eines jeden an seiner Gerechtigkeit auch wir denen Rabensteinern aus unser Gnad die Begnadungen geben daß wo sich das Wasser bei ihnen ergießet und trüb seyn mögt, daß sie ihnen Fisch fangen und zu fischen haben sollen, doch also stehen dam Aser, und anderst nichts, darneben wir ihnen auch bewilligen daß sie zu ihrer Noth durft aus den Rabensteinischen Gehölz so dürr ohne alle Verhinderneß nehmen sollen, wie sie dann auch ihr Stadt Petschaft haben, und mit rothen Wachs zu petschieren genießen, und gebrauchen mögen zu ewigen Zeiten.

Kromě toho ať Rabštejnští občané a jejich potomci mají trh každý týden ve čtvrtek¹⁵⁶, a roční trh na svatého Filipa a Jakuba, a druhý v pondělí po svatém Václavu¹⁵⁷, jako jiná města Království Českého, až mají takovou moc, bez přerušeni dáváme Rabštejnským občanům milost, tam kde je voda, aby mohli chytat ryby, a nic jiného, a kromě toho jim povolujeme, aby si mohli vzít suché dřevo bez omezení, jak dokládá pečeť města, pečetěná červeným voskem¹⁵⁸, po věčné časy.

Darneben wir auch denen Rabensteinere diese Macht geben, wo Wirthshäuser so nicht ausgesetzt und betriet seyn, ein halbe Meil um die Stadt herum, daß sie dieselbe einen jedwedere hegen können, und darinnen zu schenken nicht gestatten, wie dann auch ein

¹⁵⁶ Právo týdenního trhu – pevně stanovený den, kdy bude trh probíhat – zisk hlavně pro město a okolí.

¹⁵⁷ Právo výročního trhu – obchodníci i z daleka – zisk i pro cizince.

¹⁵⁸ Právo červené pečeti – červená barva pečeti byla znakem velikého významu.

Steinbruch, in welchen man Schiefer brechen thut denselben wir denen Rabensteinern zu der Gemein geben, daß sie denselben genießen und gebrauchen mögen Ewig, darinnen wir aber in unseren Willen und Macht vorbehalten, daß wo fern wir oder unsere nachkommende Könige derer zu unsere Schloß Rabenstein bedürftig wären, daß wir derselben Macht zu nehmen haben, derohalben wir befehlen, allen unsern Unterthanen dieses Königreichs Böheimb, welches Standes oder Würden die seyn mögen, es seyen herrn oder hauptleut des Schloß Rabenstein den jetzigen oder ihren Nachkommen den unsere lieben und getreuen, daß ihr oft gedachten Inwohnern der Stadt Rabenstein, die jetzige und ihre Nachkommende bei aller dieser Begnadung und ob beschriebenen Ausstattung halten und unverbrüchtlich schützen. Ihnen darinnen

Kromě toho dáváme Rabštejnským občanům moc, provozovat hostince půl míle kolem města, i také kamenolom na lámání břidlice, aby je mohli užívat na věky, vyhrazujeme si naši vůli a moc, abychom my i králové po nás byli potřební, abychom měli moc, se kterou rozkazujeme, všem našim poddaným Království Českého, ať jsou jakéhokoli stavu, páni hradu Rabštejn nyníšší nebo budoucí, naši milí a věrní, ať touto milostí vše popsané dodržují a chrání.

[6]

keine Verwirrung und Verhinderung thun und darinnen keinen zu thun nicht gestatten, und solches bei Vermeidung unsers Zohres und Ungnad, unsers und unßer Nachkommende König in Böheimb. Dessen zum Gedächtniß haben wir unser König[ichen] Petschaft, diesen Brief anzuhängen anbefohlen. Geben auf unsern Schloß Budin am tag S[ank]t Lucie im Jahr tausend fünf hundert und vierzehnten unsers Königreichs, des hungarischen fünf und zwanzig des Böhmischen vier und vierzigsten.

Není jim dovoleno, aby vytvářeli zmatek a obstrukce, nám a našim králům, kteří přijdou po nás v Království českém. Tomu na paměť dáváme na dopis naši královskou pečeť. Psáno na hradě Budín¹⁵⁹ v den svaté Lucie, roku 1514 našeho kralování, maďarského 25. a českého 44.¹⁶⁰

¹⁵⁹ Hrad Budín – královský hrad v maďarském městě Budapešť.

¹⁶⁰ Opis dopisu krále Vladislava II. Jagelonského o udělení privilegií městu Rabštejnu nad Střelou z roku 1514.

Rabensteinische Privilegia und Begnadungen ihnen geben von Kaiser Maximiliano im Jahr 1570 der Regierung im Königreich Böhme im zwei und zwanzigsten.

Rabštejnská privilegia a milosti od císaře Maximiliána¹⁶¹ v roce 1570 vlády v Království českém.

Wir Maximilian der Ander von Gottes Gnaden erwählter Römisch[er] Kaiser zu allen Zeiten Mehren des Reichs, hungarischer Böhmischer, Kroatischer Dalmatischer etc. König, Erzherzog in Österreich, Markgraf in Mähren, Lützenburg, und fürst in Schlesien und Markgraf in Laßnitz, geben zu vernehmen mit diesen Brief Mämiglichen wie daß wir in aller unterthänigkeit gebeten vor dem wohl geborene Joachimb vor Schwambergk auf Königswarth verordenten Rath in unserer Kammer des Königreichs Böhme und Burggraf in Eger unsere Lieben und getreuen, daß wir seinen Unterthanen und Inwohnern der Stadt Rabenstein zwen Brief, und Majestät, auf etliche Begnadungen wegen des Zoll und anderer Begnadungen betreffend, welche ihnen hoch löblicher Gedächtnuß Kaiser Ferdinandi unser geliebten Herr Vater gnädigst bekräftigen lassen,

My, Maxmilián, volený císař římské říše z Milosti Boží, král maďarský, český, dalmatský a chorvatský, arcivévoda rakouský, markrabě moravský, vévoda slezský a markrabě z Laissnitz, dáváme na vědomost, tímto dopisem, každému a všem, urozenému Jáchymu ze Švamberka a Kynžvartu¹⁶², radovi Království českého a hraběti v Chebu, našim milým a věrným, a občanům města Rabštejna, několik milostí kvůli clu a jiným milostem, které jim udělil císař Ferdinand¹⁶³, náš milovaný otec,

welche Bekraftigung ist datum auf dem Prager Schloß geschehen am faßnachtsonntag zu welcher seiner unterthänigster Bitt wir geneigt, seiner des Joachimbs von Schwambergk getreuen steten und fleißigen diensten, welche er uns geleistet

¹⁶¹ Maxmilián II. Habsburský, český král a římský císař, 1527-1576. ČORNEJ, Petr. *Dějepis pro gymnázia a střední školy : 2 Středověk a raný novověk*. Praha : SPN, 2009. ISBN 978-80-7235-430-6, s.123.

¹⁶² Jáchym ze Švamberka a Kynžvartu, český šlechtic, majitel panství Rabštejn. HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty : Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. Praha : Akropolis, 1992. ISBN 80-901020-3-4, s.158-159.

¹⁶³ Ferdinand I. Habsburský, český král a římský císař, 1503-1564. ČORNEJ, Petr. *Dějepis pro gymnázia a střední školy : 2 Středověk a raný novověk*. Praha : SPN, 2009. ISBN 978-80-7235-430-6, s.122.

keré utvrzení se udělilo na Pražském hradě, na masopustní neděli, za zásluhy Jáchymu ze Švamberka¹⁶⁴, keré pro nás udělal,

[7]

und zu leisten noch nicht aufhöret welche Brief wir durchsehen ganz unversehrt befunden, derowegen wir mit guten Erwägen und wohl bedachten unsere Wissen unseren Rāth als unser Lieber und getreuen willer, nam hasten Inwohnere der Stadt Rabenstein, solche Brief unser Kaiser und Confirmation löblich zu verneuern und zu bekräftigen wir geneigt und mit diesen Brief unser Kaiser Majestät, in allen Ihren Verstand Belegung Punkt Clausen, und Artieliñ nicht anders, als wann es hierinn in diesen Brief von Wort zu Wort geschrieben stunden, löblich verneuere und in Macht bekräftigen, wollen damit endlich, daß sie darbei von jedermänniglich erkannt gehalten, und unverbrüchlich verhüthet werden, derowegen befehlen wir allen Inwohnere und Unterthanen, aus allen Ständen und Würden unsers Königreichs Boheimb dem jetzigen und Nachkommenden unsere lieben und getreuen, daß sie oft gedachte Inwohner der Stadt Rabenstein die jetzigen, und Nachkommenden bei dieser löblichen Verneuerung und gnädigen Kaiserlicher Bekräftigung auch darneben um allen jetzt und zu ewigen Zeiten ohne Verbrechung verhalten ihnen darinnen keine Verhinderung nicht zu thun auch darinnen zu thun nicht gestatten, bei Vermeidung unsers Zorns und höchster Kaiserlicher Ungnad, unser und unser König oder Kaiser im Königreich Boheimb, dessen zur Gewießheit, haben wir unser Kaiserlich Petschaft diesen Brief anzuhängen anbefohlen.

a keré ještě udělá. Tento dopis uvází a z naší vědomosti, jako náš rada a věrný, a občané města Rabštejna, Náš císař obnovuje potvrzení a tímto dopisem našeho císařského Veličenstva, co v něm stojí slovo od slova, a rozkazuje všem občanům a poddaným, všech stavů našeho Království Českého, nynějším a dalším generacím, že obnovuje nyní a po věčné časy bez zabránění a při jistotě, našich císařských pečetí na tomto dopise.¹⁶⁵

¹⁶⁴ Jáchym ze Švamberka a Kynžvartu, český šlechtic, majitel panství Rabštejn. HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty : Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. Praha : Akropolis, 1992. ISBN 80-901020-3-4, s.158-159.

¹⁶⁵ Potvrzení privilegií pro město Rabštejn nad Střelou, jenž svým průvodním dopisem stvrdil král Maxmilián II. Habsburský 4.5.1570.

Datum auf unsere Burgschloß, Donnerstag nach dem Sonntag welcher genannt Exaudi im Jahr des herrn, Ein tausend fünf hundert und Siebenzig, und unsers Königreich des Römischen im Achten des hungarischen im Siebenten des Böhmischenin zwei und zwanzigsten. Maximilian.

Ad mandatum sacra. Cas: Maiestatis proprium.

Datum na našem hradě, čtvrtek po neděli zvané Exaudi¹⁶⁶, léta Páně 1570, a naší římské říše v osmém roce vlády maďarské a sedmnáctém roce vlády české.

Maxmilián.^{167,168}

[8]

Ortsbeschreibung des Stadt Rabenstein wie ein Jahre 1836 bestanden

Popis místa města Rabštejna, v roce 1836

Das Stadt Rabenstein (böhmisch Rabsteyn) liegt auf einen sehr hohen und schmalen Bergrüchten, oder wielmehr auf einen felsen, der fast ganz von dem Bache Schnella (böhm. Střela) umflossen wird, und hat gegenwärtig i. J. 1836 – zwei bis drei und achtzig Hauser. Vormals war das Stadtschen mit einer Mauer umgeben, von welcher sowohl beim obere, als auch beim untern Thorn noch, deutliche Spuren zu sehen sind.

Město Rabštejn leží na velmi vysokém a úzkém horském hřbetu, nebo víceméně na skále, která je obtékána řekou Střelou, a má momentálně v roce 1836 – 82-83 domů. Dříve to bylo městečko obehnané zdí, zbytky, které jsou ještě vidět, jak horní, tak dolní zdi.¹⁶⁹

Die Markwürdigsten Gebäude sind: Die ehemahlige P. P. Serviten Klosterkirche i)) dann das Klostergebäude worin jetzt die Pfarrei und Schule sich befindet, und das herrschaftliche Schloß. Die meisten Häuser Rabensteins sind schlecht, größtentheils von Holz und

¹⁶⁶ 6. neděle po Velikonocích.

¹⁶⁷ Potvrzení privilegií pro město Rabštejn nad Střelou, jenž svým průvodním dopisem stvrdil král Maxmilián II. Habsburský 4.5.1570.

¹⁶⁸ Maxmilián II. Habsburský, český král a římský císař, 1527-1576. ČORNEJ, Petr. *Dějepis pro gymnázia a střední školy : 2 Středověk a raný novověk*. Praha : SPN, 2009. ISBN 978-80-7235-430-6, s.123.

¹⁶⁹ Zbytky středověkých městských hradeb.

unansehlich gebaut, mit Ausnahme einiger neuer, in späterer Zeit gebauter, die weiter unten speziell verzeichnet, werden.

Dřívější klášterní kostel Servitů¹⁷⁰, potom klášterní budova, kde se nyní nachází fara a škola, a majestátní zámek. Většina Rabštejských domů je špatná, stavěná většinou ze dřeva a nevzhledná, s výjimkou několika nových, později stavěných domů, které jsou speciálně zakreslené dole.

Die Einwohner sind deutsche und nähren sich meistens ront Feldbau, der frelich, nicht sehr erträglich ist. Der Boden ist meistens schieferig und nur wenig einzelne Felder gibt es, die ein bedeutendes Erträgniß liefere. Neben der Ökonomie wird auch von den meisten Bürgere und Insassen eine Profession getrieben.

Obyvatelé jsou Němci a živí se většinou rolnictvím, které samozřejmě není moc výnosné. Půda je většinou břidličnatá a je pouze několik polí, které mají významný výnos. Kromě hospodářství vykonávají měšťané a místní řemesla.

Die Zahlreichsten Profesionisten sind die Weber, welche A[n]no 1836 in 15 bis 18 Werkstätten gegen 20 Stühle im Gange habten.

Nejvíce řemeslníků jsou tkalci, kteří roku 1836 měli v provozu 15 až 18 dílen a 20 stavů.

Dann gibt es 1 Töpfer

1 Schmied

1 Schlosser

4 Schneider

2 Bäcken

2 Tischler

5 Zimmerleute, theils Meister theils verheurathete Gesellen.

¹⁷⁰ Kostel Panny Marie Sedmibolestné.

Potom je 1 hrnčíř
1 kovář
1 zámečník
4 krejčí
2 pekaři
2 truhláři
5 tesařů, část mistři, část ženatí tovaryši.

[9]

4 Maurer
3 Binder
2 Kartenmahler
2 Fleischauer
6 Schuhmacher
1 (Seifensieder)

4 zedníci
3 vazači
2 malíři karet¹⁷¹
2 řezníci
6 ševců
1 mydlář

¹⁷¹ Gabriel Höne vedl na Rabštejně řemeslo malování hracích karet, a to speciálně ke hře mariáš.

Obrigkeithliche Beamte im Jahre 1836 dann Gemeindevorsteher und Monorazionren

Der gegenwärtige Herr Oberamtmann heißt Joseph Kříž /Kříž/ wohnt in Manetin und hat sehr viel zur Werschönerung des Ortes Rabenstein beigetragen. H[err] Joseph Mülling Fleischhauer und Ort(s) vorsteher in Rabenstein. Dem Ortsrosteher sind 2 Representanten beigegeben diese waren im Jahre 1836 Menzl Fischer zugleich Schulaufsseher. Dann Wilhelm Stark Zimmermeister.

Úředníci v roce 1836 potom starostové a duchovní představitelé

Současný pan vysoký úředník se jmenuje Josef Kříž, bydlí v Manětíně a hodně přispěl ke zkrášlení obce Rabštejn. Pan Josef Milling, řezník a představitel obce¹⁷² Rabštejna. Představenému obce jsou podřizeni 2 zastupitelé, tito byli v roce 1836 Menzl Fischer, školní dozorce. Potom Wilhelm Stark, mistr truhlář.

Geistliche Herr Vorstehen

Der Hoch. Herr Joseph Klement Pfarrer von Schönthal H[e]rsch[a]ft Theusing gebürtig seit dem Jahre 1828 **a) Am 11. Juli 1828 als Pfarrerbestimmt**

Der Gegenwärtiget Herr D. Kaplan ist: Ignatz /Ignác/ Sandner von Stein herschaft Schönbach gebürtig **b) Kam nach Rabenstein am 12. Februar 1836.**

Im Jahre 1836 belief sich die Seelenanzahl in den zu Rabenstein Numerirten 83 Häusern mit Buchhäuseln auf..... 1474 Köpfe.

Davon Starben 1836..... 15

Geboren wurden..... 26

Getraut..... 1

¹⁷² Starosta

Duchovní představitelé

Ctih. Pan Josef Klement, farář z Krásné, narozen v panství Toužim, a) 11. července 1828 určen jako farář

Současný pan kaplan je: Ignác Sandner ze Steinu, narozen v panství Luby b) *přišel na Rabštejn 12. února 1836.*

V roce 1836 byl počet duší v Rabštejnu v 83 číslovaných domech.....1474.

Z toho zemřelo v roce 183615

Narodilo se26

Vzalo se (svatba).....1

[10]

Stiftsbrief der P. P. Servitten zu Rabenstein

Ich Johann Sebastian Graf v[on] Pötting, Herr der Herrsch[a]ft Rabenstein, Habere und (Schackhp) der Römisch[er] Kais[erliche] auch zu Hungare und Böheimb König[licher] Majestät würkl[ich] gehaimben Rath Cammerer undt Erbburggraf zu Linz Urkunde und bekenne hiemit öffentlich vor jedermänniglich, absonderlich wo es Vonnöthen, demnach ich nebenst meiner andere geweßnen nun mehr in Gott ruhenden Gemahlin wailand Frauen Ester Candita einer gebohrnen Gräfin v[on] Oppersdorf den Heyl[igen] Orden der diener uner lieben Frauen teutscher Provintz auf meiner im Saatzer Kreis liegenden Herrschaft Rabenstein ein Klösterte auf bauen lassen, und ein gewisse Foundation in verstrichenen 1666 Jahr unter den 8. Junij mit Consens und Einwilligung Jhres Generalis und des gesammten Provinzial Capitls zu mehrer Ehr Gotte sund dessen Schmerzhaften Mutter Maria aufgerichtet, in selbiger fundation Jhnen auch in Continuatione des anderten, dritten, wierten und fünften Puncts zwei Maierhäf mit Einrichtung einer gewissen Anzahl unterschiedlich[es] Wiehes, dann gewisse Grundstück, felder, Waldung und ein Teichl, zu Ihren Genuß und Unterhalt.

Založení kláštera servitů na Rabštejně

Já, Jan Šebestián, hrabě z Pöttingu¹⁷³, pán panství Rabštejna, tajný rada a dědičný hrabě z Linzu, komorník královského Veličenstva maďarského a českého a císaře římské Říše¹⁷⁴, listinou a tímto se veřejně přiznávám před každým, kde je to třeba, potom vedle mé manželky Ester Candity, rozené hraběnky z Oppersdorfu, nyní odpočívající u Boha. Svatý řád sloužících naší milé Paní německé provincie, která leží u Žatce, na panství Rabštejn, že nechám vystavět klášter a základy roku 1666, 8. června, se souhlasem Generála a celé provinciální kapituly¹⁷⁵, ke cti Boží a jeho bolestné Matky Panny Marie, pokračování prvního, třetího, čtvrtého a pátého bodu, se zřízením určitého počtu věna, potom určitý pozemek, pole, lesy a rybník, pro užívání a obživu.

Mehrere besaget, aufgesetzt, Sie Hl. P. P. Servitae aber solchen Grund und Wirthschaft[s] gefälligkeiten (umb Jhren Gottes dienst ohne weitläufige distrationen, und Vorhindernuß fördere) nach dato würrklich nicht angetretten, sondere viel lieber bishero sich mit

Otcové Servité¹⁷⁶, které podporuji (pro bohoslužbu)

[11]

baren Geld Mitteln befriedigen lassen, und mich inständigst ersücht und gebeten für alle diese, in aobgemeldten fünf Puncten, zu Ihrem Pohses, Genuß und unterhalt gewidmete Gründt, wiederumb zurück zu nehmben, und zu meiner Herrschaftsgelegenheit zu appliciren, Ihnen aber dafür jähr[?] aus denen Rabensteiner Renthen Sechshundert Gulden auf Ewig zu verordnen.

dostanou hotovost, a já prosím za toto vše, v pěti bodech, tento pozemek k jejich užívání a zase ho vzít zpět k užívání pro mé účely při příležitosti vládnutí, jim ale za to vyplatím rentu 600 guldenů¹⁷⁷ ročně navždy.

¹⁷³ Jan Šebestián z Pottingu a Persingu, 1626-1687, majitel panství Rabštejn.

¹⁷⁴ Leopold I. Habsburský, český král a římský císař, 1640-1705.

¹⁷⁵ Všichni členové daného řeholního společenství.

¹⁷⁶ Servité, nebo také Řád služebníků Mariiných, je žebravý řád, který vznikl ve Florencii ve 13. st. Do Čech se tento řád dostal na pozvání Karla IV. ve 14.st.

Sakrální architektura. *Servité* [online]. [Cit. 2022-06-15].

Dostupné z: <http://www.schnablova.net/Sakralni%20architektura/Specialni/Kategorie/servite.htm>

¹⁷⁷ Gulden – jednotná měna v zemích habsburské monarchie, též pod názvem rýnský zlatý.

Das ich solchem nach auf Ihre bewegliche Remonstraciones diesen Ihren billich mäßigen petito umb die Ehr Gottes und der schmerhaften Mutter Maria, desto geruhiger und eifriger fortzusetzen in Gnad deservirt und auch wohlbedachter und freiwillig dahin erkläret, Ihnen auf meiner Herrschaft Rabenstein fundirten Herrn Patribus Serviten solche Sechshundert Gulden Reinisch zu Ihren Jähr[?]. Unterhalt aus denen Rabensteiner Renth Gefällen, auf ewig zu versichere, thun es auch hiermit und verobligir in Kraft dieß mich meine Erben und alle künftige dieser Herrschaft Rabenstein Inhabern, und Besitzer aufs Kräftigste, und verbindlichste, als es vermöge der Rechten und Landes statuten seyn soll, kann und mag, das Ich meine Erben und jeder künftiger Pohsehsor der Herrschaft Rabenstein, denen oft benannten Rabensteiner H[err] (Pateibs) Serviten, jährlichen Sechshundert Gulden Reinsch? auf Ewig aus denen Herrschaftl[ich] Renten, wie bishers, und zwar, wann Etwann, die Herrschaft in ander außer der Grafen von Pötting Händ kommen sollte, Quartal wise, Indes Quartal anticipande zu Ein Hundert und fünftzig Gulden Reinisch würjkuch ohn allen Verschub oder aus Redt, gegen dero Quittung.

Které jsem pro Vaše bohoslužby ke cti Boží a Bolestné Panny Marie, v milosti Boží prohlašuji, že v mém panství Rabštejn, panu Patribusovi od servitů poskytuji roční rentu 600 rýnských zlatých¹⁷⁸. Tímto navždy zajišťuji obživu z Rabštejnské renty a ukládám to také mým dědicům a všem majitelům Rabštejnského panství, že to má a mohlo být, stanovami, že já a moji dědicové a každý budoucí pán na panství Rabštejn, na věky vyplatí ročně servitům 600 rýnských zlatých na věky, jako dosud, a sice čtvrtletně, pokud by kromě hraběte Pöttinga, vyplatil čtvrtletně 150 rýnských zlatých bez prodlevy, proti účtence.

[12]

Zu liehere schuldig und verbunden seyn sollen, voeentgegen Sie Herrn Patres herviten mit Vorwissen und Willen Ihrer obbemelden geist. Obrigkeit von denen in besagten fünf fundations Puncten benennten, zu Ihren Genuß und Unterhalt gewidmeten Gründen also wie der fundationis Inhalt lautet, gänzlich und wöllig ablassen, und mir als Ihren fundatori wiederumb anheimb geben, auch etwas dergleichen weiter zu geniesen (auser was der fünfzig Klafter Holz antrifft) nicht verlanden, die überige fundationis puncten aber, und was sie bis hero genossen, sollen in beständigen und wölligen Vigore und ehse,

¹⁷⁸ Rýnský zlatý – jednotná měna v zemích habsburské monarchie, též pod názvem gulden.

unwiderruflichen verbleiben und da, wider Verhoffen, Ich, meine Erben und Künftige der Herrschaft Besitzer und Inhaber mit richtiger Lieherund würclicher Abstattung der Sechs hundert Gulden Reinisch sich haumbselig erzeigten, sollen sie Herrn Patres Servita Macht und Gewalt haben sich mit einen von der Königl[icher] Landtafel ausgebettenen Geschwornen Land-Kämmerling in die oft berührte herrschaft Rabenstein hambt deren appertinentien, als eine dießfalls Constituirte special und realhypothek vermög der Königl[iche] declaratorien und Nouellen Tf jj. gerichtlich einführen zu lassen, und daraus nicht zu weichen, bis sie in Ihrem versessenen und ausständigen Quanto wegen der nicht Nutzung auch verursachten Schäden und Unkasten zur Genüge befriediget seyn wurden, woe wider den mich meine Erben, und künftige Pohsehores nichts schützen noch schirmen, viel weniger eine Exception oder Widerspruch bei Gerichten attentirt werden, sondern Ihnen H[err] P.P. Serviten bewor und freistehen solle, diese meine auf Ihre Befuchung freiwillige Erklärung und reahsumirte.

Páterové servité mají být zavázáni, z vůle Jejich duchovní vrchnosti, v pěti základních bodech, má jim být postoupeno (kromě 50 sáhů dřeva), ostatní body ale, a co dosud užívali, mají zůstat neodvolatelné, já, moji dědicové a budoucí majitelé panství mají vyplácet 600 rýnských zlatých. Mají nechat zavést soudně Královské deklarace a novellen, kde ani mě, ani mé dědice a budoucí potomky nebudou chránit, a tím méně může dosvědčit výjimku nebo rozpor dosvědčit soudy. Nýbrž servitům se má ponechat na vůli, dobrovolné prohlášení se souhlasem rady Veličenstva císaře a krále maďarského a českého a nařízení poddaných.

[13]

Fundations Obligation mit Bewilligung der Kön[iglicher] Kais[erlicher] auch zu Hungarn und Böheimb Königl[icher] Majest[at] Räte und verordneten Königl[icher] Herrn Unteramtleute der Köngl[icher] Landtafel in An oder Awesenheit einer oder anderseits den fundationsbrief per juxtam Beschreiben und Einverleiben zu lassen, alles getreulich und sonder Gefährde p. dessen zu ewiger und standhafter Festhaltung habe nit allein Ich mich selbsten eigenhändig unterschrieben, und mein andeborens anhangendes Gräflichen Petschafts wohl wissentlich Beidrücken lassen, sondere auch umb mehrer dessen Glaubwürdigkeit Willen die Wohledlgeborne gestrenge Ritter Herrn Peter Niklas Straka von Nedabilitz auf Obenmalobrtziz und Pothoyan und H[err] Sigmund Leopold Schmidl von

Schmidten, auf Ober und Nieder Wekelsdorf höchst gedacht Ihrer Kais[erlicher] und Königl[icher] Majest[ät] Rätthe dero Kammer und hoflehen Rechtsbeisitzern respektive vice Land – Kammerern und vice Landrichter in Königreich Böhmeib, das sie nebenst mir sich zum Zeugnis (doch Ihnen und Ihren Erken ohne Schade und Nachtheil) auch eigenhändig unterschrieben, und Ihre angeboren Petschaften beigedruckt haben, mit sondern sleiß ersuchen lassen.

Královských zemských desek v přítomnosti jednoho nebo druhého základajících listin, s podpisem, na věčné a stálé zachycení, jsem se vlastnoručně podepsal, a připojil hraběcí pečeť, a pro věrohodnost potvrdili urozený rytíř pan Petr Mikuláš Straka z Nedabylic na Libčanech¹⁷⁹ a pan Zikmund Leopold Schmiedel ze Schmiedenu, z Teplic nad Metují vícekomoří a vícesoudci zemští, Království českého, jako svědci také podpsali vlastnoručně, a přidali své pečeti.

So geschehen in Prag den 21. Monats tag Marty Anno 1684

I. S. G. V. Pötting (?)

Peter Niklas Strakha von Nedabelitz (?)

Sigmund Leopo_ Schmiedl v[on] Schmidten (?)

G. F. Nippolity Maria Beham ord. Serv. B. M. V. p. t. Prior Provinzialis

V Praze, 21. měsíce v den Marty, roku 1684¹⁸⁰,

Hrabě Pötting

Peter Mikuláš Straka z Nedabylic¹⁸¹

Zikmund Leopold Schmeidl ze Schmiedenu

G. F. Nippolity Maria Beham řád servitů B. M. V. p. t. Prior Provinzialis

¹⁷⁹ Petr Mikuláš Straka z Nedabylic, český šlechtic, nejvyšší český písař.

¹⁸⁰ Sobota 29.7.1684.

¹⁸¹ Nedabylice – dnes již neexistující vesnice s tvrzí na Náchodsku, dříve sídlo Straků z Nedabylic.

Dieses reasumirte Fundations Instonment ist der König[icher] Landtafel mit Bewilligung der Römisch[er] Kais[erlicher] Majestat[s] Räthe und verordnetes Pragerischer Unteramtleute, auf die darinnen begriffene Clausul, in den dritten Pfirfing = Blühe Farben Rauf Quatern A[nno] p? 1684 am Dienstag nach dem feste S[an]t Martini, das ist den 14. Novembri, nebst der alda sub Litt[era] D: 16. befindlichen Ersten Foundation per (juatam) einverleibt, und von Wort zu Wort eingeschrieben worden.

Adam Ernst Streitberger Depositor und Taxator alda.

Concordare cum suo Originali de verbo ad verbum festo.

P. Josephy Maria Ord. fere. M. V. M.

Dem (tehtat) P. Caroly Maria Iwichier ird. herv. B. M. V.

Toto jsou zakládací královské zemské desky se schválením radů Veličenstva císaře Římské říše¹⁸² a pražského podúřednictva, v úterý po svatém Martinu, 14. listopadu.

Adam Ernst Streitberger Depositor und Taxator alda.

P. Josephy Maria Ord. fere. M. V. M.

Dem (tehtat) P. Caroly Maria Iwichier ird. herv. B. M. V.

[14]

Anmerkung. Nachstehende Data sind aus einem Manuscripte des am 25 Oktober 1812 hierorts verstorbenen Herrn Amtsdirektors Johann Nep. Mederer genommen, und ich zeichen Alle diese Angaben wörtlich auf, weil derselbe gewiß die Hilfsmittel und Quellen am besten kannte, a) auch starb er im 72 Lebens jahre, und konnte daher sehr viel selbst wissen, und erfahren haben.

Poznámka. Následující údaje jsou vzaty z rukopisu pana ředitele úřadu Johanna Nepomuka Mederera, který zde zemřel 25. října 1812 a já jsem všechny tyto údaje doslovně

¹⁸² Leopold I. Habsburský, český král a římský císař, 1640-1705.

zaznamenal. Pan Mederer určitě tyto pomocné prostředky a prameny znal nejlépe, **a)** také zemřel v 72 letech, a mohl proto velmi mnoho znát sám.

Die alte nun Cahsirte Pfarrkirche St. Mathei (wo gegenwärtig der Kirchhof sich befindet) wurde 1308 unter Herrn Adalrich von Pflug **b)** Unter Kämmerer errichtet, und vonm Grafen von Pötting 1701 erneuert und erweitert. Im Jahr 1766 bis 1768 wurden die Klosterkirche (jetzt Pfarrkirche) sub Titl. Sieben Schmerzen Maria von den P. P. Serviten, zu welcher Zeit P. Methudius Libl Prior war, durch den Baumeister Schmelnick von Prag, aus dem Provinz Vermögen nach der demolirten vorigen Alten, neu erbauet, vom damaligen Abt des Plaßer Cisterzienser Kloster Tortunat an Kirch u[nd] Bruderschafts heste 1767 die 20. September ein geweiht, und das hohe Amt und Prozession.

Starý farní kostel sv. Matouše¹⁸³ (kde se nyní nachází prostranství kolem kostela (nebo hřbitov), zřídil pán Oldřich z Pluhu¹⁸⁴, roku 1308, **b)** podkomoří, a hrabě z Pöttingu¹⁸⁵ ho obnovil a rozšířil. V roce 1766 až 1768 vystavěl stavitel Schmelnick z Prahy klášterní kostel (nyní farní kostel) Sedmibolestné Panny Marie bratrů Servitů¹⁸⁶, za časů, kdy byl představený kláštera P. Methodius Libl. Byl nově vystavěn z majetku provincie, tehdejším opatem cisterciáckého kláštera v Plasích, veledůstojným panem Tortunatem, roku 1767 a byl 20. září vysvěcen a bylo procesí.

Gehalten:

A, Er war schon als Praktikant auf der Herrschaft mithin über 50 Jahr hier.

B, In dem von Jakob Christian Iselin S. S. Theologie D[okto]r und Professor zu Lasel herausgegebenen historisch u[nd] Geographischen allgemeinen Lexicon, (Basel) bei Brandmüller 1729, erscheinz Hl. Adalrich Pflug zu Rabenstein um das Jahr 1331, als Statthalter der böhmischen (Krone) unter König Johann Lutzburgico, der demselben in den Herrnstand gesetzt und mit neuen Wappen begnadigt hat.

¹⁸³ Kostel sv. Matouše – odsvěcen 1788, zbourán 1792.

¹⁸⁴ Oldřich Pluh z Rabštejna, český šlechtic.

¹⁸⁵ Johann Sebastian, hrabě z Pottingu a Persingu.

¹⁸⁶ Dříve konvent servitů s kostelem Panny Marie Sedmibolestné, později změněno na faru KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, VI. díl, Pro-Sto*. Praha : Libri, 2004. ISBN 80-7277-040-3, s. 259.

Poznámky:

A, Byl již jako praktikant na panství přes 50 let.

B, Bylo vydáno Jakobem Christianem Iselinem, doktorem a profesorem teologie, v historickém a zeměpisném všeobecném lexikonu¹⁸⁷, (v Basileji) u Brandmüllera 1729, objevilo se za Oldřicha z Pluhu na Rabštejnu, kolem roku 1331, místodržícího české koruny za krále Jana Lucemburského, byl povýšen do panského stavu a obdržel nový znak.¹⁸⁸

[15]

Wobei 60 Mann mit kleigendem Spiel von der zu Manetin gelagerten Compagnie des Hl. Hauptmann (Tetzer) von löbl[ichen] Regimente Hildbourghausen paradirt, Salven gegeben und diese aus den Pöllern nachgefolgt haben, auch ist benannte Kirche in einigen Jahren darauf mit einer neuen Vergrößerten Orgl versehen worden.

Příčem 60 mužů pochodovalo z manětínské roty náčelníka Tetzera z pluku Hildbourghausen, zněly salvy a ty následovaly až z Pöllern, uvedený kostel dostal na několik let nové větší varhany.

Das Kloster wurde von Grafen Joh. Sebastian v[on] Pötting gestiftet, a) sodann hammt ser gesagten alten Kirche aufgebauet, zu welcher letzterer auch die Bürger etwas beigetragen haben sollen, da im Jahre 1532 das von Burian Graf v[on] Guttenstein, mit seiner Gemahlin Sidenia geb. Gräfin v[on] Ortenburg gezeigten 3 Söhnen Johann, Wolfgang und Dietrich 1483 gestiftete Karmeliter Kloster und Kirche Sub Titt: Maria Verkündigung zerstörl und ein Opfer der flammen geworden ist.

a) SieheStiftsbrief Seite 10.

Klášter věnoval hrabě Joh. Sebastian z Pöttingu¹⁸⁹ a) a byl vystavěn včetně starého kostela, a k tomu přispěli také měšťané, protože v roce 1532 byl věnovaný klášter a kostel Karmelitánů: Zvěstování Panny Marie zničen a stal se obětí plamenů. Klášter a kostel

¹⁸⁷ Roku 1722 byl vydán Historický a zeměpisný všeobecný lexikon, jehož autorem byl Jakob Christoph Iselin.

¹⁸⁸ Oldřich Pluh z Rabštejna byl roku 1331 povýšen do panského stavu.

¹⁸⁹ Johann Sebastian, hrabě z Pottingu a Persingu.

Karmelitánů věnoval v roce 1483 Burian hrabě z Guttensteinu, s chotí Sidenií, rozenou hraběnkou z Ortenburgu a jejich 3 synové Johann, Wolfgang a Dietrich.

Viz zakládací listina kláštera str. 10.

Von welchem das Convents Sigill A[nno] 1659 in einem Bache (wahrscheinlich Canal) nahe bei Luditz gefunden, und in das Kiescher Carmeliter Kloster übergeben worden, welches gewesene daseyn der Letzt bestandene Prior und hier Verstorbene Pfarrer Hl. P. Friedrich Kastl bejahete. Es hatte die Größe eines Thalers, darauf das Bild Maria Verkündigung, unten aber dreifaches (Hirschgeweih), als das Wappen der Grafen von Guttenstein mit folgender Umschrift:

Konventní Sigill¹⁹⁰ byl nalezen v roce 1659 (pravděpodobně v kanálu) blízko Žlutic, a předán do karmelitského kláštera v Chyši, což potvrdili poslední převor a zde zemřelý farář P. Friedrich Kastl. Byl velký jako stříbrná mince, na něm byl obraz Zvětování Panny Marie, na spodní straně bylo trojnásobné jelení paroží, jako znak hrabat z Guttsteinu s následujícím nápisem:

[16]

Sigillum ordinis Fratrum Carmelitarum Conventus in Rabstein.

Sigillum ordinis Konventu páterů Karmelitánů v Rabštejně¹⁹¹.

Die sogenannte Laretta Japelle in der untern Vorstadt, wurde im Jahre 1671, von dem Hl. Sebastian Grafen v[on] Pötting erreicht, in welcher ein Priester der (P. S.?) Serviten vermög Stiftsvverbindlichkeit des Klosters, täglich um 8 Uhr Vormittags eine heil[iche] Messe zu lesen, und nachmittags um 3 Uhr mit den Schulkindern die Lauretanische Lytanei abzubeten hatte.

Tak zvaná Loretánská kaple¹⁹² v dolním předměstí, byla založena v roce 1671, sv. Sebastianem, hrabětem z Pöttingu¹⁹³, kde má kněz servitů závazně pro klášter, sloužit

¹⁹⁰ Konventní pečeť.

¹⁹¹ Pečeť Konventu páterů Karmelitánů v Rabštejně.

¹⁹² Kaple Panny Marie Loretánské.

¹⁹³ Johann Sebastian Franz z Pottingu.

denně v 8 hodin dopoledne mši svatou, a odpoledne ve 3 hodiny se má modlit se školními dětmi loretánské litanie.

Nachdem aber A[n]no 1780 das Kloster aufgehoben wurde, blieb beides zurück, und nur zuweilrn wird bei allgemeinen Anliegenheiten eine (Bittprozession) herunter geführt.

Potom co byl ale roku 1780 klášter zrušen¹⁹⁴, obojí zůstalo a pouze občas při všeobecných příležitostech se koná přímluvné procesí.

Am 9. Juni A[n]no 1797 ist das auf wälsche Art bestandene Dach der Maria Lauretta Kapelle durch einen Wolkenbruch eingestürzt, die in der Kapelle befindlichen Geräte und Sitzbänke wurden fast gänzlich vernichtet und zerschlagen, nur der (thl.) theilweise beschädigte Mauerumfang blieb stehen. Die in einer Mauermuschel unverletzt gebliebene schwarze Mutter Gottes Statue wurde in die Pfarrkirche übertragen, und auf einen Seitenaltar aufgesetzt.

9. června roku 1797 se průtrží mračen zřítíla střecha kaple Marie Loretánské¹⁹⁵, nářadí a lavice, které se tam nacházely, byly téměř úplně zničeny, pouze částečně zničené obvodové zdivo zůstalo stát. Socha černé Matky Boží zůstala nepoškozená (byla ve stěnovém výklenku) a byla přenesená do farního kostela¹⁹⁶, a dali ji na boční oltář.

Im Jahre 1805 an Feste Maria heimsuchung, als diese Kapelle mit Bewilligung der hohen Behörden wieder erneuert und hergestellt war.

V roce 1805 při slavnosti Navštívení Panny Marie, když byla tato kaple se souhlasem vysokých úřadů obnovena.

¹⁹⁴ Zrušen 12.července 1787 z nařízení císaře Josefa II.

¹⁹⁵ Kaple Panny Marie Loretánské.

¹⁹⁶ Kostel Panny Marie Sedmibolestné.

Wozu auch die Bürger und mehrere Gutthäter untereinander 203 f[lorinen] 2 [?] w[iener]/w[ährung] gesammelt, und vorzüglich der damalige Manntiner Rentmeister jetziger (1809) (Kinscher) Verwalter Herr Anton Amberger selbe mit 300 f[lorinen] Dotirt haben (erg ab auch 10 f[lorinen] extra zur Bekleidungs (Zierde) für das Mutter Gottes Bild) wurde besagte Statue wieder in ihre alte Wohnung feierlich unter Zulauf und Begleitung vielen Volkes, dann der Prozehsion von Kiesch, übertragen.

Na tento účel vybrali měšťané a více majitelů 203 florinů¹⁹⁷ a tehdejší správce (1809) pan Anton Amberger přispěl 300 floriny (také zvlášť pro obleček Panny Marie obraz) a socha byla zase slavnostně přenesena na staré místo za doprovodu mnoha lidí, potom procesí z Chyše¹⁹⁸.

Welche Zug der (Hochoürdige) Bezirks Vikär Hl. Franz Kunte Pfarrer zu (Nachorzeditz) geführet (dayet) das hohe Amt abhielt – die Predigt aber, welche vor der Aibertragung in der Pfarrkirche statt fand, wurde von dem Lubenzer Pfarrer H[err] P. Thomas Känzl abgehalten.

Procesí vedl Franz Kunte, farář z Nahořečic¹⁹⁹ – kázání měl ale farář pan P. Thomas Känzl.

Die älteste vorhandene Matrikel fängt an im Jahre 1639 von welcher Zeit, da kein ordentlich eingesetzter Pfarre zu Rabenstein bestanden, die geißlichen Functionen bis A[n]no 1657 die Priester des CistertienseOrdens von Kloster Plaß, Karmeliterordens von Kirsch, und Weltpriester von Nahorzeditz und Libin versehen haben, wie es die Matrikl zeigt.

Nejstarší matrika, která je k dispozici, začíná v roce 1639, v době, kdy nebyl v Rabštejně dosazen žádný farář. Duchovní funkce do roku 1657 plnili kněží cisterciáckého řádu kláštera v Plasích, karmelitáni z Chyše a kněží z Nahořečic a Liblína, jak ukazuje matrika.

¹⁹⁷ Florin – rakousko-uherský zlatý.

¹⁹⁸ Chyše.

¹⁹⁹ Nahořečice – obec v okrese Karlovy Vary.

Wom Jahr 1657 aber ist: Emilianus Kober Priester des Benedictiner Ordens aus der Prager Kloster Emaus, als Administrator eingetreten, welcher (zeige Matrikl) am 9. Juni 1672 gestorben ist.

Od roku 1657 ale: Nastoupil jako administrátor Emilianus Kober, kněz řádu benediktinů z pražského kláštera Emauzy²⁰⁰, který zemřel (jak ukazuje matrika) 9. června 1672.

A, Diese Matrik hat folgende Aufschrift:

.TAVF.

.BVCH.

A.D.N.I.C

1620 der Anfang dieses Büches ist bis 1648 ausgerissen.

A, Tato matrika má následující nápis:

.TAVF.

.BVCH.

A.D.N.I.C

1620 začátek této knihy je až do roku 1648 vytržen.

[18]

Nach 1672 wurde die Rabensteiner Pfarre mit ihren Einkünften, wom Hl. Sebastian Grafen v[on] Pötting dem Serviten Kloster (jedoch ohne einer Versicherung ad Perpetuum) übergeben, und dieses blieb bis zum Jahre 1752 (mithin) durch 80 Jahre, wornach von dem Besitzer der Herrschaft, Hl. Maximilian Grafen v[on] Lažanzky, als Patron, der Erste Psarrer Antonius Frank ein Weltzriester, der bei dem Wahlfahrts Kirchl S[an]cti Apolonia auf der Herrschaft Mayerhöfen Pilsner Kreis als Administrator angestellt war, ernannt und installirt wurde.

²⁰⁰ Emauzský klášter benediktinů, Praha, Nové Město.

Po roce 1672 byla rabštejnská fara předána se všemi výnosy, Sebastianem hrabětem z Pöttingu²⁰¹, klášteru servitů (ale bez záruk ad Perpetuum²⁰²), a toto zůstalo až do roku 1752 (tedy) 80 let, načež byl jmenován a instalován pánem Maximiliánem hrabětem Lažanským²⁰³, jako patronem první farář Antonius Frank, kněz, který byl zaměstnán jako administrátor v poutním kostele sv. Apolonie²⁰⁴ na panství Velké Dvorce²⁰⁵ v plzeňském kraji.

Als nun derselbe wegen angewachsenen Alter ad Domum Emeritorum S[an]ct Carolum Boromeum jubilirt wurde, welcher das was zur Pfarrei in Reinen und Gränzen mit den anklebenden Rechten gehörig, und möglichst gesucht, geltend gemacht, und die Wirthschaft hat, so kam zum 2ten Pfarrer im Jahr 1778 gegen Ende Juni P. Franziskus Zorn im Sacularisirter Jesuit von Prag, und bestand bis 13ten Feber 1793, unter welchem Dato derselbe als Dechant nach Manetin presentirt und Confirmiret worden. Durch dessen (Mitverwendung) die größere und ansehnlichere Serviten Kloster Kirche zur Pfarrkirche verblieb.

Když byl tento kněz z věkových důvodů dán do Domum Emeritorum St. Carolum Boromeum²⁰⁶, který patří k faře v Čistá²⁰⁷, s příslušnými právy, a pokud možno uplatňovanými, a má hospodářství, přišel 2. farář v roce 1778 na konci června, P. Franziskus Zorn, sekularizovaný jezuita²⁰⁸ z Prahy, a zůstal až do 13. února 1793, a pak byl jmenován a potvrzen děkanem v Manětíně. Větší a váženější klášterní kostel servitů²⁰⁹ (společné užívání) zůstal farním kostelem.

²⁰¹ Sebastian Johann, hrabě z Pottingu a Persingu.

²⁰² Bez záruky na věčnost.

²⁰³ Karel Maxmilián Lažanský z Bukové.

²⁰⁴ Poutní kostel sv. Apolonie u Málkova na Tachovsku, dnes zřícenina kostela.

²⁰⁵ Vesnice v okrese Tachov.

²⁰⁶ Dům pro starší kněze.

²⁰⁷ Čistá u Rakovníka.

²⁰⁸ Zesvěštělý jezuita.

²⁰⁹ Kostel Panny Marie Sedmibolestné.

Nach diesem kam als 3ten Pfarrer P. Friedrich Kastl gewester Prior des Carmeliter Klosters Kirsch, der nach der 1786 erfolgten Aufhebung und Saecularisirung Pfarrer zu Kiesch und von dort nach Rabenstein befördert wurde.

3. farářem se stal P. Friedrich Kastl bývalý převor kláštera karmelitánů v Chyši, který byl po zrušení a sekularizaci farářů v Chyši roce 1786, odtud povýšen do Rabštejna.

Nach seinem am 17 Februar 1809 erfolgten Ableben kam als 4ten Pfarrer Hl. Joseph Rücker saeculari sinter Benedictiner aus dem Prager Kloster S[an]ct Niklas, der früher 13 ½ Jahr Kaplan in Kiesch – dann 2 Jahr in Lubenz und 5 Jahr wieder zu Kiesch Pfarrer war von dort am 15ten Juli 1809 nach Rabenstein befördert wurden.

Po jeho smrti 17. února 1809 přišel jako 4. farář Josef Rücker, sekularizovaný benediktýn z pražského kláštera sv. Mikuláše²¹⁰, který byl dříve 13 ½ roku kaplanem v Chyši– potom 2 roky v Lubenci a 5 let zase v Chyši, a odtud 15. července 1809 povýšen do Rabštejna.

Er starb daselbst am 21. April 1817. Zemřel tam 21. dubna 1817. Nach ihm kam als 5ten Pfarrer Hl. Franz Hofner gebürtig von Rokitzan am 29. Juli 1817. **a)** Er war früher Kaplan in Manetin, später (Lokafist) in Stradischt, und als Pfarrer nach Rabenstein befördert. Im Monathe Marz 1828 aber wurden der selbe nach Krezowa als Pfarrer übersetzt.

Po něm přišel 5. farář Franz Hofner, narozený v Rokycanech, 29. července 1817. **a,** Byl dříve kaplanem v Manětíně, později ve Strážišti²¹¹, a povýšen jako farář do Rabštejna. V měsíci březnu 1828 ale byl přeložen do Křečova²¹² jako farář.

6ter Pfarrer kam Hl. P. Joseph Klement von Schönthal Herrschaft (Theusing) gebürtig. Derselbe war früher durch 12 Jahre Hofmeister und Erzieher bei seiner Excellenz dem Hl. Hl. Oberstlandsrichter und Landrechts präfidenten Grafen Johann v[on] Lažanzky. Zum

²¹⁰ Kostel sv. Mikuláše, Praha 1, Malostranské náměstí.

²¹¹ Strážiště, část obce Mladotice, severní Plzeňsko.

²¹² Křečov, obec, severní Plzeňsko.

Pfarrer ernannt am 11. Juni 1828, blieb aber bis Ende September d[ieses] J[ahre] noch im Herrschafts Hause. **b)** Während dieser Zeit wurde derselbe am 3. (Sonntg) im September d[ieses] J[ahre] wo alljährlich das 7 Schmerzen Fest in der Pfarrkirche abgehalten wird, instaliret.

6. farářem byl P. Josef Klement z Krásné, narozen na panství Toužim. Tento by dříve 12 let hofmistr a vychovatel u jeho excelence soudce Nejvyššího soudu a zemského práva hraběte Lažanského²¹³. Byl jmenován farářem 11. června 1828, zůstal ale až do konce září toho roku ještě v sídle. **b)** během této doby byl ale uveden do úřadu 3. neděli v září toho roku, kdy se slaví každoročně slavnost 7 Bolestné Matky Panny Marie, ve farním kostele.

I. Bis hinher aus dem Seite 14 bemerkten Manuscript, des H[err] Direktor Mederer

A, Vom hwc. Consistoris bestättiget am 11. September 1817.

b) Die Herrschaft hielt sich einige Zeit in Manetin auf.

I. Až na stránce 14 ve zmíněném rukopise, pana ředitele Mederera.

A, Potvrzeno konzistoří 11. září 1817

B, Panstvo se zdrželo po nějakou dobu v Manětíně.

[20]

In die älteste Matrik von Rabenstein, welche Seite 17 genannt wird, hat der Damals hier gewesene Lehrer nachtehendes eingeschrieben:

Do nejstarší matriky Rabštejna, která uvádí stranu 17, napsal tehdy zde přítomný učitel:

Ich Adam Czernik der Zeit Schuldiener in Rabenstein, bin in den Schuldienst angenommen worden, won der gnädigen Obrigkeit Bewilligung, in dem Burgermeisteramt Herrn Martin Bräntl A[n]no 1645. Auf der Rückseite eben dieses Buches stehet: Dieses Kirchenbuch, habe ich Adam Czernik also auf bedn Seiten mit Ausgerissenen Blättere befunden A[n]no 1645,

²¹³ Jan Nepomuk Lažanský z Bukové.

den 24. Augusti. Weiter unten ist bemerkt: Der erste Katholischer Schulmeister ist nach den Reformirten Lutherischen Glauben worden Adam Czernik von Rabenstein den 24. Augusti A[n]no 1645.

Já, Adam Czernik, toho času školník na Rabštejně, jsem byl vzat do školní služby, se svolením vrchnosti, úřadu starosty pana Martina Bräntla, roku 1645. Dále dole je poznamenáno: První katolický učitel je z reformované luterské víry Adam Czernik na Rabštejnu 24. srpna 1645.

Die Nachfolger des hier genannten Adam Czernik waren zeige Matrikl: Gottfried Sukowansky von 1679 bis zu dessen Ableben am 25. März 1733. Franz Ant. Schneider von 1733 bis zum April 1749.

Nástupci zde uvedeného Adama Czernika byly podle matriky: Gottfried Sukowansky od roku 1679 do jeho smrti 25. března 1733. Franz Ant. Schneider od roku 1733 až do dubna 1749.

Franz Stengl vom Monat Mai 1749 bis zu dessen Ableben 25 Aug[u]st 1784. Karl Müller von Dehlau gebürtig von 1784 bis zu seinem Tode am 1. Juni 1802. Nach ihm wurde mein Vater Anton Wirth von Willomitz gebürtig Lehrer in Rabenstein A[n]no 1802.

Franz Stengl od května 1749 až do jeho smrti 25. srpna 1784. Karl Müller z Dolan narozen 1748 až do jeho smrti 1. června 1802. Po něm se stal učitelem můj otec Anton Wirth z Vilémova, narozen na Rabštejně roku 1802.

[21]

Nachdem aber mein Vater durch einen Donnerschlag im Jahre 1794, zu welcher Zeit er als Gehilfe bei seinem Vorfahrer Karl Müller war, Gehörlos wurde, und sich dieser Zustand mit den Jahren (verschlimmerte) – so trat mir derselbe mit Bewilligung des Patrons den Schuldienst freiwillig ab.

Ale potom, co můj otec úderem blesku v roce 1794 ztratil sluch, v době, kdy byl pomocníkem u předchůdce Karla Müllera, a jeho stav se léty zhoršoval – odstoupil dobrovolně se svolením patrona ze služby učitele.

Ich erhielt mein Anstellungs Deliret am 27. Juli 1826 vom (Hchwd.) Prager Consistorium.

Já jsem dostal pracovní dekret 27. července 1826 od pražské konzistoře.

Unter der Regierung Wailand Kaiser Josef II. wurde das Serviten Kloster zu Rabenstein aufgehoben A[n]no 1787 den 12. Juli.

Za vlády císaře Josefa II. byl klášter servitů na Rabštejně zrušen, 12. července 1787.²¹⁴

P. T. Herr Graf Sebastian v[on] Pötting hatte dasselbe gestiftet 1668 (siehe Gedenkbuch der P. P. Serviten) Fol. 300.

Pan hrabě Sebastian z Pöttingu²¹⁵ tomuto klášteru věnoval roku 1668 (viz pamětní kniha paterů servitů) Fol. 300.

Am 13ten Juni im Jahre 1839 ist ein k[aiserlicher] k[öniglicher] Geometter Herr Michael Maly und ein k[eiserlicher] k[öniglicher] Herr Adjunkt Anton Aust nach Rabenstein gekommen, um die Grundstücke des Ortes zu messen, bereits mehrere Örter auf der Herrschafft wurden zugleich von andere H. Geometers gemessen, die oben genannten H. haben auch das Dorf Zwolle aufgenommen

13. června roku 1839 přišli na Rabštejn císařský a královský geometr Michael Maly a císařský a královský adjunkt²¹⁶ Anton Aust, aby vyměřili pozemky, již více míst na paství bylo vyměřeno současně jinými geometry, výše jmenovaní vyměřili také vesnici Stvolny.

²¹⁴ Císař Josef II. vydal 12.1.1872 tzv. *sekularizační dekret*, který znamenal zrušení mnoha klášterů a řádů. Cisterciácký klášter Vyšší Brod. *Sekularizace na konci 18.století a následné státní církevnictví* [online]. [Cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <https://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Sekularizace-na-konci-18-stoleti-a-nasledne-statni-cirkevnictvi>

²¹⁵ Sebastian Johann Graf z Pottingu a Persingu.

²¹⁶ Pomocník úředníka.

Diese Allgemeine Vermessung der Provinz Böhmen geschah unter der Regierung (Sr?) k[aiserliche] k[önigliche] Apostolischen Majestat Ferdinand des I[ten] Schon unter der Regierung der höchstseligen Kaisers Franz I. begann diese allgemeine (Ausmessung) der k[aiserliche] k[aiserliche] österreichischen Statten, nachdem schon im Jahre 1837 die Triangulirung statt fand, wurden im Jahre 1838.

Toto všeobecné vyměření provincie Čechy se stalo za vlády jeho císařského královského apoštolského Veličenstva Ferdinanda I.²¹⁷ Již za vlády císaře Františka I.²¹⁸ začalo všeobecné vyměření rakouských států, potom co se konala již v roce 1837 triangulace²¹⁹,

[22]

Die graphischen Zeichen gesetzt und hierauf erfolgte die Detail Vermessung im Jahre ein tausend achtz hundert dreihsig neun.

Byly v roce 1838 dány grafické znaky a následovalo detailní vyměření v roce 1839.

Auszug aus dem Memorabilienbuch der Pfarre Rabenstein.

Wenn es gleich heist das nach dem MemoRabilienbuche der P. P. Kameliter, welches im Pfarrarchire zu Rabenstein aufbewahrt ist, heist Libuhha hier auch einen Sitz hatte, so ist doch von dieser Zeit nichts bestimmtes anzugeben, bis die Tempelherrn (*vsuvka: Der tempelherre Orden ist aufgehoben worden im Jahre 1312 nach Schaller.*) als Besitzer von Rabenstein erscheinen, welche auf dem sogenannten stunnpfigten Thurm eine Comthurei hatten, die durch flammen zerstört worden seyn solle.

Výtah z knihy memorabilií Rabštejnské fary.

Když to hned znamená, že po knize memorabilií karmelitánů, která je uložena ve farním archivu v Rabštejně, jmenuje se Libuhha, měla zde také své sídlo, v této době se nic určitého neuvádí, až templáři (*vsuvka: řád templářů byl zrušen v roce 1312 podle*

²¹⁷ Ferdinand I. Dobrotivý, 1793-1875.

²¹⁸ František I. Rakouský, 1768-1835.

²¹⁹ Geodetická metoda.

*Schallera*²²⁰), se objevují jako vlastníci Rabštejna, kteří měli na tzv. věži komturství²²¹, které prý zničily plameny.

Vom Jahre 1308 bis 1395 waren die Herrn Pflug Besitzer der Herrschaft und diesen folgte Žalda von Kamenihora (de lapidee monte) **a)** was das Eingang wörtlich aufgezeichnete Privilegium von Georg v[on] (Podiehrad) dann der in der Kirche eingemauerte 1433 tragende Jahreszahl beweist.

Od roku 1308 až 1395 byli pánové z Pluhu vlastníci panství a ty následoval Calta z Kamenné Hory²²² **a)** co dokazuje vstup doslova zaznamenaného privilegia Jiřího z Poděbrad, které bylo ve zdi kostela v roce 1433.²²³

Vom Jahre 1478 kommen die Grafen von Guttenstein als Besitzer der Herrschaft Rabenstein vor Burian Graf zu Guttenstein hatte mit seiner Gemahlin Sidonia Gräfin von Ortenburg drei Söhne gezeugt; als: Johann Wolfgang und Dietrich und besaß machstehende Herrschaften: Guttenstein, Schwamberg, Rabenstein, Chiesch, Biela, Tachau, Příbram, Petersburg, Flüßenburg, Neukenthal, Kinsberg (Necztin) Netschetin und Katzow nebst vielen Guttere in Deutschland und Mähren. **b)**

V roce 1478 přichází hrabata z Gutštejnu jako vlastníci panství Rabštejna, před Burianem hrabětem z Gutštejnu, který měl se svou manželkou Sidonií hraběnkou z Ortenburgu tři syny; jako Johann, Wolfgang a Dietrich a vlastnil následující panství: Gutštejn²²⁴, Švamberk²²⁵,

²²⁰ Jaroslav Schaller, pražský učitel a historik.

²²¹ Komturství – rytířské sídlo.

²²² Jan Calta z Kamenné Hory.

²²³ Obnovení městských celních privilegií, udělených Karlem IV., opětovně potvrzených Jiřím z Poděbrad.

²²⁴ Gutštejn, hrad.

²²⁵ Švamberk, hrad.

Rabštejn²²⁶, Chyše²²⁷, Bělá²²⁸, Tachov, Příbram, Petrohrad²²⁹, Nečtiny²³⁰ a Kácov²³¹, kromě mnoha dvorů (?) v Německu a na Moravě. **b)**

a) Kamenahora ein Dorf bei Krasch führt noch heute diesen Nahmen.

b) Von dem aus gedehnten Besitz und Reichthum der Grafen Guttenstein kann man sich einen Begriff machen, wenn nach Balbin zu dem Hochzeitsmahl des Wolfgang Grafen zu Guttenstein Jeder Richter Ein Kal b und jeder Müller Ein Schwein liefere muste, und auf Riese Weise 1700 Kälber und 500 Schweine aufgebracht wurden.

a) Kamená hora je vesnice u Krašova a má ještě dnes tento název.

b) Z širokého majetku a bohatství hrabat z Gutštejnu si člověk může udělat představu, když na svatbu Wolfganga, hraběte z Gutštejnu, musel dodat každý soudce tele, a každý mlynář prase, a na obrovskou louku se shromáždilo 1700 telat a 500 prasat.

[23]

Im Jahr 1483 stifteten Johann Wolfgang und Dietrich Grafen zu Guttenstein ein Cameliterkloster welches 1532 zerstört und verbrannt wurde.

V roce 1483 věnovala hrabata Johann Wolfgang a Dietrich z Gutštejnu klášter karmelitánů, který byl v roce 1532 zničen a shořel.

Nach einem intabulirten Contract A[n]no 1542 litt[era] B Tom. 41 übernimmt König Wladislaw diese Herrschaften vom Christoph v[on] Guttenstein mit allen Ansprüchen und Rechten, welches die Brüder Albrecht und Sebastian von Schlickh an dieses Besitzthum machten, und da ihnen ein Betrag von 10000 Schock (Chroschen) zugesprochen wurde, willigten die Stände Böhmens ein, daß ihnen diese Herrschaft pfandweise auf fünf Jahre um

²²⁶ Rabštejn, hrad a město.

²²⁷ Chyše, město.

²²⁸ Bělá (Dolní Bělá), hrad.

²²⁹ Petrohrad, hrad.

²³⁰ Nečtiny, hrad.

²³¹ Kácov, městys.

12850 (?) Groschen überlassen wurde, um sich rücksichtlich ihrer forderung während dieser Zeit zahlbar zu machen, zugleich ordenten sie aus ihrer Mitte ab, den Johann von Sternberg, Burggrafen von Karlstein, Michael Slawata von Chlum, Oppelt von Fitzthum, Johann Litiborsky von Chlum Kreisfanptleute und den prager altstädter Hauptmann Hlawsa von Liboslawitz, um im Namen des Königs Alles wegen Rabenstein in Ordnung zu bringen.

Podle smlouvy z roku 1542 přebírá král Vladislav tato panství od Kryštova z Gutštejnu se všemi nároky a právy, které měli bratři Albrecht a Šebestián Šlikové²³² na tento majetek, a protože jim byl přiznána částka 10000 grošů, souhlasili čeští stavové, že jim toto panství bude přenecháno na pět let jako zástava, za 12850 (?) grošů, aby ohledně požadavku byli splatní, rovněž přikázali ze svého středu, Jan ze Šternberka²³³, hrabě z Karlštejnu, Michal Slavata z Chlumu²³⁴, Opl z Fictumu²³⁵, Johann Litiborský z Chlumu²³⁶, a pražský staroměstský hejtman Hlava z Liboslavi²³⁷, aby ve jménu krále vše dali do pořádku, co se týče Rabštejna.

Der im Jahre 1543 abgehaltene, und im ständischen Archire ingrohhirte Landtag Tom. I beweist daß das Schloß Rabenstein abbrannte, weil die Stände 3000 (?) Groschen Zum Aufbaunug desselben bewilligten.

Zemský sněm, který se konal v roce 1543, a záznam v městském archivu dokazují, že hrad Rabštejn shořel, protože stavové schválili 3000 (?) grošů pro výstavbu.

Laurenz Graf Schlockh von Moleigen a) Graf von Passau verkaufte als Eigenthumer diese Herrschaft im Jahre 1546 an Heronimus Grafen Schlickh um 38,250 f[lorinen] Tom: 46 lit[tera] c 1 p. v. intabl. Contract.

²³² Čeští šlechtici z ostrovské větve rodu Šliků.

²³³ Jan II. ze Šternberka, karlštejnský purkrabí.

²³⁴ Michal Slavata z Chlumu a Košumberka, český šlechtic.

²³⁵ Opl z Fictumu, český šlechtic ze saské počestlé větve Fictumů.

²³⁶ Jan Slavata z Chlumu, český šlechtic.

²³⁷ Jan Hlavsa z Liboslavi, český písař.

Lorenc ze Švamberka²³⁸ a) hrabě z Pasova prodal jako vlastník toto panství v roce 1546 Jeronýmu hraběti Šlikovi²³⁹ za 38,250 florinů.

a) Graf Schlickh von Holeycz vidi Schallers Topographie.

a) Hrabě Šlik z Schallerovy Topografie.²⁴⁰

[24]

A[n]no 1565 laut Inst. Buch (?) 57 sub. D 29 verpfändete Joachim Graf Schlick diese Herrschaft an Heinrick Zdenko und Joachim Grafen von Schwamberg wegen 45000 f[lorinen] GroSchen, und dieser Joachim v[on] Schwamberg erscheint auch im Jahre 1570 als Besitzer von Rabenstein auf Königswart, als Burggraf in Eger.

V roce 1565 podle knihy 57 zastavil Jáchym hrabě Šlik²⁴¹ toto panství Jindřichu, Zdeňkovi a Jáchymu hraběti ze Švamberku²⁴² za 45 000 florinů, a Jáchym ze Švamberku se objevuje také v roce 1570 jako majitel Rabštejna na Kynžvartě, jako hrabě v Chebu.

Von hier ist eine Lücke bis zum Jahre 1596, wo die im Inst. Buche N[ume]ro 171 lit[tera] 9, 23 intablrte Theilung anzeigt, daß dem Jaroslaus Liebsteinsky von Kolowrat diese Herrschaft angehörte, nach welcher sie Joachim Graf v[on] Kollowrat erblich übernahm.

Zde je mezera až do roku 1596, kde je dáno na vědomí dělení, že Jaroslavu Libštejnskému z Kolovrat²⁴³ patřilo toto panství, a potom je zdědil Jáchym, hrabě z Kolovratu²⁴⁴.

Im Jahre 1633 war Besitzer der Herrschaft Rabenstein Graf Kufstein. Schenkte Ferdinand III. die Herrschaft laut Inst. Buch N[umer] 147 sub lit[tera] Q 27 an Leonhard Mellfried Grafen von Meggan freiherrn zu Kreitzen Herrn auf Grünburg und Guttenstein wegen erworbener Verdienste um den Staat.

²³⁸ Lorenc ze Švamberka, český šlechtic.

²³⁹ Jeroným Šlik, český šlechtic.

²⁴⁰ Kniha Topografie Království českého od Jaroslava Schallera.

²⁴¹ Jáchym Šlik, český šlechtic.

²⁴² Bratři Jindřich, Zdeněk a Jáchym ze Švamberku.

²⁴³ Jaroslav Libštejnský z Kolovrat, český šlechtic.

²⁴⁴ Jáchym z Kolovrat, český šlechtic.

V roce 1633 byl vlastníkem panství Rabštejn hrabě Kufstein²⁴⁵. Ferdinand III.²⁴⁶ daroval panství Leonardu Helfriedovi, hraběti z Meggau²⁴⁷, svobodnému pánu z Kreitzen²⁴⁸, pánu z Grünburgu²⁴⁹ a Gutštejnu kvůli zásluhám o stát.

Später verkaufte Leonhard Hellfried Graf v[on] Meggan laut Inst. Buch N[ume]ro 315 im Jahre 1665 sub K 15 Contract die Herrschaft an Johann Sebastian Grafen von Pötting um 60,000 fl[orinen].

Později prodal Leonard Helfried, hraběti z Meggau²⁵⁰ v roce 1665 panství Johannu Šebastiánu, hraběti z Pöttingu²⁵¹ za 60,000 florinů.

Da Johann Sebastian Graf von Pötting im Jahre 1686 starb, wurde zwischen dessen Wittwe frau Maria Barbara Gräfin v[on] Pötting geb. Gräfin Sternberg als Vormünderinn ihrer minderjährigen Söhne dann zwischen den großjährigen Anton und Joseph Grafen v[on].

Protože Johann Šebastián hrabě z Pöttingu v roce 1688 zemřel, stala se jeho vdova Maria Barbara hraběnka z Pöttingu, rozená hraběnka Sternbergová poručnicí svých nezletilých synů Antona a Josefa.

[25]

Pötting unter dem Vorsitze (?) Excellenz des Herrn Appellations Praesidenten Karl Maximilian Grafen v[on] Lažanzky, Herrnm auf Manetin, Protiwitz, Schlüßhof und Bernartitz A[n]no 1688 laut Tom 77 sub 4 F. ein Kommissionsvergleich zu Stande, laut welchem Anton und Joseph Grafen von Pötting die Herrschaft um 110,000 f[lorinen] übernommen haben.

²⁴⁵ Rakouský šlechtický rod.

²⁴⁶ Ferdinand III. Habsburský, 1608-1657.

²⁴⁷ Leonard Helfried z Meggau, rakouský šlechtic.

²⁴⁸ Hrad Kreuzen, Rakousko.

²⁴⁹ Greinburg, zámek a město v Rakousku.

²⁵⁰ Leonard Helfried z Meggau.

²⁵¹ Johann Šebastian Franz Potting, český šlechtic.

Potom mezi plnoletými Antonem a Josefem hrabětem z Pöttingu za předsednictví excelence pana prezidenta Karla Maximiliána hraběte Lažanského, pána na Manětínu, roku 1688 došlo k vyrovnání, podle kterého Anton a Josef hrabata z Pöttingu panství převzali za 110 000 florinů.

Im Jahre 1688 hat Sebastian Grf Pötting das Servitten Kloster gestiftet und die S[anc]t Lauretta kapelle war ihre erste Klosterkirche laut Gedenkbuch der P. P. Servitten fol. 300 der Stiftsbrief ist in diesem Buche voru wortlich enthalten und 1666 ausgefertigt.

V roce 1688 založil Šebastian hrabě z Pöttingu klášter servitů a kaple svaté Lorety²⁵² byla jeho první klášterní kostel podle pamětní knihy servitů. Listina kláštera je obsažena v této knize a vyhotovena v roce 1666.

Als Joseph Graf v[on] Pötting Oberstlieutnant in der am 19. August 1691 bei Salon Kament gegen die türken gelieferten Schlacht sein Leben verlor, erhielt in folge des Theilungsvertrages Anton Graf v[on] Pötting die Herrschaft allein.

Když Josef hrabě z Pöttingu podplukovník, 19. srpna 1691 padl v bitvě proti Turkům u Slankamenu²⁵³, dostal na základě dělení podle smlouvy panství Anton hrabě z Pöttingu sám.

Dieser ernannte vor seinem Im Jahre 1703 erfolgten Ableben im Testamente Tom. 273 hub. G. 17 seine Gemahlin Eleonora, geborne Gräfin v[on] Manderscheid zur Lebenläng lichen (Nutpiesterinn) der Herrschaft, als Erben aber seine Bruder Franz Karl Grafen v[on] Pötting welcher mit Der fr. Wittwe einen Vergleich einging T. 410 A[n]no 1705 sub lit[tera] E 8 in welchem der Nutzgenuß (gichrllich) mit 3000 (?) reluirt wurde.

²⁵² Kaple Panny Marie Loretánské.

²⁵³ Bitva u Slankamenu, Srbsko, 1691.

Tento uvedl v roce 1703 v závěti před smrtí svou manželku Eleonoru, rozenou hraběnkou z Manderscheid²⁵⁴ jako celoživotní užívatelku panství, jako dědice ale bratra Franze Karla hraběte z Pöttingu, který se s vdovou vyrovnal.

Hierauf verkaufte 1715 laut des intabl. Kontraktes Tom 491 Sub J 13 Franz Karl Graf v[on] Pötting die Herrschaft an Joseph Grafen Von Černin mit 216,000 fl[orinen].

Potom prodal v roce 1715 podle smlouvy Franz Karl hrabě z Pöttingu panství Josefu hraběti Černínovi²⁵⁵ za 216 000 florinů.

Vide fol. 10 dieses Gedenkbuches. Im Jahre 1707 den 3. Sonntag nach Pfingsten wurde der heil. Leib des heil. Diacons und Martyrers Klaudius von Rom in die Rabensteiner Kloster kirche überbracht.

Podle této pamětní knihy v roce 1707, 3. neděli po svatodušních svátcích²⁵⁶, bylo přivezeno z Říma do rabštejnského kláštera svaté tělo svatého jáhna a mučedníka Klaudia.

[26]

Nach dessen Tode wurde diese Herr. schaft Schulden wegen commissionaliter laut des im Instrumenten buche N[ume]ro 507 sub (?) 29 intablirten Contractes an die Frau Barbara Krakowsky Gräfin Kollowrat, geboren Gräfin Michna v[on] Waizenau sammt den jure patronatus der Pfarrkirche S[anct] Matthai, im 132,350 f[lorinen] verkauft 1738.

Po jeho smrti bylo panství prodáno kvůli dluhům paní Barbaře Krakovské hraběnce Kolovratové, rozené Michna z Vacínova²⁵⁷, včetně farního kostela sv. Matouše, za 132 350 florinů.

Doch wird in einem vorfindigen Vertrage des Johann Grosbart 1729 Franz Jos. Grf. Czernin als Besitzer der Herrschaft genannt. Laut des Kaufkontraktes des Gottfried Schürb aus Rabenstein vom Jahre 1743 war Phillip Kollowrat Krakowsky im Besitze dieser Herrschaft,

²⁵⁴ Obec v Německu.

²⁵⁵ František Josef Černín z Chudenic, český šlechtic, 1697-1733.

²⁵⁶ Letnice, 50 dnů po Velikonocích.

²⁵⁷ Michnové z Vacínova – hraběcí rod z Budyně nad Ohří.

welche im Jahre 1748 Inst. Buch N[umer]o 586 sub C 20 an (?) Exc[elenz] Maxmilian Wenzl Grf v[on] Lažanzky Herrn auf Lubenz und (Stricharz) für 190,000 f[lorinen] verkauft wurde.

Ale podle nalezené smlouvy Johanna Grosbarta je uveden v roce 1729 Franz Josef hrabě Černín jako majitel panství. Podle kupní smlouvy Gottfrieda Schürba z Rabštejna z roku 1743 patřilo panství Filipu Kolovratovi Krakovskému²⁵⁸, který ho prodal v roce 1748 Maxmilianu Wenzlu hraběti Lažanskému²⁵⁹, pánu na Lubenci, za 190 000 florinů.

Dieser Exc. Graf Maximilian Wenzl v[on] Lažanzky k[aiserliche] k[önigliche] Kämmerer Hofleherechts beisitzer und k[aiserliche] k[önigliche] Kreis hauptmann des Elbogner Kreises, welcher die Herrschaft um 205500 f[lorinen] übernahm und die Herrschaft Kritz im Werthe von 33000 fl[orinen] an das k[aiserliche] k[önigliche] damenstift auf der Neustadt nach getroffenen am 30. December 1758 geschlossenen RechtsstrittVergleich abtrat, starb den 28. November 1776 in Struharz im Alter von 66 Jahren und 2 Monaten und wurde den 1. Dec[ember] desselben Jahres Abends in die Manetiner (Dechanteygruft) der Leiche seiner fürstlichen Mutter und Bruders Graf Wenzl v[on] Lažanzky – welcher am 5ten September 1770 an einer bei einem Sturze vom Pferde durch sein Taschenmesser erhaltenen schweren Vewundnug auf den Struharzem feldere in einem Alter von 31 Jahren, starb, und am 7. September d. J. in die Manetiner (Dechanteygruft) beigesezt wurde. Vidi Manetiner Sterbmatrik vom Jahre 1752 Fol[lia] 61 u[nd] 84.

Hrabě Maxmilián Václav Lažanský²⁶⁰, císařský královský komorník, hejtman kraje Loketsko, který převzal panství za 205 500 florinů a panství *Kritz* v hodnotě 33 000 florinů a postoupil ženskému klášteru na Novém Městě 30. prosince 1758, zemřel 28. listopadu 1776 ve Struhaři²⁶¹ ve věku 66 let a 2 měsíců. Byl pohřben 1. prosince stejného roku večer do manětínské hrobky vedle své knížecí matky a bratra Václava Lažanského – který zemřel 5. září 1770 po pádu z koně, a utrpěl těžké zranění kapesním nožem ve věku 31 let, a byl pohřben do manětínské hrobky 7. září toho roku.

Podle manětínské úmrtní matriky z roku 1752, strana 61 a 84.

²⁵⁸ Filip Nerus Krakovský z Kolovrat, český kníže.

²⁵⁹ Wenzl Josef Graf Lažanský z Bukové.

²⁶⁰ Maxmilián Václav Lažanský z Bukové.

²⁶¹ Struhaře, zámek.

Nach erfolgten Ableben am 28. November 1776 des Grafen Maximilian Lažanzky, Herrn auf Lubenz und Strharz etc., welcher ab intestato starb, erklärte sich sein Sohn Prokop als Erbe, welcher nach so wichtigen geleisteten Staats diensten am 5. August 1804 in Prag bei den damaligen h. Bibliotheka Ungar sein thatiges Leben beschloß vidi Prager Zeitung von 6. August 1804.

Po smrti hraběte Maximiliána Lažanského, pána na Lubenci a Struhaři, atd. 28. listopadu 1776, se prohlásil syn Prokop²⁶² dědicem, který po důležité státní službě, 5. srpna 1804 v Praze v tehdejší knihovně Ungar²⁶³, viz *Prager Zeitung*²⁶⁴ 6. srpna 1804.

(?) Exc. Der Herr Graf v[on] Lažanzky war aberster Justizpraesident, (?) Majestät wirklicher Geheimer Rath und Kämmerer (?) Das Blatt der Prager Zeitung schloß den Artikel mit den Worten: Sein Leben war eine stete Kette der edelsten Verdienste um Monarch, Vaterland und die Menschheit selbst.

Pan hrabě Lažanský byl nejvyšší soudní prezident, tajný rada a komorník jeho Veličenstva²⁶⁵. Noviny uzavřely článek slovy: jeho život byl řetězec nejušlechtilejších zásluh o monarchii, vlast a lidstvo samo.

In seinem 20zigsten Jahre war er k[aiserliche] k[önigliche] böhmischer Appellations rath. Er war später Kreishauptmann des berauner Kreises, dann Präsident des Appellations und Kriminalobergerichtes zu Lemberg in Galizien – dann Vizepräsident des böhm[ische] Landesguberniums, und Oberstathlehnrichter, dann 1793 Oberstberggraf und Gubernialpraesident, dann in Wien Präsident der obersten Staats Controlle.

Ve svých 20 letech byl císařský královský český apelační rada. Byl později krajský hejtman berounského kraje, potom prezident apelačního a kriminálního soudu ve Lvově²⁶⁶

²⁶² Prokop Lažanský z Bukové.

²⁶³ Pražská univerzitní knihovna v Klementinu pod správou Karla Rafaela Ungara.

²⁶⁴ Pražské noviny.

²⁶⁵ František I. Rakouský, český král a římský král, 1768-1835.

²⁶⁶ Lvov, město na západě dnešní Ukrajiny.

v Haliči²⁶⁷ – potom viceprezident české zemské gubernie²⁶⁸, vrchní soudce, potom 1793 vrchní guberniální prezident, a potom ve Vídni prezident vrchní státní kontroly.

Er begleitete auch die hohen Würdeneines Directorial Ministers, hofkammer und Bank – Hof Depontations – Präsidenten, und dess Hofkanzlers, unss starb als Minister u[nd] Präsident der Oberstein Justiczstelle. Er war 63 Jahr 11 Monate alt. Laut (Justramentenbuch) N[umer]o 931 A[n]no 1810 sub D. 25 intablirten Erbeinantwortung übernahm die Herrschaften Chieseh cum apetinentiis, Rabenstein Manetin, u[nd] das Gut Kalletz.

Doprovázal vysoké důstojnosti a ministra, dvorské komory a banky – dvorského depozitního prezidenta, dvorského kancléře, a zemřel jako ministr a prezident právního justičního místa. Bylo mu 63 let a 11 měsíců. V roce 1810 převzalo panstvo Chyše, Rabštejn, a Manětín a dvůr Kalec.²⁶⁹

1794 am 2. August schlug der Blitz in den langen Thurm und in die Sakristei der Pfarrkirche ein. Mein Vater der Zeit Stulgehilfe in Rabenstein war auf der Pfarrei, und wurde von diesem Donnerschlag gehörlos vidi.

Poznámky ke straně 27: 2. srpna 1794 uhodil blesk do věže a sakristie farního kostela. Otec²⁷⁰ byl toho času školský pomocník v Rabštejně na faře, a po tomto blesku byl hluchý.

Vom Jahre 1766–1768 wurde das Sedvitten Kloster namentlich die Kirche aus dem Concretal vermögen des Servitten ordens erbaunt im Jahre 1767 eingeweiht und im Jahre 1788 nach Aufhebung dieses Ordens im Jahre 1787 zur Pfarrkirche erhoben.

Od roku 1766-1768 byl klášter Servitů, konkrétně kostel, majetek řádu servitů vystavěn v roce 1767 a v roce 1788 po zrušení tohoto řádu v roce 1787 povýšen na farní kostel.²⁷¹

²⁶⁷ Oblast/země východní Evropy, mezi dnešním Polskem a Ukrajinou.

²⁶⁸ Nejvyšší zemský správní institut.

²⁶⁹ Kalec – zaniklá obec u Žihle, dodnes dochován pouze hospodářský dvůr.

²⁷⁰ Anton Wirth st.

²⁷¹ Kostel Panny Marie Sedmibolestné.

Memor: I. Tom. pag 138 d 139 und die alte Pfarrkirche den P. Jäner 1788 durch den Herrn Vika rund dechant in Luditz Caspar Stock entweiht und den 9. März 1792 eingerissen worden. Vidi Anmerkung des Andreas Vorzischek Orts vorsrt(?) zu Rabenstein. Im Jahr 1752 wurde der Weltpriester Anton Frank als Pfarrer ernannt.

Starý farní kostel²⁷² byl odsvěcen v lednu roku 1788 panem vikářem a děkanem ze Žlutic, Casparem Stockem, a 9. března 1792 byl zbourán. Viz poznámka Adrease Vorzischeka v Rabštejnu. V roce 1752 byl jmenován farářem kněz Anton Frank.

Den 12. Juli 1787 geschah die Aufhebung des Rabensteiner Serviten Klosters, wo 9 Priester und 3 Laienbrüder waren, namentlich:

1. P. Thomas Štepan als Prior
2. P. Methudius Liebl als Superior u[nd] BauFuchrer der Klosterkirche.
3. P. Richardus
4. P. Manet Bertl dessen Portrait in Luditz auf der Dechantni (geburtig aus Luditz) zu sehen ist.
5. P. Sigmund
6. P. Victorin
7. Hermann
8. P. Victo
9. P. Adauct Strohbach später Lokalist in Schippin.

Dann Frater Joachim

12. července 1787 byl zrušen klášter servitů v Rabštejně, kde bylo 9 kněží a 3 laičtí bratři, konkrétně:

1. P. Thomas Štepan jako představený kláštera

²⁷² Kostel sv. Matouše.

2. P. Methudius Liebl jako zástupce představeného kláštera a stavitel klášterního kostela.
3. P. Richardus
4. P. Manet Bertl jehož portrét je k vidění ve Žluticích
5. P. Sigmund
6. P. Victorin
7. Hermann
8. P. Victor
9. P. Adauct Strohbach - později lokalista²⁷³ v Šipíně.

Potom frater Joachim.

[28]

Welches letztere der Minister gekauft hatte die ältesten Söhne (?) Excellenz Prokop Graf Lažanzky, der mals Gubernur in Mähren, später hof Kanzler u[nd] Minister in Wien, und (?) Excellenz Johann Graf Lažanzky Oberstlandrichter und Landrechtspräsident im Königreiche Böhmen, wo bei der unter ihnen geschehenen.

Který poslední z ministrů koupil, nejstarší ze synů excellence Prokopa hraběte Lažanského, který byl gubernátor na Moravě, později dvorský kancléř a ministr ve Vídni, a excellence Johann hrabě Lažanský²⁷⁴ byl vrchní zemský soudce a prezident zemského práva královských zemí Čechy.

Theilung und Ausgleichung die in der Mitte gelegene Herrschaft Rabenstein so zerstückelt wurde, daß Neu hof, Tys, Kratzin, Lub, Modschiedl u[nd] Nebosedl nach Schiesch fielen, Rabenstein mit die überigen Ortschaften, wenn gleich als Herrschaft benannt unter die Jurisdiction der Herrschaft Manetin kam, und als ein Theil derselben betrachtet wurde.

²⁷³ Lokalista – kněz, který vykonává své poslání na určeném místě

²⁷⁴ Jan Nepomuk Lažanský z Bukové.

Dělení a vyrovnání panství Rabštejna bylo tak rozdrobeno, že Nový dvůr, Tis²⁷⁵, Kračín²⁷⁶, Luby²⁷⁷, Močidlec²⁷⁸ a Novosedly²⁷⁹ spadali do *Schiechu*, Rabštejn s ostatními místy spadl do jurisdikce panství Manětína, a byl pokládán za díl toho samého.

Nach dem am 24. Jana 1830 erfolgten Tode (?) Excellenz des Herrn Grafen Johann v[on] Lažanzky (ab intestato) Tratenseine Herrn Herrn Söhne Johann, Prokop, Rudolph und Wenzl so wie auch die Comtehse Ernestina, Capitularin des freiweltlichen Damenstiftes auf der Neustadt in Prag als Erben ein.

Po smrti (?) 24. ledna 1830 jeho excelence hraběte Johanna Lažanského²⁸⁰ nastoupili dědictví jeho synové Johann²⁸¹, Prokop²⁸², Rudolf a Václav²⁸³, jako i komtesa Ernestina²⁸⁴, hlavní osoba ženského kláštera na Novém Městě v Praze.

Während der Miederjährigkeit Aller war der Herr Graf Hartmann als Administrator der Herrschaft Maenlin u[nd] Rabenstein bestellt, allein da bald der P. T. Herr Graf Johann als k[aiserlicher] k[öniglicher] Kreiskommissär und der Herr Graf Prokop als k[aiserlicher] k[öniglicher] Kamme Ralsekretär großjährig erklärt wurden, so wars auch Ersterer zum Bewollmchtigten Administrator ernannt, welchem auch sein Herr Beuder Prokop als k[aiserliche] k[önigliche] Kammeralrath in Lemberg, und die im Jahre 1838.

Během nezletilosti všech byl správcem panství Manětín a Rabštejn pan hrabě Hartmann, potom brzy byl pan hrabě Johann císařský královský krajský komisař a pan hrabě Prokop byl císařský královský komorník, a byli prohlášeni za zletilé, první byl jmenován zmocněným správcem, a také jeho pan bratr Prokop jako císařský královský rada v Lembergu²⁸⁵, a v roce

²⁷⁵ Tis u Blatna, severní Plzeňsko.

²⁷⁶ Kračín, část obce Tis.

²⁷⁷ Luby, obec v severním Plzeňsku.

²⁷⁸ Močidlec, obec v severním Plzeňsku.

²⁷⁹ Novosedly.

²⁸⁰ Jan Lažanský, 1774-1830.

²⁸¹ Jan Karel Lažanský, 1806-1878.

²⁸² Prokop Lažanský, 1809-1875.

²⁸³ Václav Lažanský, 1819-1853.

²⁸⁴ Ernestine Lažanská, 1810-1880.

²⁸⁵ Lvov, město, dnešní Ukrajina.

1838 zbylí páni bratři byli prohlášeni zletilými a získali tuto plnou moc, a byl povýšen do státních služeb jako k. k. guberniální sekretář v Praze, také vedl s rozvahou a k úspěchům.

Lib. Mem: Parz Rabenst. fol. 45: der Cantor erhält Anstatt alle Gerau ein (_aßl) Mittelbier an Korn 2 Strich, doch hat der Cantor zuvor ohne mittl Bier auch 1 Faß gutes Bier bekommen jetzt ist alles dieß in 2 Strich Korn Verwendt worden. Welches dem Cantor sehr schädlich.

Poznámky: Kantor obdržel místo 2 piv, 2 míry žita, ale dříve obdržel také 1 sud dobrého piva, nyní se to změnilo na 2 míry žita.

Am 2. Meerz 1819 ist der lange Thuem neben dem Kloster um $\frac{3}{4}$ auf 11 Uhr vormittags eingestürzt, und hat dem Hl. Pfarrer höfner 3 Kühn und 14 Schafe erschlagen den Stall und die (Scheuer) zertrum mert auch dessen (Magd), die gerade im Stalle war stark beschädiget, jedoch kam selbe mit dem Leben davon.

2. března 1819 se zřítily dlouhá věž vedle kláštera²⁸⁶, ve $\frac{3}{4}$ na 11 dopoledne, a panu farářovi zabila 3 krávy a 14 ovcí a jeho děvečku, která byla právě v chlévě, to vážně zranilo, ale přežila.

Der halbe 17 (Klostr) hohe Thurm blieb bis aus dach stehen und mußte mit einem Kostenaufwande von 4 bis 500 f[lorinen] abgetragen werden. Das Mauerwerk war wie felsen fest und schien zusammen gewachsen. Es waren viel eiseren Schließen in demselben. Laut Lib. Memorb. der Pfarre Rabenstein: 1835 Hat Gabriel Höne bürgl. Kartenmahler in Rabenstein sein Haus N[ume]ro 83 neben S[ain]t Lauretta gebaut.

Polovina vysoké věže zůstala na střeše a musela být odstraněna, to stálo 4 až 500 florinů. Zeď byla pevná jako skála a zdála se srostlá. Bylo v ní hodně železa. Podle fary Rabštejn: 1835 postavil Gabriel Höne, malíř karet, dům číslo 83 vedle svaté Lorety.

²⁸⁶ Pozůstatek středověkého hradu.

Auch Donat Fischer bauete im Jahre 1835 sein durch einen Blizstrahl abgebrautes Haus N[ume]r 35 wieder auf. Es schlug Der blitz in selbes ein am 22ten Juli 1834 nachmittags.

Také Donat Fischer postavil znovu v roce 1835 svůj dům č. 35, který vyhořel zásahem blesku. Blesk zasáhl 22. července 1834 odpoledne.

Am 2. März 1835 starb Kaiser Franz als Könisch deutscher Kaiser der II. als österreichischer der I weil er im Jahre 1804 die deutsche Reichskrone freiwillig niederlegte, und sich mehrere Fürsten des südlichen deutschlands dem vom Kaiser Napoleon Bounaparte errichtete Rheinbunde anschloßen. Er glänzt unter den Furhten Europas als Stern Erster Größte, und wurde allgemein der gute Kaiser Franz genannt.

2. března 1835 zemřel císař Franz²⁸⁷, jako německý císař II., jako rakouský I., protože v roce 1804 dobrovolně odložil říšskou korunu, a více knížat v jižním Německu se připojilo k císaři Napoleonovi Bonapartovi, který zřídil Rýnský svaz. Září mezi knížaty Evropy jako hvězda první velikosti, a je nazýván všeobecně jako dobrý císař Franz.

[29]

Als großjährig erklärten überigen Herrn Brüder diese Vollmacht um so vertraunugsvoller beliesen, weil er wegen seiner ausgezeichneten Beitung im Staatsdienste zum k. k. Gubernialsekretär in Prag beförDert, auch dabei die Leitung der Herrschaften mit Umsicht und glückLichen Erfolge führte.

Zbylí páni bratři byli prohlášeni zletilými a získali tuto plnou moc, a byl povýšen do státních služeb jako k. k. guberniální sekretář v Praze, také vedl s rozvahou a k úspěchům.

Den 26. März 1838 um 2 Uhr Nachmittags starb am Schlagflusse (?) Fürstlichen Gnaden P. T. Herr Andreas Alois Graf Searbek Ankwicz von Poslawicz welcher zu Krakau in Pohlen den 23. Juni 1775 oder 1777 gebohren wurde.

26. března 1838 ve 2 hodiny odpoledne zemřel kníže pán Ondřej Alois hrabě Skarbek Ankwicz z Poslawic²⁸⁸, který se narodil 23. června 1775 nebo 1777 v Krakově v Polsku.

²⁸⁷ František I. Rakouský, 1768-1835.

²⁸⁸ Ondřej Alois hrabě Ankwicz ze Skarbek-Poslawice, 1777-1838, od roku 1833 pražský arcibiskup.

Am 20. Juni 1838 wurde als dessen würdiger Nachfolger (?) Gnaden der Herr Alois Joseph P. T. zum Fürsterzlschaf von Prag und Primas Regni ernannt, er stammt aus der Familie der Freiherrn Schrenk auf Notzing und Wurde auf dem Gute Zbenitz im Prachiner Kreise geboren.

20. června 1838 byl jmenován jeho důstojným nástupcem pan Alois Josef kníže arcibiskup pražský a primas Regni²⁸⁹, pochází z rodiny svobodných pánů Schrenků z Notzingu a narodil se na dvoře Zbenice v kraji Prácheňsko.

Den 15. November 1838 wurde im Manetiner Schlosse die silbernen Hochzeit (?) Hoch u[nd] Wohlgeboren des P. T. Herrn Grafen Anton v[on] Lažanzky mit der Frau Gräfinn Josephine geboren Gräfinn Trautmansdorf Weinsberg mit graßen Feßlichkeit begangen.

15. listopadu 1838 se v Manětínském zámku konala velká slavnost u příležitosti stříbrné svatby pana hraběte Antona Lažanského a paní hraběnky Josephiny, rozené hraběnky Trauttmansdorf Weinsberg.

Den 10. Nov[ember] 1838 wurde Hl. Hl. Graf Adalbert v[on] Lažanzky gestorben in Pest als Husaren Major bei Ferdinand v[on] Este 3. Regimente und Bruder des Chieseher Hl. Grafen Prokop v[on] Lažanzky zu Chiesch in der Spitzberger Gruft beigesezt.

10. listopadu 1838 zemřel hrabě Adalbert Lažanský v Pešti, jako major husarů u 3. pluku Ferdinanda d'Este a bratr hraběte Prokopa Lažanského, a byl pohřben do Spitzbergerské²⁹⁰ hrobky.

Historická šlechta.cz. *Ankwicz, Ondřej Alois *1777 †1838* [online]. [Cit. 2022-06-18]. Dostupné z: <https://www.historickaslechta.cz/osobnosti/ankwicz-ondrej-alois-1777-%E2%80%A0-1838-arcibiskup-prazsky/>

²⁸⁹ Primas regni, čestný církevní titul zajišťující privilegované postavení mezi ostatními biskupy a arcibiskupy

²⁹⁰ Chyšské hrobky lažanských.

1831 brach die asiatische Brechruhr (Cholera morbus) in Prag aus. Im Jahre 1823 ist die Pfarre Rabenstein des leichtere Geschäfteganges wegen aus dem Ludotzer in das Theusinger Vicariat übergeben worden.

A[n]no 1834 ist die Kirche und das Kloster zu Rabenstein mit 84 000 Taschen neu eingedeckt worden.

1831 vypukla v Praze nemoc Cholera morbus.²⁹¹

V roce 1823 se předala fara v Rabštejně do vikariátu Toužim.

V roce 1834 byl kostel a klášter v Rabštejně nově pokryt 84 000 taškami.

[30]

Im Monate Janer dieses Jahres wurde das (Oleum) Mineral Lergwerk bei Littau auf der Herrschaft Manetin an den Hl. Anton Edlen von Stark von den gräflichen Besitzern der Herrschaft Manetin um 30 000 fl[orinen]: Cono. Mze verkauft.

V měsíci lednu toho roku byl prodán minerální důl u Lité²⁹² na panství Manětín panu Antonu von Starkovi²⁹³, od hraběcích majitelů panství Manětín za 30 000 florinů.

Den 17. Juli d[ieses] J[ahr] war feierliche Einzug (?) fürstl[iche] Gnaden H. Freihern Schrenk auf Notzing als fürstErbischof in Prag zu Manetin, um dort das heil[ichen] Sakrament der hiermung auszuspenden. Zugetheilt waren die Kirchspiele: Rabenstein, Křečžova, Stradisch Netschetin und Lukowa.

17. července tohoto roku se konal slavnostní průvod knížecí milosti svobodného pána Schrenka na Notzingu, jako knížecího arcibiskupa v Praze na Manětín, aby udělil svátost. Byly přiděleny farnosti: Rabštejn, Křečová, Strážiště, Nečtiny a Luková.

²⁹¹ Nemoc cholera, průjmové bakteriální onemocnění.

²⁹² Obec Lité.

²⁹³ Johann Anton Starck, český podnikatel.

Im Jahre 1840 wurde für die Ihrer Institute und Schätze beraubten Maroniten in (Syrien) im österreichischen Staaten 106,936 fl[orinen] 49 ¼ k[reuze] Conv[encion] M[ün]ze gesammelt, und dem Orte seiner Bestimmung zugeführt.

V roce 1840 se vybralo pro Maronity²⁹⁴ v (Sýrii) pro jejich poklady v rakouském státu 106 936 florinů 49 ½ křížových domluvených mincí, a poslány do místa určení.

In diesem Jahre war eine sehr gesegete (Fehung). Es gab zwar weniger Mandel aber eine desto besere SchütTung auch sehr viel gutes und sch⁻⁻⁻⁻ones Obst. Der Weizen war um 11 bis 12 f[lorinen] w/w das Strich.

Kurn 1 Strich mit.....8 bis 9 fl[orinen]

Gerste mit.....6–7 fl[orinen]

Haben mit.....3–30 bis 4 fl[orinen]

p[e]r Strich.

Das Rabensteiner Kirchspiel zählte in diesem Jahre.

58 Geborene,

29 Verstorbene,

16 Paar Getraute

Den 25. März. Seit vielen Jahren hat sich der Frühling nicht so zeitlich und schön eingestellt, als heuer.

V tomto roce byla velmi požehnaná úroda. Bylo sice méně mandlí²⁹⁵, ale velmi pěkné ovoce. Pšenice byla za korec²⁹⁶ 11 až 12 florinů.

1 korec byl.....8 až 9 florinů

Ječmen6-7 florinů

²⁹⁴ Křesťanská katolická církev.

²⁹⁵ Mandel – v zemědělství 15 snopů obilí

²⁹⁶ Zastaralá česká jednotka obsahu i objemu, 1 korec=93 litrů

Oves.....3-30 až 4 floriny za korec.

Rabštejnská farnost měla v tomto roce:

58 narozených

29 zemřelých

16 párů oddaných

25. března nebylo již mnoho let jaro tak časně a krásné, jako letos.

[31]

Sommer erwartete, und die Winter feuchte im Boden benutzen wollte, allein mehrere Fruchtbare Regen falfen der Trockenheit des Sommers ab, und alles Getreide war an Mandeln und Körnern (ergiebig).

Celá vegetace se vyvinula rychle, pospíšili jsme si s jarní setbou, protože se čekalo suché léto, a chtěli jsme využít zimní vlhkost v půdě. Více vydatných dešťů zlepšilo sucho v létě, a všechno obilí bylo vydatné na zrno²⁹⁷ a mandle.²⁹⁸

Die Getreidpreise sanken bis zum 3[ten] April in Pilsen und 1 niederöstreicher Metzen Weigen war mit.....6 f[lorinen] 51 k[reutzen]

Korn p[e]r Metzen..... 4 f[lorinen] 38 k[reutzen]

Gerste..... 3–28 k[reutzen]

Haber..... 2 f[lorinen] 7 k[reutzen]

Verkauft und gegen Ende des Jahres war es noch (veit) billiger.

Ceny obilí klesly až k 3. dubnu v Plzni a 1 dolnorakouský metzen²⁹⁹ byl za 6 florinů.

Obilí na metzen byl za 4 floriny

Ječmen3-28 kreutzen

²⁹⁷ Jednotka délky a hmotnosti, 4 zrna = 1 palec.

²⁹⁸ Mandel – v zemědělství 15 snopů obilí.

²⁹⁹ Dolnorakouská objemová míra.

Oves2 floriny 7 kreutzen se prodaly a na konci roku byl ještě daleko levnější.

Im Monate Mai wurde Hl. Graf Johann v[on] Lažanzky als Regierungssecretar nach Wien, und dessen Herr Bruder k[aiserliche] k[önigliche] Kammeralrath in Prag als Regierungsrath etenfalls dahi Befordert.

V měsíci květnu byl povýšen hrabě Johann Lažanský na vládního sekretáře do Vídně a jeho bratr³⁰⁰ císařský královský komorní rada v Praze se stal vládním radou rovněž ve Vídni.

Auch die Mutter der beiden H[err] Grafen Johann und Prokop folgte obwohl schwach und kränklich ihren beiden Herrn Söhnen, und nach dero glicklicher Ankunft in der Residenz, wurden in allen Pfarrkirchen auf der Herrschaft dankgebete mit Te Deum abgehalten, hernach reichliche Almosen unter die Armen jedes Pfarrsprengels vertheilt.

Také matka³⁰¹ obou hrabat Johanna a Prokopa je následovala své syny, i když byla slabá a nemocná, a po šťastném příjezdu do rezidence, bylo slouženo ve všech farních kostelích Te Deum³⁰², a děkovné modlitby, a chudým v každé farnosti byly rozdělovány štědré almužny.

Den 23. Juni d[ieses] J[ahr] hat zu Prag der hochod. Herr Pfarrer von Rabenstein Joseph Klement Stadtvor steherssohn aus Schönthal Elbogner Kreises den Eid für die (Dechantez) zu Manetin abgelegt. Er zog ungere von Rabenstein weg, und die erste Nachricht seiner Beförderung, welche ihm der Chremist selbst überbrachte, vernahm er mit Thränen in der Augen.

23. června tohoto roku složil slib v Manětíně pan farář z Rabštejna Josef Klement, syn starosty ze Schönthalu.³⁰³ Odešel z Rabštejna a první zprávu jeho povýšení, kterou mu donesl Klement sám, vyslechl se slzami v očích.

³⁰⁰ Prokop Lažanský.

³⁰¹ Elisabetha Lažanská.

³⁰² Te Deum laudamus, Tebe Bože chválíme, modlitební hymnus.

³⁰³ Obec Krásná, Tři sekery.

Am 6. Septerber 1841 erhielt der hochw. Herr P. Joseph Sturm von Pilsen gebürtig von (?) Gnaden Herrn Grafen Prokop v[on] Lažanzky k[aiserliche] k[önigliche] Kammerers und Regierungrathes die Praesentation als Pfarrer nach Rabenstein. Er war in der Reihenfolge der 7ten Herr Pfarrer nach Aufhebung des Klosters. Er wurde von (?) Hochwürden und Gnaden Herrn Canonicus Lindauer mit aller nur möglichen Pracht und Festlichkeit am 17ten Oktober, als am Kirchweihfeste installirt. (?) Hoch u[nd] Wohlgeboren der Herr Graf Wenzl v[on] Lažanzky k[aiserliche] k[önigliche] Leitnant und jüngster Bruder der Hl. Hl. Patrone praesendirte hiebei als Patronats kommisär, wodurch diese feier sehr erhşolt wurde.

6. září 1841 obdržel pater Josef Sturm, narozený v Plzni, zprávu od pana hraběte Prokopa Lažanského, povolání jako faráře do Rabštejna. Byl v pořadí 7. farář po zrušení kláštera. Byl uveden do úřadu panem kanovníkem Lindauerem se vším možnou nádherou a slavností 17. října při slavnosti vysvěcení kostela. Pan hrabě Václav Lažanský, císařský a královský poručík a nejmladší bratr majitele panství, zde byl jako zástupce majitele, čímž byla tato slavnost velká.

Alle Herrn Beamten und (Honomazioren) von Chiesch und Manetin waren nach wollendeter Feierlichkeit vom Hochwd. Hl. Pfarrer dann zur Tafel geladen, und auf das Wohl (?) k[aiserliche] k[önigliche] Majestat, dann der Herrn Herrn Patrone dann der Übrigen hohen Anwesenden graflich Lažanzkyschen Glieder Toaste Dargebracht. Gäste waren 47 An der Zahl, woruntem auch der Hochgeborne Herr Graf Kokorschowa v[on] Kokorschowetz als Besitzer der Herrschaft Luditz war. Ahsistenten waren 13 Geistliche beim hochamte. Des andere Tages wurden die Verwandten und mehrere andern hausfreunde von Hochwurdigen Herrn Benefiziaten zur Tafel geladen.

Všichni páni úředníci a honorace z Chyše a Manětína byli pozváni po slavnosti páterem ke stolu, a připili na zdraví císařského a královského Veličenstva³⁰⁴, potom patronů a ostatních přítomných. Hostů bylo 47, mezi nimi také urozený hrabě Kokořov z Kokořova³⁰⁵ jako

³⁰⁴ Ferdninand I. Dobrotivý.

³⁰⁵ Ludvík Prokop Kokořovec z Kokořova.

majitel panství Žlutice. Dále bylo přítomno 13 duchovních. Druhý den byli pozváni k tabuli příbuzní a ostatní přátelé pana beneficiáta.

[33]

Am 23. November 1841 starb im folge eines Sturges von Pferde den Hoch und Wohlgeborne Herr Graf Rudolph v[on] Lažanzky k[aiserliche] k[önigliche] Oberleutnant von fürst Lichtenstein (Cheva__legers) Regimente N[ume]ro 5 und wurde am 1. December d[ieses] J[ahr] in der Spitzberger familiengraff mit aller Pracht begesetzt. Er war einige 20 Jahre alt. Friede seiner Asche.

23. listopadu 1841 zemřel následkem pádu z koně urozený hrabě Rudolf Lažanský, císařský a královský nadporučík regimentu číslo 5, vévody Lichtenštejského a byl pohřben 1. prosince toho roku se vši okázalostí do rodinného hrobu ve Spitzbergu³⁰⁶. Bylo mu kolem 20 let. Mír jeho popelu.

Im Jahr 1841 zählte das Rabensteiner Kirchspiel..... 1307 Seelen.

44 wurden Geboren

44 Verstorbene und

5 Paar wurden getraut.

V roce 1841 měl Rabštejn 1307 duší.

44 se narodily

44 zemřely

5 párů bylo oddáno.

Zu folge h. Consistorial Erlasses vom 28. Oktober 1841 N[ume]ro 6229 wurde die bei Kablon neugebaute Herrschaft Chiescher Bretmühle nach Rabenstein eingepfarrt.

Následkem konzistoriálního výnosu z 28. října 1841, č. 6229 bylo připojeno k farnosti Rabštejn panství Chyšské³⁰⁷ s mlýnem.

³⁰⁶ Hrobka lažanských v Chyši.

³⁰⁷ Chyšské panství.

Am 3ten Marz d[ieses] J[ahr] fiel nach der hl. Messe ein Stück Mörtel mit Ziegelstücken aus der mittleren Gurte des Rabensteiner Kirchengewölbes, weil die mittleren drei eisernen Schließen zerrissen waren, in die Kirche (herab). Zum Glück war einmand in derselben. Nach Angabe des hl. Kreisingenieur Šeik wurde das Gewöhlte gestützt und die ganze Kirche eingerüstet. Leider ist der Bau unterblieben.

3. března tohoto roku spadl po mši svaté do kostela³⁰⁸ kus malty s kusy cihel ze střední pásnice rabštejnské kostelní klenby, protože byly roztržené středy ze tří železných svorníků. Naštěstí nebyl nikdo přítomen blízko. Podle zprávy krajského inženýra Šeika se klenba podepřela a celý kostel byl pod lešením. Stavba se bohužel nekonala.

Den 20ten Marz d[ieses] J[ahr] am Palm sonntag legte Johann Friedrich Rosenbusch Schlieferdecker zu Rabenstein aus Marktgrößlitz in Sachsen Meinigen den 21 April 1917 geboren das christkatholische Glaubensbekenntniß öffentlich und feierlich ab, und trat von der Augsburgischen confesion zur christkatholischen Kirche, nach vorher vom Hoche. Hl. Pfarrer P. Joseph Sturm erhaltenen Sechswöchentlichen Religionsunterricht über.

20. března tohoto roku na květnou neděli, vykonal římsko-katolické vyznání víry Johann Friedrich Rosenbusch Schlieferdecker z Rabštejna a Marktgrößlitz z Meinigen v Sasku, veřejně a slavnostně, přestoupil z církve Augsburského vyznání do římskokatolické církve, po 6týdenním vyučování náboženství u faráře P. Josefa Sturma.

[34]

Der zeitlich begonnene Frühling d[ieses] J[ahr] so wie die Witterung des Winters war der Saaten sehr gedeihlich doch die im Monate April begonnene Trockenheit, welche in Mai und Juni fort dauerte, war den Sommersaaten sehr nachtheilig, und nur einige Streifregen in einzelnen Gegenden beförderten den Wachsthum der fruchte, und die dürre war so groß daß Wassermangl eintrat, und alle Mühlen stehen blieben selbst in den eindrigsten Gegenden, so daß die wochentliche Marktpreise stiegen.

³⁰⁸ Kostel Panny Marie Sedmibolestné.

Toho roku začalo jaro časně, osivo bylo velmi úrodné – ale sucho, které začalo v měsíci dubnu, a pokračovalo v květnu a červnu, bylo velmi špatné pro letní osivo, a pouze několik dešťů v jednotlivých oblastech podporovalo růst ovoce, sucho bylo tak velké, že nastal nedostatek vody a všechny mlýny se zastavily i v odlehlých oblastech, takže ceny na trhu stouply.

Der Weizen welcher mit 1. Febr d[ieses] J[ahr] die niederöstreicher Metze mit 6 f[lorinen] 58 verkauft wurde über 8 fl[orinen] – Korn von 4 f[lorinen] 2 k[reutzen] auf 6 f[lorinen] 10 – Gerste von 2 f[lorinen] 57 auf 3 f[lorinen] 40 k[reutzen] der Haber von 1 f[lorin] 3 k[reutzen] auf 2 f[lorinen] auch bis 3 f[lorinen] stieg.

Pšenice, která se prodávala 1. února tohoto roku za 6 florinů 58, stoupla na 8 florinů – zrno³⁰⁹ ze 4 florinů na 6 florinů 10 – ječmen ze 2 florinů 57 na 3 floriny 40, oves stoupl z 1 florinu 3 na 2 floriny až na 3 floriny.

Den 3. Mai brach in der Stadt (Steyer) in Östreich (_euer) aus und legte 243 Häuser in Asche. Am 4. Mai dieses Jahres brannten in der Stadt Hamburg 1700 Häuser ab, und es wurden sogleich von allen Staaten Europas Sammlungen für die Verunglückten angestellt. Böhmen allein gab 14 483 f[lorinen] 27 1/5 k[reutzen] Con[ventions] M[ün]ze. Der Kaiser von Österrich für seine Person 40.000 f[lorinen] C[onventions] M[ün]ze.

3. května vypukl požár ve městě Steyr³¹⁰ v Rakousku a 243 domů lehlo popelem. 4. května tohoto roku vyhořelo v Hamburku 1700 domů, a ve všech státech Evropy se konaly sbírky na postižené. Čechy samotné daly 14 483 florinů v mincích. Rakouský císař dal za svou osobu 40 000 florinů v mincích.

Nebstdem wurden auch zwischen 4 Tagen die Städte Patzau und Hirschberg ein Raub der Flammen. Dieses Jahr gab es unglaublich viel Brandunglück. Es verging fast keine Woche, wo man nicht wieder ein Neues erfuhr. Freilich waren manche auch unseedentend.

³⁰⁹ Jednotka délky a hmotnosti, 4 zrna = 1 palec.

³¹⁰ Štýr, město v Horním Rakousku.

Kromě toho hořely po 4 dny města Pacov³¹¹ a Hirschberg.³¹² Tento rok bylo neuvěřitelně mnoho neštěstí při požárech. Neuplynul týden, aby se člověk zase něco takového nedozvěděl. Samozřejmě bylo také několik našich.

[35]

Am 8ten Oktober 1842 starb der Hochwd, Hl. Pater Joseph Klement Dechant in Manetin gewester Pfarrer in Rabenstein, nach Achtägigen Krankenlager nach dem er nur 15 Monate als dechant diese Pfründe genaß. Er wurde nach dem Wunsche der hohen Herrn Herrn Patrone in der kleinen Gruft der der S[ain]t Josephs Kapellen eben der Barbara Kirche in Manetin beerdigt. So wie derselbe die Liebe und Achtung seiner Zögliege der Hl. Hl. Grafen Prokop und Johann Wenzel u[nd] Rudolph v[on] Lažanzky deren Erzieher derselbe durch 14 Jahre war, in hohen Grade genoß: eben so schätzten und liebten ihn auch alle seine Kirchkinder des Rabensteiner und Manetiner Kirchspiels. Friede seiner (Asche)!!

8. října 1842 zemřel P. Josef Klement, děkan v Manětíně, dříve farář v Rabštejně, po 8 dnech nemoci, po pouze 15 měsících služby. Byl pohřben podle přání patronů (osoby) do malé hrobky v kapli sv. Josefa v kostele sv. Barbary v Manětíně. Měl lásku a respekt svých chovanců hrabat Prokopa a Johanna, Václava a Rudolfa Lažanských, byl jejich vychovatelem 14 let: právě tak si ho vážily a měly rády všechny jeho kostelní děti z Rabštejna a Manětína. Mír jeho popelu!!

In diessem durch viele Brandschäden merkwürdigen Jahre zähle ich noch folgende auf, als: Am 19. Juli wurden in Lhotta Herrschaft (Zbiror) Ber. Kreis 41 Wohngebäude sammt allen Wirthschafts gebäuden eingeäschert. Der Schade war 19,630 fl[orinen] 30 k[reutzen] C[onvencions] M[ünze] geschätzt. Den 4. August brannten in Radonitz Saazer Kreises 31 Wohnhäuser(?) samet Stallungen 11 Scheuern ab, im erhohenen Werth von 36.7.95 fl[orinen] 18 k[reutzen] Conv[encions] M[ün]ze. Der Verlust vor Um so größer, da erst am 1. Mai l[etzten] J[ahr] durch dieses Element 12 Hauser eingeäschert waren.

³¹¹ Město Pacov v kraji Vysočina.

³¹² Německé město.

V tomto podivném roce, ve kterém bylo tolik požárů, vyjmenovávám ještě následující: 19. června lehlo 41 obytných stavení popelem ve Lhotě, v panství Zbiroh, včetně všech hospodářských stavení. Škoda byla odhadována na 19 630 florinů v mincích. 4. srpna shořelo v Radonicích, okres Žatec 31 obytných domů (?) včetně stájí, v hodnotě 36 795 florinů. Ztráta byla tím větší, protože 1. května loňského roku vyhořelo 12 domů.

[36]

Am 23. August d[ieses] J[ahr] wurden in der Stadt Eidlitz 87 Wohnhäuser 50 Scheuern mit allem Worrath von heu(?) und Getreide ein Raub der Flammen, auch 66 Stallungenn brannten ab. Der Schade betrug 107,993 fl[orinen] 53 k[reutzen] Conv[encions] M[ün]ze. In der Nacht vom 26. auf den 27[ten] August 1842 brannten in der Stadt Kasan in Rußland 10 Wohnhäuser ab. Am 3. Sept[em]b[er] desselben Jahres brannte es abermal, und das Heuer wurde gedämpft. Am 5. Sept[em]b[er] aber brannten in zwölf Stunden 1309 Häuser 9 Kirchen und ein Kloster ab. Den 7. und 8. S[e]pt[em]b[er] drohte neue Gefahr und den 10. d[iesem] M[onat] d[ieses] J[ahr] standen wieder 10 Häuser in Flammen, und seit drei Wochen war dieß die zehnte Feuersbrunst. Es war für die Bewohner das Anglück um so fühlbarer, denn die Sammlungen für Hamburg betrogen bis 31. Oktober d[ieses] J[ahr] 3,096,999 fl[orinen] C[onvencions] M[ün]ze aus ganz Europa, daher die Mildthätigkeit nachließ.

23. srpna tohoto roku shořelo v městě Údlice 87 obytných domů, 50 stodol se vši zásobou sena a obilí, také 66 stájí. Škoda činila 107 993 florinů. V noci z 26. na 27. srpna 1842 shořelo ve městě Kazani v Rusku 10 obytných domů. 3. září toho roku zase hořelo a oheň se udusil. 5. září ale shořelo za 12 hodin 1309 domů, 9 kostelů a jeden klášter. 7. a 8. září hrozilo nové nebezpečí a 10. září tohoto roku bylo zase 10 domů v planemech, a po tři týdny to byl desátý požár. Bylo to pro obyvatele neštěstí, o to citelnější, protože sbírky pro Hamburk činily do 31. října tohoto roku 3 096 999 florinů z celé Evropy, a proto milosrdenství polevilo.

Auch die Stadt Wscherau Pils[en] Kreis brannte ab am 7. Oktober, und neß Kirche Pfarre Schule waren 25 Wohnhäuser 9 Scheuern die Ganze Feihung, und das RathHaus eingäschert. Hl. Graf Johann von Lažanzky Schenkte den Abbrändlern 100 fl[orinen] Conv[encions] M[ün]ze. Gott segne seine Edle Mildthätigkeit.

Také město Všeruby v plzeňském kraji vyhořelo 7. října a kromě kostela, fary a školy, lehlo popelem i 25 obytných domů, 9 stodol, a radnice. Hrabě Johann Lažanský daroval vyhořelým obětem 100 florinů. Bůh žehnej jeho milosrdenství.

[37]

Im Jahre 1842 gab es im Rabenstein Kirchspiele

65 Geboren

39 Gestorben

8 Paar Getraute

V roce 1842 se v Rabštejně

65 narodilo

39 zemřelo

8 párů bylo oddáno.

Im Monate jänner 1843 entstand durch das Mißlingen der Kartoffel oder Erdäpfel und durch das Stocken des Spitzabsatzes, der Einzigen Nahrungs quelle der Bewohner des Erzgebirges Hungers noth. Es wurde Kleider und (Nundvorräthe) aller Art gesammelt, um dem Elende abzuhelfen, die Bare Geldsammlung betrug außer Brod und Mehl etz auch der Wiener Zeitung 20,962 fl[orinen] 57 k[reutzen] C[onvencions] M[ün]ze nebst 59 Stück im Golde 20 Frankenstücke. Dann wurde vom Hl. Adolph Bäuerle, als herzeitung ein Betrag von 6704 fl[orinen] 29 k[reutzen] C[onvencions] M[ün]ze und 27 Stück Dukaten, aus Böhmen bis 13. März 31,169 fl[orinen] 47 k[reutzen] Conv[encions] M[ün]ze gesammelt und so wurde der Noth gräßlichen Noth abgeholfen.

V měsíci lednu 1843 se neurodily brambory a obyvatelé Krušných Hor byli o hladu. Sbíralo se šatstvo všeho druhu, aby se pomohlo trpícím, peněžní sbírka činila, kromě chleba a mouky podle Vídeňských novin 20 962 florinů, kromě 59 kusů ve zlatě a 20 franků. Potom vybral Adolf Bäuerle³¹³, vydavatel známých divadelních novin, částku 6704 florinů, 29 mincí a 27 dukátů, z Čech až do 13. března 31 169 florinů, jako pomoc v nouzi.

In diesem Jahr wurde der hoch u[nd] Wohlgeboren Herr Graf Prokop von Lažanzky etz. etz. Mitbesitzer der Herrschaften Manetin und Rabenstein von k[aiserliche] k[önigliche] Regierungsrathe zum k[aiserliche] k[önigliche] Hofrath bei der allgemeinen Hofkammer ernannt mit dem Gehalts bezuge von 4 600 fl[orinen] C[onventions] M[ünz]e Allerhochste Entschliebung von 25. Febr[uar] 1843.

V tomto roce byl jmenován pan hrabě Prokop Lažanský, spolumajitel panství Manětín a Rabštejn císařským a královským dvorním radou u všeobecné dvorní komory s platem 4 600 florinů, 25. února 1843.

[38]

Den 26. März 1843 (frich) um 3 Uhr ist die Stadt Kladrau pils[en] Kreises durch Feuer fast ganz zerstört worden. Denn von 177 Häusern welche diese Stadt zählte, sind 143 und von den 170 Scheuern 158 in Asche gelegt worden, worunter Schule, Pfarre, Rathhaus das bürgls. Bräuhaus theilweise die Kirche und das Spitalgebäude. (Aiber) dritthalbhundert familien Wurden obdachlos und ins tiefste Elend gestürzt.

26. března 1843 o 3 hodině bylo město Kladruby v plzeňském kraji téměř úplně zničeno ohněm. 177 domů, které byly ve městě, vyhořelo 143 a ze 170 stodol vyhořelo 158, také škola, fara, radnice, pivovar, částečně také kostel a špitál. 350 rodin se bylo bez domova a v úplné chudobě.

Den 5. April hat der Hochwd. Herr Franz Höfner Pfarrer in Kreczowa früher Pfarrer in Rabenstein den Eid als Dechant von Manetin abgelegt.

³¹³ Adolf Bäuerle, rakouský spisovatel, 1786-1859.

5. dubna složil pan farář Franz Höfner, v Křečové, dříve farář v Rabštejně, děkanský slib v Manětíně.

Den 1. Juni um 1 $\frac{3}{4}$ Uhr früh entschlief zu Wien in folge langer Krankheit und wiederholtem Schlagflusse Ihro Excellenz die Hoch(?). Wohlgeborne fr[au] Elisabetha (vewittwete) Gräfin v[on] Lažanzky geboren Gräfin Palfy v[on] Erdöd Sternkreuz Ordens und Pallastdame etz. etz. Ihrer Majestät der (Kaiserinn, Königin). Die Leiche der hohen verklärten wurde von allen Hl. Beamten und (dienern) im Gränzorte Losa empfangen, und in der Manetiner dekanalkirche geführt. Den 8ten Juni über Zwolle unter Begleitung der Patronats geistlichkeit dann der Schulkinder und einer Menge Wolks, nach vorhergeschehener Einsegnung durch den Rabensteiner

1. června v 1 $\frac{3}{4}$ hodin zesnula ve Vídni po dlouhé nemoci a opakovaných mrtvicích Její Excellence paní Elisabetha (ovdovělá) hraběnka Lažanská, rozená hraběnka Pálfy z Erdödu, řádu křížové hvězdy a dvorní dáma Jejího Veličenstva císařovny, královny. Zemřelá byla přijatá vysokými úředníky hraničního místa Loza, a dána do děkanského kostela v Manětíně. 8. června byla pohřbena za doprovodu patronů, duchovenstva a školních dětí a davu místních lidí, po předchozím požehnání Rabštejnského faráře

[39]

Hochwd. Herrn Pfarrers P. Joseph Sturm nach Schiesch überführt und in die (Vortige) Pfarrkirche beigesetzt. Am 9ten Juni fand die Beisetzung der hohen verbliechenen indie Spitzberger Familiengruft im (Beiseze) fast aller Hochgräflich Lažanzky sehen Familienglieder, dann aller Hl. Stadtvorstände, sammlich Lažanzkysche Herrschaften, so wie aller Herrn Beamten und Geistliche, Schullehrer und andere mindern diener statt. Auch wurden bei dieser Feier 75 f[lorinen] C[onvencions] M[ün]ze unter die Armen vertheilt. Das bürgl. Sthützenchor bewachte die Leiche sammt den herrschaftlichen (Förstern) die ganze Nacht über in der Pfarrkirche abwechselnd. Sie wurde allgemein betrauert und beweint, weil Sie durch Ihr ganzes Leben eine in jeder Beziehung und hiesicht vortreffliche Frau war. Ausgezeichnet durch besondere Wohlthätigkeit gegen die Armen, war sie eine liebe Mutter, (fronnen) Hausfrau, treue Gattin, Beschützerin der Unterdrückten, und durch ihre Ordnungsliebe (berüheit). Der Schronist hörte dieselbe oft öffentlich von allen Hl. Beamten, dienere und Unterthanen (loben), jedoch alles Wortrefflichen von ihr aufzuzählen liegt

nicht in der Machtseiner Sprache. Ich schließe mit dem aufrichtigen Wunsche, daß alle hochgestellten Eigenschaften begabt wären. Gott gebe Ihr die ewige Ruhe, Das ewige Licht leuchte Ihr in Frieden. Amen.

Josefa Sturma byla převezena do Chyše³¹⁴ a pohřbena v tamním farním kostele. 9. června se konal pohřeb do rodinné hrobky Spitzberger³¹⁵, za účasti všech rodinných příslušníků hrabat Lažanských, potom všech představených města, všech pánů úředníků a duchovních, školních učitelů a sluhů. Při této slavnosti se rozdělilo 75 florinů mezi chudé. Střelecký sbor střídavě hlídal zemřelou ve farním kostele po celou noc. Byla všeobecně oplakávána, protože byla po celý život výborná žena. Vyznačovala se dobročinností k chudým, byla milá matka, žena v domácnosti, věrná manželka, ochránkyně utlačovaných, a pořádkumilovná. Kronikář to slyšel často veřejně říkat úředníky, služebnictvo a poddané, ale vyjmenovat všechny její vlastností nebylo v jeho moci. Uzavírám s upřímným přáním, aby všechny její vlastnosti byly vyslyšeny. Dej jí Pán Bůh věčný klid, věčné světlo ať jí svítí, v pokoji. Amen.

[40]

Am 9. August l[etztes] J[ahr] entschlief um 6 ½ Uhr Morgens an Gehirnerweichung in folge des Schlagflusses der Hochwurdige Herr Franz Höfner deachant zu Manetin. Er war gebürtig aus Rokytan ein würdiger Priester der gewieß alles Lob verdient. Er war Stifts kaplan in Manetin durch 4 Jahre, Lokalist in (Steadischt) 9 J. Pfarrer in Rabenstein 10 J. Pfarrer in Kreczowa 15 J. Dechant in Manetin nicht (volle) 4 Monate, ersollte erst am Reliquiefeste d[ieses] Jahres 1843 installirt werden, und hatte dieses nicht erlebt. Er wurde am 12. August prunklos zur Erde bestattet. Der Chronist hati hm sehr viel zu danken, da er sein Schuler war, und später unter ihm als Lehrer zu Rabenstein angestellte wurde. Der Lehrstand hatte an i hm seinen eifrigsten Vertreter, und gewieß ist keine Schule auf der Herrschaft, wo er nicht etwas zum Besten des so armselig dotirten Lehrpersonals gewirkt, und bei diesen so sein Andenken (yerewigt) hatte. Friede seiner Asche!!!

³¹⁴ Chyše.

³¹⁵ Chyšská hrobka lažanských.

9.srpna loňského roku zesnul v 6 ½ ráno na změkčení mozku, následkem mrtvice pan děkan Franz Höfner z Manětína. Byl narozen v Rokycanech, kněz, který je hoden vší chvály. Byl klášterní kaplan v Manětíně 4 roky, místní kněz ve Strážišti 9 let, farář v Rabštejně 10 let, farář v Křečové 15 let. Děkan v Manětíně byl necelé 4 měsíce, měl být uveden do úřadu o svátku relikvií tohoto roku 1843, a již se toho nedožil. Byl pohřben 12. srpna bez vší slávy. Kronikář mu vděčí za hodně, protože byl jeho žákem, a později pracoval pod ním jako učitel v Rabštejně. Učitelský stav měl v něm horlivého zástupce, a nebylo na paství školy, kde by nepřispěl k dobrému tamnímu učitelskému personálu, který na něj vzpomínal. Mír jeho popelu!!!

Den 24. September 1843 ist der Herr P. Max Rosycka gebürtig von Pilsen als Pfarrer in Kreczowa installirt worden.

24. září 1843 byl uveden do úřadu P. Max Rosycka, narozen v Plzni, jako farář v Křečové.

[41]

In diesem Jahre wurden vom 1. Nov[e]mb[er] 1842 bis Ende Oktober 1843 42 Christen 1 Jude geboren. Es starben 33 und 11 Paar wurden getraut.

V tomto roce od 1. listopadu 1842 až do konce října 1843 se narodilo 42 křesťanů 1 žid. Zemřelo 33 lidí a 11 párů bylo oddáno.

Die Getreidpreise waren vom 21. Okt[o]b[er] l[etzte] J[ahr] nachstehend, und zwar:

Ein einderöst. Metzten Weizen 8 f[lorinen] 13 k[reutzen] w[iener]/w[ährung]

Korn... 5 f[lorinen] 37 k[reutzen]

Gersste... 3 f[lorinen] 48 k[reutzen]

Haber... 2 f[lorinen] 18 k[reutzen]

Erbsten... 5 f[lorinen] 7 k[reutzen]

Liesen... 8 f[lorinen] 21 k[reutzen]

Ceny obilí byly od 21. října loňského roku a sice:

Pšenice 8 florinů 13 vídeňské měny

Zrno 5 florinů 37 vídeňské měny

Ječmen 3 floriny 48 vídeňské měny

Oves 2 floriny 18 vídeňské měny

Hrách 5 florinů 7 vídeňské měny

Liesen? 8 florinů 21 vídeňské měny

Die Fechsung war reich an vielen Mandeln, aber gering im Körnerertrag. Obst war, Birene viele, Zwetschken wenig, Äpfel nach wenigen. Aller Orten gab es nicht bloß bei den Obrigkeiten sondern auch bei den Bauern Getreideschöber, welche hierorts seit mehr als zwanzig Jahren nicht zu sehen waren.

Sklizeň byla bohatá na mandle³¹⁶, ale bylo málo obilí. Ovoce bylo, hodně hrušek, málo švestek, nejméně jablek. Na všech místech byla sklizeň, nejen u panstva, ale i u sedláků, jaká nebyla k vidění již po 20 let.

Die Wintersaaten sind außerordent stark bewachsen, und werden mit dem (Rind) u[nd] (Schafviehe) beweidet. Man Sieht und hoffts eine sehr gunstige Ernte.

Zimní osivo vyrostlo mimořádně silně a pase se hovězí dobytek a ovce. Vidí se a doufá se, že bude velmi příznivá sklizeň.

Im Monat August dieses Jahres ist das obere Thor als baufällig abgetragen worden und von den Steinen wurde die Nacht wächterswohning reparirt. So weicht nach (un_) nach das Alte um dem Neuen Platz zu machen.

V měsíci srpnu tohoto roku byla horní věž na spadnutí a byla odstraněna, a z kamenů se opravil byt hlídače. Tak se postupně odstraňuje staré a dělá místo novému.

³¹⁶ Mandel – v zemědělství 15 snopů obilí.

In diesem Jahre ist das Dach der S[anc]t Laretta Kapelle eingedeckt und hergestellt worden. Auch wurde eine neue Dachrinnen aufgezogen, dann die zwei Glocken, welche früher auf dem Lindenbraum neben der Kapelle waren, wurden auf das Gegenwärtige Gestell überbracht und aufgehängt, was aber nicht gar hübsch aussieht, und schon von vielen (getadelt) wurde.

V tomto roce byla zakryta střecha kaple svaté Lorety a opravena. Také byl vystavěn nový okap, potom byly dva zvony, které byly dříve na lípě vedle kaple, přeneseny na současné lešení a zavěšeny, což ale vůbec nevypadá dobře, a bylo to mnoha lidmi pohaněno.

[42]

Den 31. Dec[em]b[er] d[ieses] J[ahr] der Wohl ehrwürdige Herr P. Joseph Sturm der Zeit Pfarrer in Rabenstein zum Dechant von Manetin ernannt worden, nachdem er für diese Pfründe am 10. (Janer) den Eid zu Prag abgelegt hatte, hielt derselbe am 21. (Janer) seine Abschiedsrede in der hiesigen Pfarrkirche und zog den 24. (Janer) d[ieses] J[ahr] in Manetin ein. Er war in der (Reihe) der Pfarrherrn der siebente nach Aufhebung des Klosters, ein gebürtiger Pilsner, und hat mit allent Eifer im Weinberge des Herrn sowohl hier als in Manetin als früherer Stifts kaplan und später als dechantei Administrator gearbeitet. Wie denn derselbe auch besonders als Musterhafter Jugenslehrer und vontrefflicher Schulkatechet sich viel sache und große Verdienste sowohl für den Staat, als für die Kirche erworben hat, die auch allseitig anerkannt und gewürdigt wurden.

31. prosince tohoto roku byl jmenován P. Josef Sturm, farář v Rabštejně, děkanem v Manětíně, potom, co složil přísahu v Praze, 21. ledna měl řeč na rozloučenou v tamním kostele a odstěhoval se 24. ledna tohoto roku do Manětína. Byl sedmý farář po zrušení kláštera, rodilý Plzeňan, a pracoval se vší horlivostí na vinici Páně, jak zde, tak i v Manětíně, jako dřívější klášterní kaplan a později jako děkanský administrátor. Byl zvláště příkladný učitel mládeže a výborný školní katecheta³¹⁷, a získal mnoho zásluh jak pro stát, tak i pro církev, které byly uznány a ctěny.

³¹⁷ Katecheta – učitel náboženství

Den 25ten Jäner l[etzten] J[ahr] kam Herr P. Johann Hunger Wohlehrwürden, Früher 17 Jahr u[nd] 6 Monate Kaplan in Manetin dann 1 Jahr 6 Monate Administrator der Pfarre Kreczowa und und zweimal als Administrator der dechantei zu Manetin,

25. ledna loňského roku přišel P. Johann Hunger, dříve byl 17 let a 6 měsíců kaplan v Manětíně, potom 1 rok a 6 měsíců administrátor farnosti Křečová a dvakrát jako administrátor děkanátu Manětín,

[43]

als jeweiliger Administrator der rabensteiner Pfarre in Begleitung des Hoch – und Wohlgeborenen Herrn Herrn Grafen Anton v[on] Lažanzky und dessen gnadigen Comtehsen hierorts an, und wurde von den Herrn Stadtvorstande der Bürgerschaft und dem Obrigkeitz. Beamten Hl. Jhann Baumel der Zeit Wirthschaftsbereiter mit Trompeten und (Paukenschal) feierlich bewillkommt.

jako současný administrátor Rabštejské farnosti v doprovodu urozeného pána hraběte Antona Lažanského, a jeho milostivých komtes, a byl slavnostně uvítán pány představenými města a vrchností, úředníkem Johannem Baumelem trumpetami a údery na buben.

Den 16. März l[etzten] J[ahr] ist Hl. Pat. Ge. org Bier früher Kaplan in Rabenstein und (Netschetin), dann zu Ondreov bei Prag zum Lokalisten von Stradischt ernannt.

16. března loňského roku byl jmenován P. Georg Bier, dříve kaplan v Rabštejně a Nečtinech, potom v Ondřejově u Prahy, místním farářem ve Strážišti.

Am 29. April d[ieses] J[ahr] hat der Wohlehrwürde Hl. P. Johann Hunger gebürtig aus Pilsen zu Prag den Eid für die Pfarre Rabenstein als 8ten Herr Pfarrer seit der Aufhebung des Klosters abgelegt. Möge Gott diesen würdigen diener des Herrn Stärken, daß er recht lange der lieben (Hnerde) ein guter Hirt seyn möge.

29. dubna tohoto roku složil přísahu P. Johann Hunger, rodilý Plzeňan, přísahu v Praze, pro farnost Rabštejn, jako 8. farář od zrušení kláštera. Ať Bůh posiluje tohoto služebníka, aby byl dlouho dobrým pastýřem milému stádu.

Den 16. Juni 1844 waren (?) fürstlichen Gnaden d. P. T. Herr Alois Joseph als fürsterzbischof von Prag in Kralowitz auf Generalvisitation. Auch auf gleiche Weise in Plaß.

16. čerňa 1844 byl kníže P. Alois Josef jako knížecí arcibiskup z Prahy v Kralovicích na generální vizitaci.³¹⁸ Stejně jako v Plasích.

[44]

Am 24. Juni l[etzte] J[ahr] ist der Hochwürdige Herr Dechant in Manetin feierlichst installirt worden.

24. června loňského roku byl slavnostně instalován pan děkan v Manětíně.

Den 18. August d[ieser] J[ahr] ist unser Hochwürdige Herr Pfarrer P. Johannes Hunger feierlichst Installirt worden. Der P. T. Herr Herr Patron und Besitzer der Herrschaft Herr Graf Prokop v[on] Lažanzky und die übrigen Glinder der Hochgräflichen Lažanzkyschen (Familie) trugen viel zur Erhöhung der Feier bei. Da Hohen Herrschaften in glänzenden Uniformen erschienen und überhaupt alles veranstaltet wurde, was die feier dieses Tages erhöhte, so sey es mit kurzen Worten gesagt, daß es die gläuzendste Installation war, die (je), seit Klosteraufhebung ein Herr Pfarrer gehalten hatte. Die ausführliche Beschreibung dessen hat der Hochwürdige Herr selbst im Pfarrmemorabilien Buche genau aufgezeichnet fol. 38 bis 42.

18. srpna tohoto roku byl slavnostně instalován farář P. Johannes Hunger. Pan patron a vlastník panství pan hrabě Prokop Lažanský a ostatní členové hraběcí rodiny hodně přispěli ke slavnosti. Panstvo se objevilo v lesklých uniformách a vůbec vše zorganizovali, stručně řečeno, byla to slavnostní instalace, kterou kdy pan farář obdržel od zrušení kláštera. Podrobný popis zaznamenal důstojný Pán sám ve farních záznamech na str. 38 až 42.

Gegenwärtig waren hiebei der Oberwähnte Herr Herr Patron P. T. Prokop Graf von Lažanzky dann dessen Herr Bruder P. T. Graf Johann v[on] Lažanzky

Přítomni byli patron Prokop hrabě Lažanský, jeho bratr hrabě Johann Lažanský,

³¹⁸ Generální vizitace – kontrola náboženské činnosti.

deren engelsgute Schwester Ernestina Grafin v[on] Lažanzky Stiftdame des freiweltadeligen damenstifts der Hl. Engeln auf der Neustadt in Prag dann P. T. Herr Herr Anton Graf v[on] Lažanzky und dessen Hochgeborne Frau Gemahlin Josephine Gräfiin v[on] Lažanzky, geboren Gräfinn Trautmannsdorf Weinsberg, dann dessen Herr Sohn Anton Graf v[on] Lažanzky P. T. der Zeit Kammerherr bei seiner k[aiserliche] k[önigliche] Hoheit Erzherzog Stephan Landesschef in Böhmen, sowie alle übrigen gnädigen Comtehsen des Hl. Herrn Anton Grafen von Lažanzky, dann der P. T. Herr Graf Karl Kokoržowa von Kokorzowetz als Besitzer der fideikommihs-Herrschaft Luditz etz. etz.

jejich dobrá sestra Ernestina hraběnka Lažanská, z kanonie svatých andělů na Novém Městě v Praze, potom pan Anton hrabě Lažanský a jeho urozená paní manželka Josefina Lažanská, rozená hraběnka Trautmannsdorf Weinberg, potom jejich syn Anton hrabě Lažanský, t. č. komorník císařské královské Výsosti arcivévodý Štěpána zemského vedení v Čechách, jako i všechny ctihodné komtesy pana Antona hraběte Lažanského, potom pan hrabě Karel Kokořovec z Kokořova³¹⁹ jako vlastník panství Žlutice atd. atd.

Den 10. September 1844 wurde das seit 80 Jahren unbewohnt gewesene Schloß Rabenstein, welches im ersten Stocke Audebaut wurde von S(?) Gnaden Herrn Grafen Prokop v[on] Lažanzky k[aiserliche] k[önigliche] Hofrath bei der allgemeinen Hofkammer mit dessen erkruchten Schwester Enestina Gräfin von Lažanzky Stifts dame auf der Neustadt zu Prag das erstemahl bezogen, und bis zum 16. September d[ieses] J[ahre] bewohnt.

10. září 1844 byl poprvé osídlen zámek Rabštejn, který byl po 80 let neobývaný, a bylo vybudováno první patro panem hrabětem Prokopem Lažanským, císařským královským dvorním radou všeobecné dvorní komory, jeho sestrou Ernestinou hraběnkou Lažanskou, z kanonie na Novém Městě Pražském³²⁰ a obýváno až do 16. září tohoto roku.

³¹⁹ Karel Kokořovec z Kokořova, rakouský šlechtic, politik, majitel panství Žlutice, 1799-1872.

³²⁰ Ženský klášter, Ústav šlechtičen u sv. Andělů v Praze na Novém městě.

Auch wurde sogleich auf Anordnung des vorbenannten Herrn Grafen der Bau der Pfarrkirche aufgenommen und (schleunigst) betrieben, nachdem diese Kirche durch 3 Jahre eingerüstet und woller Stützen und Brettergerüste stand.

Také se začalo z nařízení pana hraběte se stavbou farního kostela a bylo to urychleno, potom co kostel byl po 3 roky plný lešení.

[46]

Den 21. Sept[em]b[er] d[ieses] J[ahre] wurden die 2 alten Grabsteine auf hohe Anordnung (?) Gnaden Herrn Grafen Prokop v[on] Lažanzky, welche früher in dem fußboden der alten Pfarrkirche eingelegt waren und später in die Kirchofmauer eingemauert wurde nun selbe für die Nachwelt recht lange zu erhalten vom Baumeister Joseph Kantor aus Rabenstein ausgehoben und der eine neben das Altar des hl. Martin eingemauert.

21. září tohoto roku byly vyzdviženy 2 staré náhrobní kameny za nařízení pana hraběte Prokopa Lažanského, které byly dříve vloženy do podlahy starého farního kostela a později vezděny do kostelní zdi. Které byly vykopány stavebním mistrem Josefem Kantorem z Rabštejna a jeden vezděn vedle oltáře sv. Martina, aby byly co nejdéle zachovány pro potomstvo.

Er hat folgende Inschrift: Nach Christi unsers lieben Herrn Geburt 1483 Jahr ist gestorben der Hochgeborne Herr Sebastian der junger Graf zu Grünberg am Sonntag näst nach der 3 heiligen Kunigstag, dem Gott gnäd.

Má následující nápis: Po narození Krista, našeho milého Pána, roku 1483 zemřel urozený pán Sebastian mladý hrabě zu Grünberg, v neděli, po 3. svatém dni (Kunigstag) Bůh mu buď milostiv.

Der andere beim Maria hilf Altar hat folgende Inschrift: Anno Domini 1433 ante Festum S[ank]ti Viti obiit nobilis et strenuus Dominus Bulko de lapideo monte et Dominus in Rabstein, ora te Deum pro eo. Das Heißt: Im Jahr des Herrn 1433 vor dem Feste des heil[igen] Veit ist gestorben der Wohledle und tapfere Herr Bulko von steinernen Berg u[nd] Herr auf Rabstein. Bittet Gott für ihn.

Druhý u oltáře Panny Marie Pomocnice má následující nápis: V roce 1433 před slavností svatého Víta zemřel ušlechtilý a statečný pan Bulko z Kamenné Hory a pán na Rabštejně. Proste za něj Pána.

[47]

Siehe hier das erste Privilegium nach fol[ia] 1 in diesem Gedenkbuch wo ein Žalda von Kamenihora (steinernen Berg) lateinisch (de lapideo monte) genanet wird, als Herr auf Rabstein.

Viz zde první privilegium podle folia v této pamětní knize, kde je latinsky zmíněn Calta z Kamenné Hory³²¹, pán na Rabštejně.

Gegenwörtig ist Kamenahora ein Dorf bei dem Pfarrorte Krasch, und war früher gewiß wenigstens ein Ritterschloß oder sonst ein beteutender Ort da sich dieser Jan Žalda „von Kamenihora“ nannte.

Momentálně je Kamenná Hora³²² vesnice ve farnosti *Krasch* a byla dříve určitě minimálně rytířský zámek nebo jinak významné místo, protože se Jan Calta nazýval „z Kamenné Hory“.

Vom 11[ten] Sept[em]b[er] bis letzten Oktober 1844 waren alle 4 eiserne Schließen im Gewichte von 19 (?) oder 1900 (?) in der Wölbung der Pfarrkirche ganz eingezogen, die Kirche war von innen ganz geweisert, die zwei Portale neben dem Hochaltar, welche Herr Anton Amberger pensionirter Werwalter laut seinem im August 1823 errichteten Testamente zu bauen, und hiezu den Betrag von 20 f[lorinen] Conv[encions] Münze uverwenden bestimmte, vom Tischermeister Franz Worschischek aus Rabenstein aufgerichtet, das Gerüste welches fast wolle 3 Jahre die Wölbung im Innern der Kirche gestützt hatte, eingerissen und aus derselben entfernt.

³²¹ Jan Calta z Kamenné Hory, český šlechtit, majitel panství Rabštejn, švagr Jiřího z Poděbrad, 1426-1456.

³²² Kamenná Hora, dnes část obce Nečtiny, Plzeň-sever.

Od 11. září až do posledního října 1844 se úplně vtáhly všechny 4 železné zámky o váze 19 do klenby farního kostela, kostel byl zevnitř úplně vybílen, dva portály vedle hlavního oltáře, které přikázal vystavět pan Anton Amberger, správce v penzi, ve své poslední vůli, za srpna 1823, a k tomu určil částku 20 florinů. Toto zbudoval (vztyčil) truhlář Franz Worschishek z Rabštejna. Lešení, které téměř celé 3 roky podpíraly klenbu kostela zevnitř, se strhlo a odstranilo.

Zwei Altäre, wo jetzt die neuen eichener Seitenstühle stehen wurden (Cahvirt).

Dva oltáře, kde nyní stály nové dubové boční židle.

Am 10ten Oktober 1844 ist der dritte Grabstein aus der alten Kirchhofmauer genommen und neben der Kirchstiege eingemauert worden. Er hat die Aufschrift: Hier ruhet in Gott die Wohledle Frau Anna Sussanna (Schneider__) von Berglasfeld geboren (Bergma____) geweste Hauptman ein in Rabenstein, so A[n]no 1695 den 30ten November das Zeitliche gesegnet welcher Gott gnädig seyn wolle.

10. října 1844 se vyjmul třetí náhrobní kámen ze staré kostelní zdi a zazdil se vedle kostelních schodů. Měl nápis: Zde odpočívá ušlechtilá paní Anna Sussanna (Schneider_) narozená v Berglasfeldu, manželka Hejtmana na Rabštejně, roku 1695, 30. listopadu, ať jí Bůh milostivý.

[48]

Der auf dem einem Altar befindliche Glaskasten mit dem Bilde der heil. Juliana wurde zu Erhöhung des Peregrini altars, und jener von dem andern Altar mit den Reliquien des heiligen Diacons und Martyres Claudius zur Erhöhung des Johannialtars verwendet. Das (Chor), die ganze Kirche, alle Altäre und die Sakristei wurden gesäubert, geputzt, gewaschen und zum Gottes dienste wieder gerignet.

Skleněná skříň, která se nachází na jednom oltáři, s obrazem svaté Juliány, se použila ke zvýšení oltáře Peregrini³²³, a druhá skříň z druhého oltáře s relikviemi svatého jáhna

³²³ Sv. Peregrini, Peregrín Laziosi, servitský mnich ze 14. století, uznán za svatého 1726.

a mučedníka Claudia³²⁴, se použila ke zvýšení oltáře sv. Jana. Lavice, celý kostel, všechny oltáře a sakristie se očistily, vyčistily a omyly a připravily zase pro bohoslužby.

Am 1ten November l[etztes] J[ahre] als am feste Aller Heiligen wurde die Frühmesse noch in S[ank]t Lauretta, (wo während der letzten Zeit des Kirchenbaues der hoch Gottesdienst gehalten worden war) gelesen, um 10 (?) Uhr von Dort eine feierliche Procehsion in die renovirte Pfarrkirche geführt und all dort wieder zum Ersten Mahle der hohe Gottesdienst unter Trompetter und Paukenschal eröffnet und mit einem Te Deum Laudamus beschlossen.

1.listopadu loňského roku o svátku Všech svatých byla ranní mše ještě u svaté Lorety, (kde byly v poslední době během stavby kostela ještě mše), v 10 hodin šlo slavnostní procesí do renovovaného farního kostela a zde zase poprvé byla mše s trubkami a bubny s Te Deum Laudamus.

Nachmittags war feierliche Vesper. Die frommen Glaubigen waren über die wohlgeordnete innere Einrichtung der so schön und hehr in Reinlichkeit und Pracht glanzender Kirche bis zu Thränen gerühet.

Odpoledne byly slavnostní nešpory.³²⁵ Zbožní věřící byli dojati k slzám vnitřním zařízení a čistotou a nádherou kostela.

[49]

Wir alle danken daher unsern Herrn Grafen Prokop von Lažanzky k[aiserliche] k[önigliche] Hofrath bei der allgemeinen Hofkammer, ohne dessen thätige Werwendung gewaiß die Gerüste und Stützen in der Kirche nicht sobald verschwunder wären.

Všichni děkujeme, našemu panu hraběti Prokopu Lažanskému, císařskému královskému dvornímu radovi všeobecné dvorní komory, bez jehož činné pomoci by jistě lešení a podpěry v kostele tak rychle nezmizely.

³²⁴ Sv. Klaudius, francouzský mnich a opat, 7. století.

³²⁵ Nešpory – součást denní modlitby věřících katolické církve, odpolední pobožnost.

Das Jahr 1844 war sehr naß, hie und da konnte das Getreide wegen viel Regen theils schon am Stamme theils auf den Bejen gewachsen nicht eingebracht werden. Doch die Ernte war nicht schlecht.

Weizen kostete ein (?) Metze – 6 (?)

Korn..... 5 f[lorinen] 24 k[reutzen]

Gerste..... 4–9

Haber..... 1 f[lorinen] 14

Rok 1844 byl velmi mokrý, obilí nemohlo být kvůli dešti dopraveno pod střechu. Ale úroda nebyla špatná.

Pšenice stála jedna (?) měřice³²⁶ - 6 florinů

Zrno 5 florinů 24 vídeňská měna

Ječmen 4-9

Oves 1 florin 14

In diesem Jahre wurde Böhmen von der Rinderpest heimgesucht, nur 4 Kreise bliben verschont, nämlich: Elbogner, Taborer, Budweiser und Leitmeritzer. Alle Gränzen waren dem Vieh = Unschlitt oder Talg und dem Rohlederhandel gesperrt.

V tomto roce byl v Čechách mor hovězího dobytka, pouze 4 kraje byly ušetřeny, a sice: Locket, Tábor, Budějovice a Litoměřice. Všechny hranice byly uzavřeny pro dobytek = lůj nebo pro obchod se surovou kůží.

Herrschaft Rabenstein und MaNetin blieb verschont. In diesem Jahre war der Stand der Seelen in Kirchspiele 1264 Kath. und 19 Juden.

Geboren waren... 54

Gestorben...36

³²⁶ Měřice – jednotka míry, 61,49 litru.

Getraut...8

Der November und Dezember des Jahres 1844 war sehr kalt, jedoch ohne Schnee.

Panství Rabštejn a Manětín zůstaly ušetřeny. V tomto roce byl stav duší 1264 katolíků a 19 židů

Narodilo se 54 lidí

Zemřelo 36 lidí

Oddáno bylo 8 lidí

Listopad a prosinec roku 1844 byl velmi studený, ale bez sněhu.

[50]

Das Jahr 1845 fing mit einer strengen Kälte an. Im halben Janer fiel sehr viel Schnee, und es soll seit Anno 1784 nicht so viel gewesen seyn. Die Schlittenbahn dauerte bis zu den Osterfeiertagen am 23. März. Am 24. März fing der Schnee zu schmelzen an – u[nd] binnen 8 Tagen war er ganz weg. Aus Mangel an Nahrung gingen faß alle Hasen zu Grunde – erfroren theils – und wurselbst in Schupfen und Ställen mit den Bänden gefangen, weil sie nicht mehr laufen konnten.

Začátek roku 1845 byl velmi studený. V polovině ledna napadlo hodně sněhu, od roku 1784 ho nebylo tolik. Sníh byl až do Velikonoc 23. března. 24. března začal sníh tát a během 8 dnů byl úplně pryč. Kvůli nedostatku potravy pomřeli téměř všichni zajíci – zčásti umrzli – a ve stájích se chytily do ok, protože už nemohli běžet.

Auf der Moldau zu Prag lag 16 wolle Wochen eine mächtige Eisdecke 2 Ellen dick. Am den Ostertagen verzehrten mehrere Gesellschaften der Seltenheit wegen das Osterlanen auf der Eisdecke der Moldau, wie es unsere Vorfahren im Jahre 1785 gethan hatten; am 27ten März 1845 aber setzte sich das Eis in Bewegung, und in den Tagen des 28. 29. und 30. März ist nicht nur Prag, sondern alle andern Niederungen der Moldau und Elbe furchtbar und entsetzlich überschwemmet worden.

Na Vltavě v Praze byla 16 týdnů silná vrstva ledu, tlustá 2 lokty.³²⁷ Na Velikonoce konzumovalo více společností das Osterlannen?³²⁸ na ledu Vltavy kvůli vzácnosti, jak to dělali naši předkové v roce 1785; 27. března 1845 se ale led začal pohybovat a ve dnech 28., 29. a 30. března byly nížiny okolo Vltavy a Labe hrozně zaplaveny.

[51]

Bei Leitmeritz und in den andern umlindenden Ortschaften hat das Wasser großen Schaden angerichtet, und das Dorf Mlikojed wurde fast ganz zerstört. Man konnte von Leitenritz aus 19 unter Wasser gesetzte Ortschaften übersehen. Sogar bildete sich ein Verein zur Abhilfe dieser droßen Not hunter dem Protektorate des k[aiserliche] k[öniliche] durchlauchtigsten Erzherzogs Stephan kais[erlich] Hoheit wo mehrere Hundert Tausend Gulden gesammelt wurden.

U Litoměřic a jiných okolních obcí, voda napáchala velkou škodu, a vesnice Mlékojedy³²⁹ byla téměř úplně zničena. Z Litoměřic bylo možno vidět 19 obcí pod vodou. Utvořil se dokonce svaz pro pomoc při této velké nouzi, pod záštitou císařské a královské Výsosti arcivévody Štěpána³³⁰, a vybralo se několik set tisíců Guldenů.

Am 20ten Mai d[iese] J[ahre] schneyete es stark, und war es sehr kalt. Am 30ten März ist der Hochn. Herr Andreas Hunger als Pfarrer von Podworof installirt worden. Er ist der Bruder unsers Hochw. Pfarrers.

20. května tohoto roku sněžilo silně a bylo velmi chladno. 30. května byl instalován pan Andreas Hunger farářem v Potvorově. Je bratr našeho pana faráře.

Den 19. Juni ist der joch und Wohlgeborne Herr Graf Anton von Lažanzky sammt der ganzen Hochgräflichen Familie nach 7 jährige Aufenthalte zu Manetin über Pilsen, Budweis nach S[ank]t Pölten gezogen. Es war allgemeine Theilnahme, und inniges Bedauern aller Jener, welche das Glück hatten die Hochgräfliche Familie näher zu kennen. Der P. T. Herr Graf war

³²⁷ 2 lokty = cca 120 cm.

³²⁸ Osterlamm – německá název pro velikonočního beránka, sladké pečivo.

³²⁹ Mlékojedy, obec u Litoměřic, u řeky Labe.

³³⁰ Arcivévoda Štěpán Habsbursko-Lotrinský, rakouský arcivévoda.

früher Besitzer der Herrschaft Preitenstein und der Onkel unserer gnädigen Herrschaft. Seinen Unterthanen bleibt der gütige Herr Graf unvergesslich. Gott erhöere mein hebeth und gebe Ihm Glück u[nd] Segen.

19. června se odstěhoval urozený pan hrabě Anton Lažanský s celou rodinou po 7letém pobytu v Manětíně, přes Plzeň, Budějovice do Sankt Pölten.³³¹ Všichni, co měli štěstí, poznat hraběcí rodinu, to velmi mrzelo. Pan hrabě byl dříve majitel panství Preitenstein³³² a strýc našeho panstva. Svým poddaným zůstane nezapomenutelný. Ať Bůh vyslyší mou modlitbu a dá mu štěstí a požehnání.

[52]

Im Monate Juni d[ieses] J[ahre] ist die Kirchenguhr zu Rabenstein auf Koster der Gemeinde, welche 8 f[lorinen] 40 kr[euzen] Conv[encions] M[ün]ze betrogen, durch den Maneriner Mahler Teuchner Joseph renovirt worden. Zu gleicher Zeit wurde die Kirche von dem Maurer Ignaz Klement von Austen geweiiset. Desgleichen wurde die Orgl von dem Orglbauer Constantin Müller aus Pomeisl regarirt worden. Welche Reparatur schon vor 23 Jahreer von H[err] Anton Amberger als nothwendig erachtet errichteten Testamente im Jahre 1822 oder 1823 zur Reparatur der Orgl 20 f[lorinen] C[onvencions] M[ün]ze Legirte.

V měsíci červnu tohoto roku renovoval kostelní hodiny na Rabštejně na náklady obce, které činily 8 florinů 40 mincí, malíř z Manětína Josef Teuchner. Ve stejnou dobu vybilil kostel zedník Ignaz Klement z *Austenu*. Také varhanář Constantin Müller z Nepomyšle opravil varhany. Opravu považoval za nutnou již před 23 lety pan Anton Amberger a v závěti v roce 1822 nebo 1823 věnoval na opravu varhan 20 florinů.

In diesem Jahr hat Hl. Joseph Mülling den eichenen Stuhl in der Kirche für und seine familie um 42 fl[orinen] (?) – und den andere gegenüber beim Johanni Altar Hl. Ignaz Gastwirth und Hl. Wenzl Klier Städtischer Wundarzt allda für eben diesen Preis beim Tischermeister Mathias Witopil für sich und die Ihrigen machen lassen.

³³¹ Český název města – Svatý Hypolit, Dolnorakouské město.

³³² Český název - Nové Městečko u Nečtin.

V tomto roce nechal vyrobiť v kostele Josef Milling³³³ dubovou lavici pro svou rodinu za 42 florinů a druhou naproti oltáři sv. Jana Ignaz *Gastwirth* a Václav Klier, městský ranhojič, také za tuto cenu u mistra truhláře Mathiase Witopila.

Am 4. Juli hat der Kuchinka Wald in der sogenannten Rehbockstallung gebrannt.

4. července hořel les Kuchinka v tzv. srnčí stáji.

[53]

Am 27. August brannten in Manetin 8. Scheuern mit allem Worrath von Getreide und Futter ab. Der Schade betrug 7578 f[lorinen] (?). Am 1. September Nachmittags ist die Stadt Kralowitz zur Hälfte abgebrannt. In einer Stunde stander mehr als 100 Häuser in Flammen. 300 Familien wurde hierdurch abdachlos. Die Sammlungen betrugten nur wenig, weil die für Manetin mit jener für Kralowitz zusammen traf.

27. srpna vyhořelo v Manětíně 8 stájí se všemi zásobami obilí a krmiva. Škoda činila 7578 florinů (?). 1. září odpoledne z poloviny vyhořelo město Kralovice. Během hodiny bylo více než 100 domů v plamenech. 300 rodin bylo bez domova. Sbírký činily jen málo, protože Manětín a Kralovice to postihlo společně.

Den 10ten September brannten wieder zwei Scheuern im Manetin ab. Das Feuer entstand durch Reibzündhölzchen, womit die Schulkinder spielten.

10. září vyhořely dvě stodoly v Manětíně. Požár byl od třecího dřívka, se kterým si hrály školní děti.

Die Fechtung dess Jahres 1845 ist mittlmäßig ausgefallen Wegen den großen Aiberschwemmung in Galizien un Polen und in Tyrol und wegen der Erdäpfelkrankheit (Erdäpfelfäule) in Deutschland hat das Getreid folgenden Preis erlangt:

-//- Korn..... 16 f[lorinen]

³³³ Starosta Rabštejna nad Střelou.

Die Gerste 1 Strich...12 bis 13 f[lorinen]

Ein Strich Erdäpfel... 4 f[lorinen]

Úroda roku 1845 byla střední, kvůli velkým záplavám v Haliči a Polsku a v Tyrolsku a hnilobě brambor v Německu. Obilí bylo za následující cenu:

1 míra zrna 16 florinů

1 míra ječmene 12 až 13 florinů

1 míra brambor 4 floriny

[54]

In dem Jahre 1845 war die Sellenanzahl des Rabensteiner Kirchspiels 1296 Kath[olische]

Juden..... 19

Geboren.....54

Gestorben.....35

Getraut (Paar).....17

V roce 1845 byl v Rabštejně počet duší 1296 Katolíci

Židé19

Narození..... 54

Zemřelí 35

Oddané páry17

In diesem Jahre ist Herr Canonicus Lindauer und k[aiserliche] k[önigliche] geistl: Gubernialrath zu Prag zum Bischofe von Ludoweis ernannt worden. Er ist von armen Ältern aus Pilsen gebürtig, war auch früher dort Erzdechant. Im Laufe dieses Jahres starb zu Prag P. Franz Adler früher zu Rabenstein, als Kaplan.

V tomto roce jmenovala císařská a královská guberniální rada v Praze pana kanovníka Lindauera biskupem v Ludoweis.³³⁴ Narodil se v Plzni chudým rodičům, byl tam také dříve arciděkanem. V průběhu tohoto roku zemřel v Praze P. Franz Adler, dříve byl kaplanem v Rabštejně.

Die letzten Monate dieses Jahres 1845 waren weniger kalt fast ohne Schnee und trocken.

Poslední měsíce tohoto roku 1845 byly méně studené, téměř bez sněhu a suché.

In den ersten Monaten d[ieses] J[ahr] kam die frohe Nachricht, daß sich (?) Hoch und Wohlgeboren der Herr Graf Prokop v[on] Lažanzky k[aiserliche] k[önigliche] Hofrath etz. etz. mit Gräfin Sydonia Hoyas Tochter des Enst Grafen von Hoyas Sprinzenstein

V prvních měsících tohoto roku přišla radostná zpráva, že se urozený pan hrabě Prokop Lažanský, císařský a královský dvorní rada atd. atd. ožení s hraběnkou Sydonií Hoyas, dcerou hraběte von Hoyas Sprinzenstein

[55]

k[aiserliche] k[önigliche] geheimen Rathes, Ritter des goldenen Wliefes General feldmarschal Lieutenant und obersten Hof und Landjägermeisters vermählen werde.

císařského a královského tajného rady, rytíře Zlatého rouna, polního maršála poručíka a nejvyššího dvorního a zemského lovčího.³³⁵

Es wars aus Anlaß dessen durch 8. Tage gebetet in allen Patronatskirchen und zu Anfang und Ende dieser 8 Tage feierliches Hochamt, und am Schluß Te Deum Laudamus.

U příležitosti této události se lidé modlili ve všech kostelích po 8 dní. Na začátku a konci těchto 8 dní zaznělo Te Deum Laudamus.

³³⁴ Rakouské město Ludweis-Aigen.

³³⁵ Jan Arnošt Hoyas Sprinzenstein, rakouský šlechtic, 1779-1849.

In diesem Jahre ließ der besagte Herr Graf Prokop von Lažanzy P. T. k[aiserliche] k[önigliche] Hofrath den I. Stock des Schlosses zu Rabenstein ausbauen. Der kleine Garten hinter dem Schloß wurde mit einer Mauer von 20 Klft Länge und 3 Klft Höhe geschützt. Von der Einfahrt ins Schloß wurde eine Stiege von Zingeln gemacht, die bis zum Fahrweg reicht. Der Garten des Hl. Wirthschafts kereiters wurde dem Kirchhof gegenüber verschüttet und mit dem Schloßhof eingefriedet. Auch wurde die zwei Thorhäuseln abgetragen, der Platz als bequeme Einfahrt ins Schloß hergerichtet und faß wie ein Park angelegt. Der Röhrkasten ist aus dem Schloßhof zum Kastanienbaum bei der Kirchenstiege, dann später weiter zurück an den Felsen gesetzt worden.

V tomto roce nechal hrabě Prokop Lažanský císařský a královský dvorní rada rozšířit I. patro zámku Rabštejna. Malá zahrada za zámkem byla podepřena zdí o délce 20 Klft a výšce 3 Klft. Před vjezdem do zámku se udělaly schody z cihel, které dosahují až na cestu. Zahrada hospodářství naproti kostelnímu dvoru se zasykala a oplotila se zámeckým dvorem. Zbouraly se také dva domky s věžičkami, místo se upravilo jako pohodlný vjezd do zámku a upravilo se jako park. Skříň (?) se přemístila ze zámeckého nádvoří ke kaštanu u schodů do kostela, později potom zpět na skálu.

[56]

Auch wurde in gleich Zeit das Einfahrtsthor in 6. Steinernen Pfeilern bestehend welches früher am Ende des alten Kirchhofs sich befand, abgetragen, und vorn an die Kirchstiege gesetzt, und die Zwischenräume mit Eichenstacheten versehen.

Ve stejnou dobu se zbourala brána pro vjezd, která měla 6 kamenných sloupů, a nacházela se dříve na konci starého kostelního dvora, umístila se vpředu na kostelní schody, a vnitřní místnosti se opatřily dubovými tapetami.

Die bleierne Platte welche bei der Errichtung der alten Pfarr Kirche im Jahr Christe 1701 den 3. April in den Grundstein gelegt wurde, ist bei der Demolirung am 9ten März 1792 herrorgefunden und gegenwärtig im Pfarrarchiv zu Rabenstein aufbewahrt, mit der Inschrift:

Anno Domini 1701 die 3. Mensis Aprilis Ecclesia hujus Lapidem primum posuit Illustrihismus Dominus Dominus Antonius Leopoldus Comes a Pötting, Dominus in Rabstein et Burggravius, Hareditarius in Lienz, Sacro Cohared Majestatis actualis Cammerarius, nec non Eminentihsimi Cardinalis de Lamberg Episcopi A Sacri Bom: Imperii Principis Passaviensis supremus Stabuli Prosectus.

Das heißt: Im Jahre des Herrn 1701 am 3. Tage des Monats April hat den Grundstein zu dieser Kirche gelegt der Erlauchteste Herr Anton Leopold Graf von Pötting Herr in Rabenstein, Erbburggraf in Linz seiner k. Majestat wirklichen Kämmerer S. Eminenz Cardinal von Lamberg des römischen Reichs fürsten zu Passau oberster Stallmeister.

Olověná deska, která byla položena jako základní kámen při zřízení starého farního kostela³³⁶, v roce 1701, 3. dubna, se našla při demolici 9. března 1792 a nachází se momentálně ve farním archivu s tímto nápisem:

Anno Domini 1701 die 3. Mensis Aprilis Ecclesia hujus Lapidem primum posuit Illustrihismus Dominus Dominus Antonius Leopoldus Comes a Pötting, Dominus in Rabstein et Burggravius, Hareditarius in Lienz, Sacro Cohared Majestatis actualis Cammerarius, nec non Eminentihsimi Cardinalis de Lamberg Episcopi A Sacri Bom: Imperii Principis Passaviensis supremus Stabuli Prosectus.

To znamená: V roce našeho Pána 1701 3. den měsíce dubna, položil základní kámen tohoto kostela pan Anton Leopold hrabě z Pöttingu, pán na Rabštejně, dědičný hrabě v Linci, komorník jeho Veličenstva Eminence a vrchní podkoní kardinála von Lamberg, knížete římské říše, knížete z Pasova.

[57]

Auf der andern Seite dieser Platte steht: Anno Domini 1701 Hac Ecclesia S. Matthei Apost. de novo adificata fuit sub cura P. P. Ordinis Servorum B. V. M. das heißt: Ins Jahre des Herrn 1701 ist diese Kirche des heil. Matthaus Apostels. Vom neuen erbauet worden, unter der Obsorge der P. P. des Serviten Ordens o. diener unsrer liben Frauen.

³³⁶ Kostel sv. Matouše.

Na druhé straně této desky stojí napsáno: Anno Domini 1701 Hac Ecclesia S. Matthei Apost. de novo adificata fuit sub cura P. P. Ordinis Servorum. To znamená: V roce našeho Pána 1701 byl znovu vystavěn kostel svatého Matouše apoštola, pod správou řádu Servitů, služebníků naší milé Paní.

Auf Verlangent S. Hoch und Wohlgeboren des Herrn Herrn Grafen Prokop v[on] Lažanzky k[aiserliche] k[önigliche] Hofrath etz. ist der alte Kirchhof rechts neben der Einfahrt ins Schloß unbenützt belassen und ein neuer Kirchhof von der Bürgerschaft angekaft und ausgemittelt worden.

Na žádost našeho urozeného pána hraběte Prokopa Lažanského, císařského a královského dvorního rady atd. se nechal starý kostelní dvůr vpravo vedle vjezdu do zámku nepoužívaný. A nový kostelní dvůr koupilo měšťanstvo.

Dieselben kauften den an der Pfarrscheuer zunächst liegenden Garten des hiesigen Bürgers Anton Mülling für 900 fl[orinen] (?) bauten die Frontmauer neu an, und errichteten eine kleine Leichenkammer.

Měšťanstvo koupilo zahradu, která sousedila s farou, místního občana Antona Millinga za 900 florinů a vystavěli znovu čelní zeď. Zřídili také malou márnici.

Als dies alles fertig war, wurde der neue Leichenhof von S. Hochwürden und Gnaden Herrn Franz Kühel theusinger Bezirksvikär und dechant zu Vittwa

Když toto vše bylo hotové, byla nová márnice vysvěcena velebným panem Franzem Kühelem, krajským vikářem v Toužimi a děkanem ve *Vittwě*,

[58]

am 7ten Juni 1846 feierlich eingeweiht.

7. června 1846.

Dabei war gegenwärtig: F. Hoch und Wohlgeboren der P. T. Herr Herr Graf Johann Karl v[on] Lažanzky. Dann dessen gute Schwester Ernstine Gräfin von Lažanzky Stiftsdame in Prag auf der Neustadt etz. etz. Dann dessen Herr Bruder Wenzl v[on] Lažanzky etz. etz. Sammt Gemahlin der Frau Gräfin Maria. Der Hochwürdidge Herr Joseph Sturm Dechant in Manetin sammt seinen Hl. Pater Kaplan Wenzl Perschel. Der Hhochw. Herr Johann Hunger der Zeit Pfarrer allhier sammt dessen Kaplan Pater Wenzl Fortner. Der Hochw. Herr Pfarrer Franz Lumpe von Scheles, und der Hochw. Herr Pater Joahnn Pecher Lokalist in Modschiedl. Herr Joseph Mülling OrtsVorsteher in Rabenstein Herr Wenzl Fischer und Herr Franz Starek als Gemeinderepräsentanten und Gemeinälteste. Eine Zahlreiche Volksmenge wohnte dieser seltenen Feier mit sichtlicher Rührung bei.

Při této události byli přítomni: Urozený pan hrabě Johann Karl Lažanský, potom jeho dobrá sestra Ernestina hraběnka Lažanská, z kanonie v Praze na Novém městě atd. atd. Potom jeho bratr Václav Lažanský atd. atd. včetně manželky paní hraběnky Marie. Velebný pán Josef Sturm, děkan v Manětíně, včetně kaplana P. Wenzela Perschela. Velebný pán Johann Hunger t.č. farář zde a jeho kaplan P. Wenzel Fortner. Velebný pán Franz Lumpe ze Schelesu a P. Johann Pecher místní farář v Močidle. Pan Josef Mülling, starosta v Rabštejně, pan Wenzl Fischer a Franz Starek jako představení obce a nejstarší obce. Četné množství lidu se zúčastnilo této vzácné slavnosti a byli dojatai.

[59]

Am 1. Juni d[ieses] J[ahr] starb seine päpstliche Heiligkeit Gregor der XVI. Am 4. Juni d[ieses] J[ahr] gingen 50 Cardinale ins Conclave und den 16ten Juni wählte selbe durch Acclamation zur päpstlichen Würde den Bischof von Imola cardinal Giovanni Maria Mastai Ferretti welcher den Namen Pius der IX angenommen hat. Derselbe ist 54 Jahr alt, schön von Person, und reich an Tugenden.

1.června tohoto roku zemřela Jeho Svatost papež Řehoř XVI.³³⁷ 4. června tohoto roku šlo do konkláve 50 kardinálů a 16. června zvolili papežem biskupa z Imoly kardinála Giovanni Maria Mastai Ferrettiho, který si vzal jméno Pius IX.³³⁸ Bylo mu 54 let, hezký osobou a ctnostný.

Am 17ten Juni 1846 hielt fr. Hoch und Wohlgeboren Herr Prokop Aloys Graf v[on] Lažanzky, Freiherr v[on] Buccowe, k[aiserlicher] k[öniglicher] wirklicher Kammerer Hofrath der allgemeinen Hofkammer Beisitzer des obersten Gefällgerichts des hohen Maltheser Ordens Ritter Mitbesitzer der Herrschaften Manetin und Rabenstein den ersten feierlichen. Einzug mit dem Ihm angeträuten Fraulein Sidonia Gräfin Hoyos, Tochter Sr. Excellenz des hochgeborenen Johhann Ernest Grafen von Hoyos Sprinzensein, Grafen zu Guttenstein k[aiserlichen] k[öniglichen] wirkl[ichen] geheimen Rathes, Kämmerers, Obersthof und Landjägermeisters, k[aiserlicher] k[öniglicher] Generalfeldmarschal Lientenants etz. Und Ihrer Excellenz der hochgeborenen Frau Theresia Gräfin von Hoyos SprieZenstein, geborren Gräfinn Schlabrendorff,

17. června 1846 se slavnostně nastěhoval urozený pán Prokop Aloys hrabě Lažanský, svobodný pán z Bukové, císařský a královský komorní dvorní rada všeobecné dvorní komory, přisedící nejvyššího soudu, rytíř Maltézského řádu, spolumajitel panství Manětín a Rabštejn, se slečnou Sidonií hraběnkou Hoyos (kterou si vzal za ženu), dcerou jeho Excelence urozeného pána Johanna Ernesta hraběte von Hoyos Sprinzensein³³⁹, hraběte na Gutštejnu, císařského a královského tajného rady, komorníka nejvyššího soudu a zemského myslivce, císařského a královského polního maršála poručíka atd. a její Excelencí urozenou paní Theresií hraběnkou von Hoyos Spriezenstein, rozenou hraběnkou Schlabrendorff,

[60]

Sternkreuzordens und Pallastdame Ihrer Majestät der Kaiserinn Königin nach Manetin.

Řádu křížové hvězdy a dvorní dámy Jejého Veličenstva císařovny a královny³⁴⁰ do Manětína.

³³⁷ Řehoř XVI., papežem 1831-1846.

³³⁸ Pius IX., papežem 1846-1878.

³³⁹ Jan Arnošt Hoyos Sprinzenstein, rakouský šlechtic, 1779-1849.

³⁴⁰ Alžběta Bavorská, Sisi, 1837-1898.

An der Gränge der Herrschaft Rabenstein am Modschiedler Berge war eine Triumphpforte mit der Inschrift: Herzlich Willkommen nach Rabenstein. Dort waren die Schreiber und die Jäger der Herrschaft Manetin reitend, die Hl. Beamten fahrend, so wie der Hochw. Hl. Pfarrer Johann Hunger, dessen Hl. Pater Kaplan, dann der Chronist Anton Wirth Lehrer Hl. Wenzl Fischer Schulaufseher und alle Schulkinder zum Empfange aufgestellt. Mehrere Bauern von den Herrschaften Manetin und Rabenstein ritten ebenfalls vor. Der Zug ging über Zwolln nach Manetin. An der Gränze der Herrschaft war wieder ein Triumphbogen mit den Worten: Willkommen nach Manetin. Beim Spitale in Manetin war abermals eine Triumphpforte, worauf 10 Bürgermädchen weis gekleidet standen und das Wort Willkommen in den Händen hielten.

Rabštejnští občané (byla velká tlačénice na Močidelské hoře) zhotovili triumfální bránu s nápisem: Srdečně vítejte v Rabštejně. Zde byli přítomni písaři a lovci z panství Manětín na koních, úředníci přijeli, jako i velebný pán Johann Hinger, jeho kaplan, potom kronikář Anton Wirth, učitel, školník Wenzl Fischer a všechny školní děti. Několik sedláků z panství Manětín a Rabštejn bylo také přítomno. Průvod šel přes Stvolny do Manětína. Na hranici panství byla zase triumfální oblouk se slovy: Vítejte v Manětíně. U špitálu v Manětíně byla také slavnostní brána, u které stálo 10 městských dívek v bílém a v rukou držely slovo Vítejte.

[61]

Den 18ten Juni 1846 kamen die hohen Herrschaften nach Rabenstein; nämlich Herr Graf Prokop und Johann v[on] Lažanzky des erstern Frau Gemahlin Sidonia Gräfin Hoyos, Herr Graf Wenzl v[on] Lažanzky sammt seiner Frau Gemahlin Grafin Maria dann die Stiftsdame Frau Gräfin Ernestina v[on] Lanažky ferner Hl. Graf Kolowrat Besitzer der Herrschaft Merklin etz. etz. Das Einfahrts thor war in einen Triumphbogen umgestaltet, worauf die Worte: Prokop u[nd] Sidonia Darunter Gesundheit, Glück, Freude. Vor dem Thore standen festlichgeschmückte Mädchen, deren Eines einem Blumenkranz dem hohen Brautpaare übergab. Alle Schulkinder, Dorfsrichter mit Ihren Bauern, die Stadtvorstände und Zunfte mit ihren fahnen, so wie eine Menge anderer Leute waren von dem Thore aufgestellt. Alle zogen dan nim Schloßhof, wo unter dem Gekrache der Pölller dann unter Musik und Jubel ein oftmaliges Lebehoch dem neuvermählten hochgräflichen Paare darbracht wurde.

18. června 1846 přijelo urozené panstvo na Rabštejn; pan hrabě Prokop a Johann Lažanští, prvního paní manželka Sidonia hraběnka Hoyos, pan hrabě Václav Lažanský a jeho paní hraběnka Maria, potom paní hraběnka Ernestina Lažanská, z kanonie, dále pan hrabě Kolovrat, majitel panství Merklín atd. atd. U vjezdu byl triumfální oblouk se slovy: Prokop a Sidonia a pod tím Zdraví, štěstí, radost. Před bránou stála slavnostně nazdobená děvčata, jedno předalo novomanželům věnec květin. Před bránou stály školní děti, rychtáři a sedláci, měšťané a cechy s vlajkami, a mnoho jiných lidí. Všichni šli potom na zámecký dvůr, kde při muzice a častém volání Ať žijí, byli novomanželé uvítání.

[62]

Das hochgräftliche Brautpaar war sehr herablassend gegen jeden Einzelnen, eruhte die frommen Wünsche huldrollst anzunehmen und unterhielten sich mit mehreren anwesenden auf manche Weise, indem selbe jedem etwas angenehmes zu sagen wusten und mehrere der anwesenden Vorsteher und Dorfsrichter ins Schloß rufen ließen, und ihnen für diesen herzlichen Empfang auf die huldvollste Weise dankten.

Hraběcí novomanželé byli ke všem velmi blahosklonní, přijali přání a bavili se s přítomnými, každému řekli něco příjemného a více přítomných správců a vesnických soudců zavolali do zámku a velmi děkovali za srdečné přijetí.

Für diesen so feierlichen und herzlichen Empfang von Seite der Unterthanen gaben Sr. Hochgeboren der Herr Graf Prokop k. k. Hofrath am 28. Juni ein Volksfest hier in Rabenstein.

Za toto slavností a srdečné přijetí ze strany poddaných pořádal urozený pan hrabě Prokop Lažanský 28. června lidovou slavnost zde v Rabštejně.

Mitte nim Ortsplatz war ein Maibaum für die Rabensteiner, Beim Amtergerischen Hause einer für Zwolln, beim Fellingehauer (?) 48 einer für Podworof und Kraschowitz mit Voitles, beim Hause des Josef Kantor einer für Luboka und beim Karl Ratt einer für Kottantschen Wissotschan und Ratka aufgestellt. Bei jedem dieser 5 Bäuern war eine Hütte von Reistig, in welcher

Uprostřed náměstí stála májka pro Rabštejské, u úřednického domu jedna další pro Stvolny, u Fellinggehauer (?) jich bylo 48 pro Potvorov a Krašovice, u domu Josefa Kantora jedna pro Hlubokou a u Karla Ratta jedna pro Kotaneč, Vysočany a Ratka. U každého z těchto 5 sedláků byla před domem bouda,

[63]

Brot und Bier vertheilt wurde.

kde se rozdělovalo pivo a chléb.

Jedes Dorf hatte seine Musik mit, und um jeden dieser 5 Maibäume wurde getanzt. Die Hohen Herrschaften wurden mit Jubel empfangen, und man bewunderte allgemein die gnädige Herablassung derselben und jeder wünschte aus dem Grunde seines Herzens Denenselben Glück, Gesundheit und Langes Leben!!!

Každá vesnice měla s sebou hudbu, okolo těchto 5 májek se tančilo. Urození páni byli přivítáni s jásotem, a lidé obdivovali jejich skromnost a každý jim přál ze srdce Štěstí, zdraví a dlouhý život!!!

Am 10ten Oktober 1846 starb der Herr Joseph Mülling Ortsvorsteher zu Rabenstein aus (?) 43 Er war der erste Bürger und Erwecker auf dem neuen Friedhof *) begraben wurde, da vorher nur einige Kinder dort begraben, und ihre Ruhestätte fanden im 63. Lebensjahre, und 24 Jahre Stadtlvorsteher. Während des Kirchhofbaues suchte er sich seinen Ruheplatz aus, und liegt nach seinem Wunsche in der Mitte bei dem großen Kreuz.

10. října 1846 zemřel starosta Rabštejna pan Josef Milling. Byl pohřben jako první občan na novém hřbitově*), protože dříve tam bylo pohřbeno jen několik dětí, a našly místo posledního odpočinku. Bylo mu 63 let, a byl 24 let starostou. Během stavby kostelního dvora si našel místo posledního odpočinku a leží podle svého přání uprostřed u velkého kříže.

Da bisher noch kein Stadtl vorsteher gewählt worden ist, so führt Herr Wenzl Fischer Polizeikommissär, Gemeindältester und Schulaufseher, dann Hl. Franz Stark ebenfalls Gemeindältester Die Stadtrichterlichen Geschäfte.

Protože dosud nebyl zvolen žádný starosta, vedou pan Wenzl Fischer, policejní komisař, nejstarší obce a školník (školní dozor), potom Franz Stark, rovněž nejstarší obce, soudní záležitosti obce.

Die Einwechung und den Ankauf des neuen Friedhofes, siehe in diesem Gedenkbuch fol. 57 e. 58.

Vysvěcení a zakoupení nového hřbitova, viz v této pamětní knize (kronice) str. 57 a 58.

ZÁVĚR

V následujících několika odstavcích bych ráda uvedla informace, které vystihují hlavní podstatu této bakalářské práce a které byly pro mne při celkovém procesu vytváření nejvíce zajímavými a poučnými.

Ve své bakalářské práci se zabývám kronikou města Rabštejna nad Střelou. Tento dokument vznikl mezi lety 1836-1846 a jeho autorem byl rabštejnský rodák, Anton Wirth mladší. Jen díky tomuto muži se dnes můžeme dočíst mnoho zajímavostí, které se na tomto malém městě odehrály již téměř před dvěma sty lety.

Anton Wirth se stal kronikářem roku 1836, kdy vešla v platnost vyhláška o povinném vedení kronik pro všechny obce i města na českém území. Kronikářství však nebylo jedinou Wirthovou povinností, neboť jeho hlavním posláním bylo učitelství na rabštejnské škole. Systematičnost a logiku v uspořádání zaznamenaných dat v kronice lze pravděpodobně hledat právě v kantorské profesi, neboť tyto vlastnosti jsou většině učitelů vlastní. Ač mohl Wirth kroniku začít aktuálními informacemi ze svých současných let, rozhodl se hned v úvodu svého dokumentu sjednotit a chronologicky seřadit i data starší. Využil k tomu dostupné archivní prameny, které mu byly k dispozici a jejichž text opsal a ocitoval do své kroniky. Na několika stranách se tedy můžeme dočíst o udělených městských privilegích z období středověku, dále o předešlých i současných vlastních panství či o městské církevní správě. Nelze hodnotit jinak než na výbornou, když Anton Wirth sjednotil a „zálohoval“ starší text pro potřeby budoucích generací. Další struktura a rozvržení kronikálního textu vždy zahrnuje podstatné informace o daném roce, jako například o cenách hospodářských plodin či o klimatických podmínkách a jejich proměnách. Pro kronikáře i ostatní rabštejnské obyvatele byla obzvláště významná setkání s osobami rodu Lažanských, jenž byli majiteli panství Rabštejn nad Střelou. Z takovýchto okamžiků bylo do kroniky vždy sepsáno několik delších odstavců, které detailně zachycovaly jejich důležitost.

Samotná osoba Antona Wirtha ml. byla beze všeho pro město velikým přínosem. Dle některých později zaznamenaných odkazů v pamětních knihách byl velmi kvalitním učitelem, jehož hodnoty si byli měšťané vědomi. Svému učitelskému poslání se věnoval celých 44 let, přičemž byl zároveň rabštejnským vyšším úředníkem a jak již bylo zmíněno,

po dobu 10 let byl také kronikářem. Lze podotknout, že Wirth svá profesní poslání během svého života splnil a svůj odkaz v podobě rabštejnské kroniky zdárně předal následujícím generacím.

Již zmiňované město Rabštejn nad Střelou, ač rozlohou nepříliš veliké, mělo v první polovině 19. století relativně velké množství obyvatel, které s aktuálním počtem stálých usedlíků rozhodně nelze srovnávat. O jeho tehdejší demografické struktuře lze zjistit mnohé informace v archivních pramenech, převážně pak v matrikách. Detailnější vhled do profesního rozvrstvení i do běžného života však nabízí právě zápisky z Wirthovy kroniky. Lze se tedy dozvědět, že město nedisponovalo přílišným bohatstvím, což vyplývá z postupného úpadku jeho důležitosti. Průmyslová revoluce město spíše obešla, tudíž se Rabštejn hospodářského rozkvětu nedočkal. Nelze se tedy divit, že většina obyvatel si na život vydělávala rolnictvím, které mnoho prosperity nenabízelo. Další běžnou obživou byl chov hospodářských zvířat. Z řemesel zde byla klasická zastoupení, jako například krejčí, pekaři, tesaři, zedníci atd. Zajímavostí je, že na takto menší město zde bylo roku 1836 na zhruba 15 tkalcovských dílen a 6 ševců. Ne zcela obvyklé řemeslo zde vykonávali karetní malíři, jenž vytvářeli karty převážně pro hru mariáš.

Chod města zajišťovali městští úředníci, kteří byli přímo podřízeni manětínskému vyššímu úředníkovi. Nejvyšší rabštejnský úředník byl starosta, pro období kroniky to byl Josef Milling. Jeho významné postavení mu dovolovalo užít mnohých privilegií, dokonce i posmrtných. Jako první rabštejnský občan byl slavnostně pohřben roku 1846 na nový hřbitov, kde si ještě za svého života sám vybral místo svého posledního odpočinku.

Nedílnou součástí běžného života rabštejnských obyvatel byly jejich náboženské zvyky a tradice. Pro tuto potřebu byl na rabštejnském panství vždy přítomen farář a kaplan. Jejich důležitost a nepostradatelnost dokládají zápisky z Wirthovy kroniky, které se o církevních záležitostech zmiňují v pravidelných intervalech. Z častých a blízkých setkání obyčejných lidí s farářem mnohdy vzešel přátelský vztah založený na důvěře a morální podpoře. Veliké úctě se v 1. pol. 19. st. těšili obzvláště dva rabštejnští faráři, a to František Höfner a jeho následovník, Josef Klement. Prvně jmenovaný aktivně přispíval ku prospěchu kantorského sboru, čímž získal na oblibě hlavně u pedagogů z města i z blízkého okolí rabštejnského panství. Druhý v pořadí, Josef Klement, byl svého času vychovatelem hrabat

Lažanských, jejichž veliké oblíbenosti se mohl těšit. Velmi vřele ho vnímaly také rabštejnské děti. Farář na malém městě měl zkrátka k osudům svěřených věřících blízko.

Nesmírně důležitou roli pro všechno rabštejnské i okolní obyvatelstvo představovali Lažanští z Bukové. Tomuto šlechtickému rodu patřilo mimo jiné rabštejnské, manětínské i chyšské panství. Mezi obyčejnými lidmi byla tato hrabata značně oblíbená. Svědčí o tom právě zápisky z kroniky, kde se Anton Wirth na několika místech zmiňuje o jejich laskavých počinech vůči prostému lidu. Fakt, že si svého šlechtického rodu rabštejnští cenili, potvrzují i obsáhlé odstavce, které barvitě vykreslují nadšení ze setkání s hrabaty. Takové okamžiky vyvedly prostého člověka alespoň na chvíli z každodenní těžké rutiny. Lažanští však na rabštejnském zámku mnoho času nestrávili, neboť jejich hlavním útočištěm v západních Čechách byl zámek Manětín.

Při sběru dat, překladu kroniky a samotném psaní této bakalářské práce jsem se několikrát potýkala s jazykovou bariérou. Ač není německý jazyk mojí silnou stránkou, byl mi o dost příjemnější nežli starší německý kurent. Při prvním pohledu na stránky rabštejnské kroniky jsem pociťovala silné pocity strachu a oprávněných obav z nadcházejícího nezdaru. Jednalo se o moje první seznámení se s takovýmto písmem a s možnou nadsázkou bych tuto situaci připodobnila k prvnímu pohledu Champolliona na Rossetskou desku. Naštěstí jsem svou oporu našla ve studentce archivnictví, se kterou jsem měla možnost pravidelně překladovou část konzultovat. Po překladu z kurentu do němčiny nastala příjemnější část, a to překlad do češtiny. I zde jsem se pro potřebu ujištění se v německém jazyce obrátila ke zkušenější osobě, a to k tlumočnicku německého jazyka. Tuto část bakalářské práce mohu zpětně zhodnotit jako jeden z nejsložitějších úkolů, se kterými jsem se během studia na univerzitě zatím setkala.

Celkově bych tuto bakalářskou práci shrnula jako výčet zajímavostí ze života v Rabštejně v 1. pol. 19. st. Domnívám se, že některé informace, které Wirthova kronika odhalila, zatím nebyly nikde zveřejněny, a tak alespoň prostřednictvím této kvalifikační práce mohu poodhalit pár střípků ze života na tomto malebném městě v období před zhruba dvěma sty lety. V současné době je Rabštejn nad Střelou stále více vyhledávaným turistickým cílem, o kterém se lidé snaží zjistit mnoho informací a zajímavostí. Jestliže mnou zpracovaný text bude k užitku alespoň jednomu člověku, budu moci tuto bakalářskou práci považovat za užitečnou.

RESUMÉ

Bakalářská práce se zabývá obsahem kroniky města Rabštejna nad Střelou v letech 1836-1846. Autorem této kroniky byl učitel a úředník Anton Wirth mladší a tuto kroniku psal na základě vládního nařízení, které se vztahovalo na vedení obecních a městských kronik. Celý text této kroniky byl psán v písmu kurent v německém jazyce, jenž bylo nutno přeložit do současné češtiny.

Práce je rozdělena na několik kapitol. V první části se zabývám stručným shrnutím historie města Rabštejn nad Střelou a jeho charakteristikou. Dále pak sleduji problematiku vedení kronik v Čechách v předchozích letech a vyhodnocuji tak souvislost se vznikem této kroniky. Hlavní kapitolu této práce tvoří informace získané ze samotného textu kroniky. Data, která bylo možno ověřit v archivních pramenech, byla podrobena bližšímu rozboru. V této části práce jsou obsaženy důležité informace o životě v Rabštejně nad Střelou pro dané období. Nejobsáhlejší kapitolu tvoří edice rabštejnské kroniky, která je zde uvedena v bilingvní simultánní podobě.

Text je členěn do několika kapitol a podkapitol pro lepší srozumitelnost a přehlednost.

V závěru práce se snažím shrnout a vyhodnotit poznatky, které byly při tvorbě textu získávány a sjednocovány. Pro bližší seznámení se s prostředím města a vizualizaci ústředního pramene, tedy Wirthovy kroniky, jsou na úplném závěru práce přiloženy obrázkové přílohy.

Resumé

The bachelor thesis deals with the content of the chronicle of the town of Rabštejn nad Střelou in the years 1836-1846. The author of this chronicle was Anton Wirth the Younger, a teacher and official, and he wrote this chronicle on the basis of a government regulation that applied to the management of municipal and city chronicles. The entire text of this chronicle was written in the Kurent font in the German language, which had to be translated into contemporary Czech.

The work is divided into several chapters. In the first part, I deal with a brief summary of the history of the town of Rabštejn nad Střelou and its characteristics.

Furthermore, I follow the issue of keeping chronicles in Bohemia in previous years and thus evaluate the connection with the creation of this chronicle. The main chapter of this work consists of information obtained from the text of the chronicle itself. Data that could be verified in archival sources were subjected to a closer analysis. This part of the work contains important information about life in Rabštejn nad Střelou for the given period. The most comprehensive chapter is the edition of the Rabštejn chronicle, which is presented here in simultaneous bilingual form.

The text is divided into several chapters and subsections for better comprehensibility and clarity.

At the end of the work, I try to summarize and evaluate the knowledge that was obtained and unified during the creation of the text. For a closer acquaintance with the city environment and visualization of the central source, Wirth's chronicle, pictorial appendices are attached at the very end of the work.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

1. PRIMÁRNÍ PRAMENY

A. ARCHIVÁLIE

SOKA Plasy. AM Rabštejn nad Střelou. Inv. č. 12. Pamětní kniha : kronika města Rabštejn nad Střelou 1836-1846. Rabštejn nad Střelou, 1836-1844.

Státní archiv Plzeň. Sbírka matrik západních Čech. Rabštejn nad Střelou , inv. č. 05. Rabštejn nad Střelou 1784-1820.

Státní archiv Plzeň. Sbírka matrik západních Čech. Rabštejn nad Střelou, inv.č.12. Rabštejn nad Střelou 1821-1846.

Státní archiv Plzeň. Sbírka matrik západních Čech. Rabštejn nad Střelou, inv.č.14. Rabštejn nad Střelou 1849-1880.

2. SEKUNDÁRNÍ PRAMENY

A. LITERATURA

ČORNEJ, Petr. *Dějepis pro gymnázia a střední školy : 2 Středověk a raný novověk*. Praha : SPN, 2009. ISBN 978-80-7235-430-6.

CHVOJKA, Libor. *Střela : Řeka našich životů*. Plzeň : Starý most, 2011. ISBN 978-80-873-3813-1.

FOUD, Karel. *Manětínsko : Manětín, Nečtiny, Rabštejn nad Střelou*. Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1994.

FRÝZEK, Jiří. *Ze starých kronik*. Ústí nad Orlicí : Oftis, 2004. ISBN 80-86845-08-7.

HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty : Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. Praha : Akropolis, 1992. ISBN 80-901020-3-4.

HROMÁDKA, Tomáš. *Kroniky obcí*. Praha : NIPOS, 2014. ISBN 978-80-7068-280-7.

KAREL, Tomáš; KRČMÁŘ, Luděk. *Panská sídla západních Čech : Plzeňsko*. České Budějovice : Veduta, 2006. ISBN 80-86829-21-9.

KEJHLA, Josef; JANOUŠKOVEC, Jiří. *Toulky českým západem*. Plzeň : Grafia, 2017. ISBN 978-80-87046-94-4.

KOUBA, Jaromír. *Na pomoc začínajícím kronikářům*. Praha : Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1996. ISBN 80-7068-090-3.

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, VI. díl, Pro-Sto*. Praha : Libri, 2004. ISBN 80-7277-040-3.

MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku : Od Bílé hory do současnosti: Díl I A-M*. Praha : Argo, 2008. ISBN 978-80-257-0027-3.

MRÁZ, Karel. *Sfragistika : studijní texty pro posluchače pomocných věd historických a archivnictví*. Brno : Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7144-5.

PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1988.

SCHAFRANEK, Vilém. *Rabštejn nad Střelou*. Rabštejn nad Střelou : vlastním nákladem, 1999.

TOŠNEROVÁ, Marie. *Kroniky českých měst z předbělohorského období : Úvod do studia městského kronikářství v Čechách v letech 1526-1620*. Praha : Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky, 2010. ISBN 978-80-86495-67-5.

VOREL, Josef. *Lidové pověsti z Manětínska*. Rabštejn nad Střelou : Josef Vorel, 1997.

VOREL, Josef. *Průvodce Rabštejnem*. Rakovník : vlastním nákladem, 2006.

ZAHRADNICKÝ, Jiří; MACKOVČIN, PETER a kolektiv. *Chráněná území ČR. XI., Plzeňsko a Karlovarsko*. Praha : Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2004. ISBN 80-86064-68-9.

B. SBORNÍK

KAMENICKÁ, Eva. Poznámky k historii a stavebnímu vývoji hradu a městečka Rabštejna. In: *Městské památkové zóny Manětín a Rabštejn : Sborník příspěvků ze semináře konaného v Manětíně 15.-17.května 1996*. Mariánská Týnice : Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1997.

C. INTERNETOVÉ ZDROJE

Cisterciácký klášter Vyšší Brod. *Sekularizace na konci 18.století a následné státní církevnictví* [online]. [Cit. 2022-06-15].

Dostupné z: <https://www.klastervyssibrod.cz/Historie/Sekularizace-na-konci-18-stoleti-a-nasledne-statni-cirkevnicvi>

Mapy.cz (nedatováno). *Rabštejn nad Střelou* [online]. [cit.2022-06-01]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=13.2912851&y=50.0438741&z=14&q=rab%C5%A1tejn%20nad%20st%C5%99elou&source=ward&id=9028&ds=2>

Rabštejn nad Střelou : nejmenší české historické město, 2022. *Samospráva* [online]. [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: <https://www.rabstejnnadstrelou.cz/clanky/samosprava.html>

Rabštejn nad Střelou : nejmenší české historické město, 2022. *Historie* [online]. [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: <https://www.rabstejnnadstrelou.cz/clanky/historie.html>

Sakrální architektura. *Servité* [online]. [Cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <http://www.schnablova.net/Sakralni%20architektura/Specialni/Kategorie/servite.htm>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 : Klášter servitů, zámek Rabštejn a hrad

Příloha č. 2: Letecký pohled na město Rabštejn nad Střelou

Příloha č. 3: Lidová architektura

Příloha č. 4: Loretánská kaple z roku 1671

Příloha č. 5: Kronika města Rabštejna nad Střelou 1836-1846

Příloha č. 6: Popis města Rabštejn nad Střelou v roce 1836

Příloha č. 7: Dům č.p. 37 – obecní pastuška

Příloha č. 8: Dům č.p. 38 – panský špitál

Příloha č. 9: Rabštejnská škola, kde vyučoval své žáky kronikář Anton Wirth

Příloha č. 10: Rabštejnská škola, kde vyučoval své žáky kronikář Anton Wirth

Příloha č. 11: Rabštejnský zámek

Příloha č. 12: Břidliové lomy na jižní straně města

Příloha č. 13: Nový rabštejnský hřbitov z roku 1846

Příloha č. 14: Židovský hřbitov

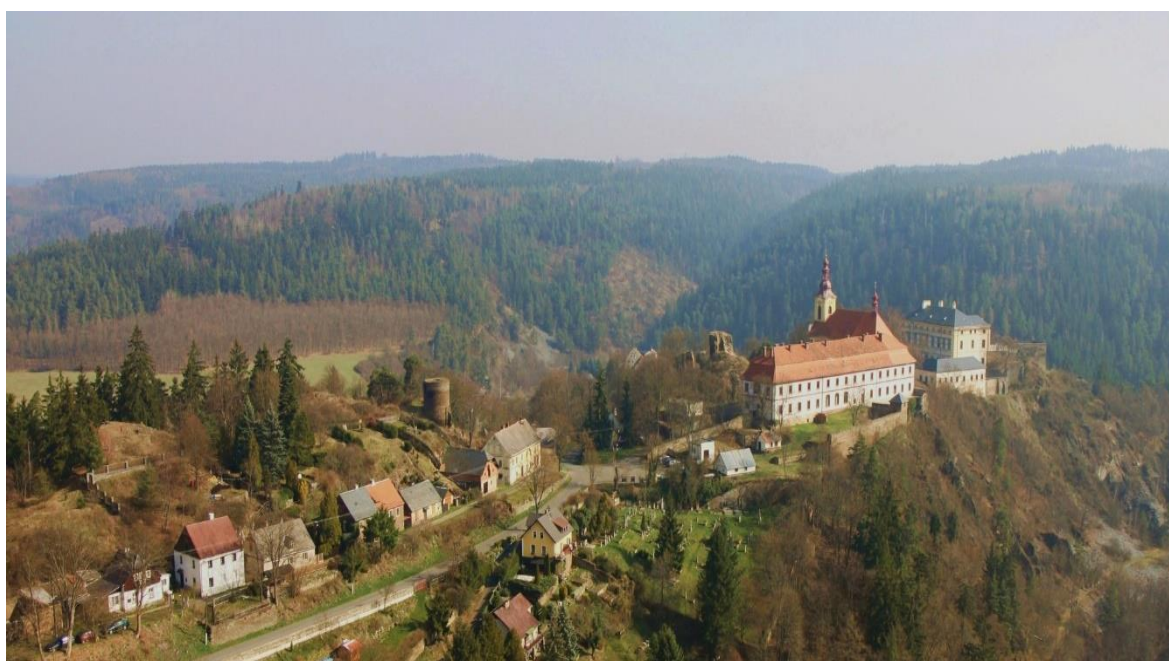
Příloha č. 15: Kostel Panny Marie Sedmibolestné a bývalý klášter servitů

PŘÍLOHA Č.1

Klášter servitů, zámek Rabštejn a hrad
Zdroj: <https://vyslapy.cz/mesto-rabstejn-nad-strelou/>

PŘÍLOHA Č.2

Letecký pohled na město Rabštejn nad Střelou
Zdroj: https://turistickyatlas.cz/vse/misto/7803_zamek-rabstejn-nad-strelou.html

PŘÍLOHA Č.3

Lidová architektura

Zdroj: <https://regiony.rozhlas.cz/seznamte-se-s-rabstevnem-nad-strelou-nejmensim-historickym-mestem-na-svete-7435612>

PŘÍLOHA Č.4

Loretánská kaple z roku 1671

Zdroj: <https://pamatkovykatolog.cz/loreta-15097445>

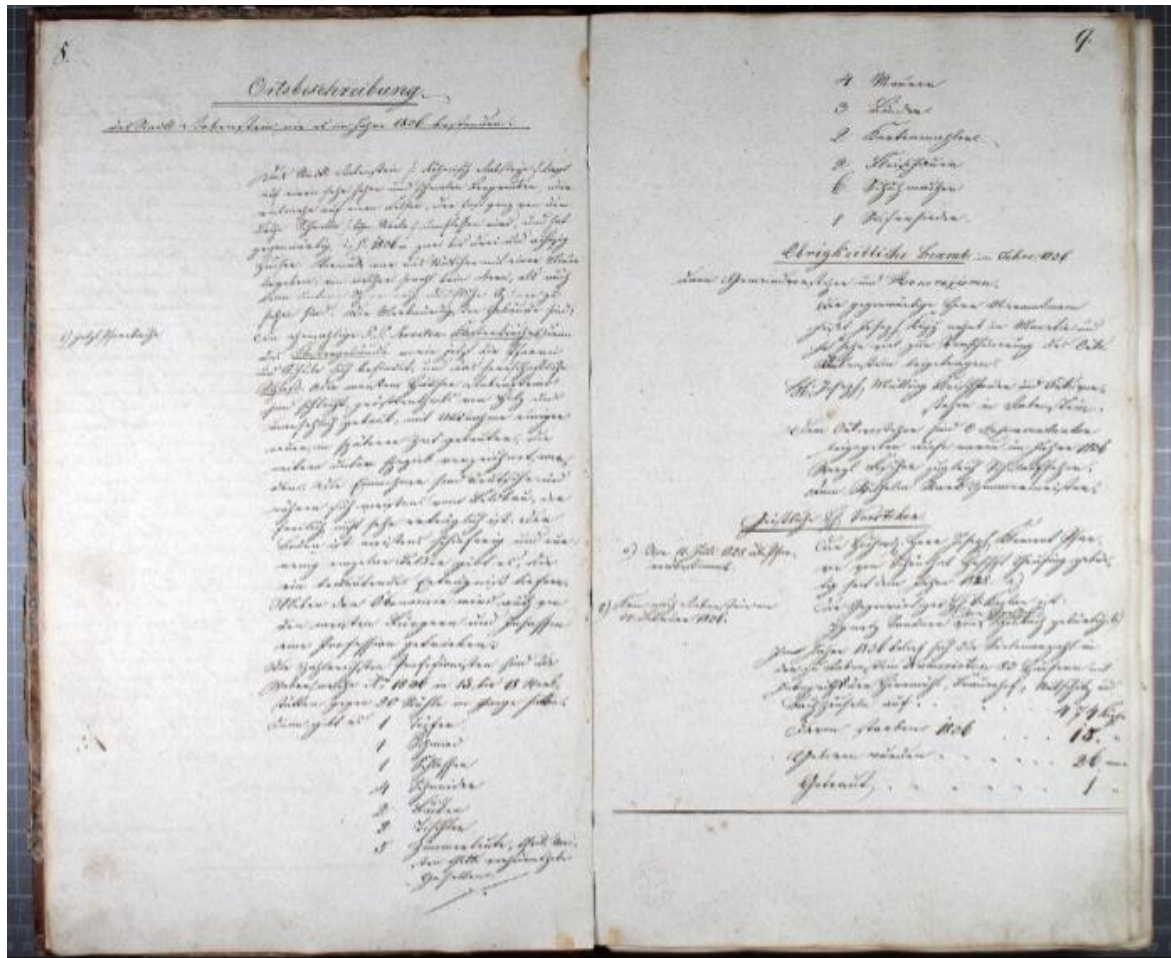
PŘÍLOHA č.5

Kronika města Rabštejna nad Střelou

Zdroj: https://www.portafontium.eu/iipimage/30660025/soap-ps_00134_mesto-rabstejn-nad-strelou-1836-1846_0010?x=-1076&y=-3&w=3153&h=1086

PŘÍLOHA Č. 6

Popis města Rabštejna nad Střelou z roku 1836

Zdroj: https://www.portafortium.eu/iipimage/30660025/soap-ps_00134_mesto-rabstejn-nad-strelou-1836-1846_0060

PŘÍLOHA č. 7

Dům č.p.37 – obecní pastouška
Zdroj: foto archiv autorky

PŘÍLOHA Č. 8

Dům č.p.38 – panský špitál
Zdroj: foto archiv autorky

PŘÍLOHA Č. 9

Dům č.p. 3 – rabštejnská škola, kde vyučoval své žáky kronikář Anton Wirth
Zdroj: foto archiv autorky

PŘÍLOHA Č. 10

Dům č.p. 3 – rabštejnská škola, kde vyučoval své žáky kronikář Anton Wirth
Zdroj: foto archiv autorky

PŘÍLOHA Č. 11

Rabštejnský zámek
Zdroj: foto archiv autorky

PŘÍLOHA Č. 12

Břidlicové lomy na jižní straně města
Zdroj: foto archiv autorky

PŘÍLOHA Č. 13

Nový rabštejnský hřbitov z roku 1846

Zdroj: foto archiv autorky

PŘÍLOHA Č. 14

Židovský hřbitov

Zdroj: foto archiv autorky

PŘÍLOHA Č. 15

Vlevo Kostel Panny Marie Sedmiboletné, vpravo bývalý klášter servitů
Zdroj: foto archiv autorky